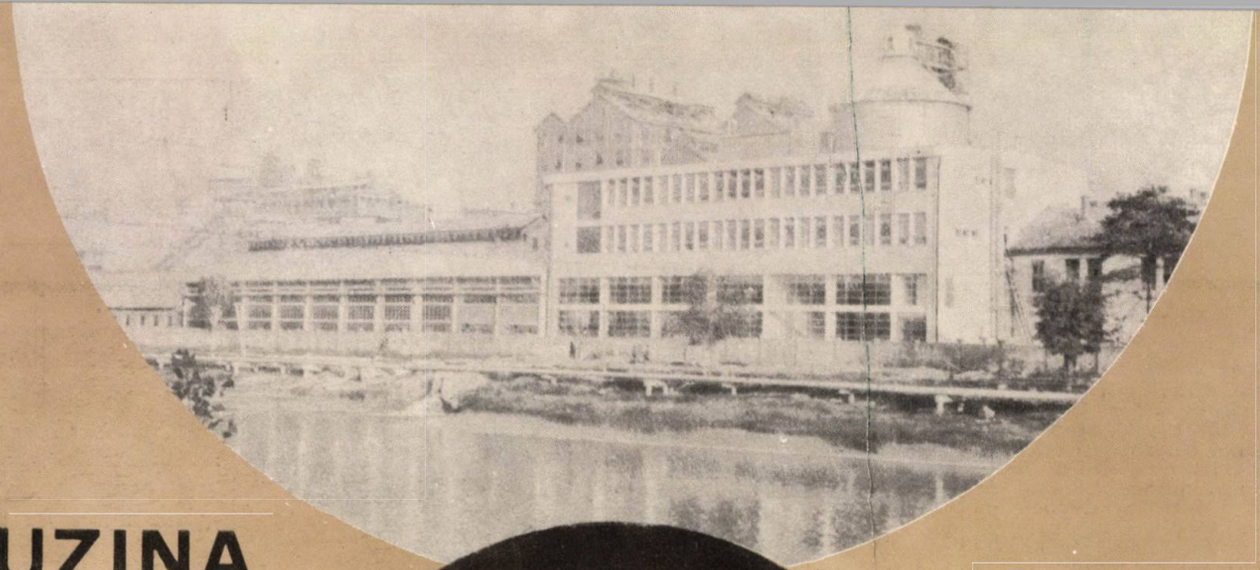

UZINA DE PRODUSE SODICE

«Ocna Mureș»

livrează:

- Sodă calcinată ușoară 99% Na_3CO_3 ;
- Sodă calcinată grea 99% Na_2CO_3 ;
- Sodă caustică 98% NaOH ;
- Bicarbonat de sodiu industrial ;
- Bicarbonat de sodiu alimentar ;
- Bicarbonat de sodiu farmaceutic ;
- Silicat de sodiu solid ½ și ⅓ ;
- Silicat de sodiu lichid 38/40° Be și 58/60° Be;
- Silicat de sodiu lichid tip C, D și E ;

livrează:

- Clorură de calciu tehnică hidratată ;
- Clorură de calciu cristalizată pentru scopuri alimentare ;
- Ionosil ;
- Sodil ;
- Carbonat bazic de magneziu tehnic și farmaceutic ;
- Oxid de magneziu tehnic și farmaceutic.

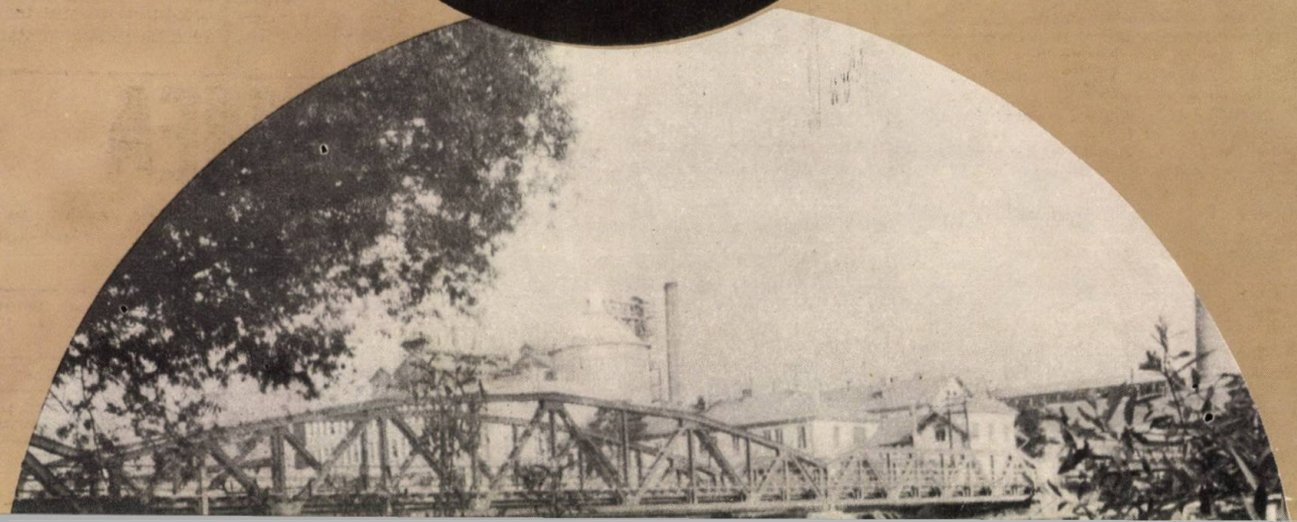

FABRICA DE CIMENT CERNAVODĂ

IDEAL

SONDE G.
DE MARE ADÎNCIME

ntem singurii in țară
care il producem —
pînă în prezent
se importa

SORTIMENT
DE CIMENT

- pentru export BSS după norme britanice
- pentru intern :

Pz. marca de ciment obișnuită în construcții ;

S M A — ciment rezistent la acțiunea agenților sulfatici.

Sintem singurii in țară care il producem — se utilizează indeosebi la construcțiile chimice.

Lei 2

LUMEA

Nr. 2 *8 ianuarie 1970*

TUR DE ORIZONT 1970

De la moneda-marfă la „aurul hîrtie"

Navele din Cherbourg

Reportaj pe glob

NEW YORK

Memphis 1968: dramatica zi de aprilie

Tovarășul Nicolae Ceaușescu rostindu-și cuvintarea la posturile de radio și televiziune cu prilejul Anului Nou

La primirea de către tovarășul Nicolae Ceaușescu, președintele Consiliului de Stat, a șefilor misiunilor diplomatice acreditați în România, care au prezentat felicitări cu prilejul Anului Nou

CABINETUL DE PARTID
BIBLIOTECA
SIBIU

LUMEA

Nr. 2 (324) — 8 IANUARIE 1970

sumar

2 ORIZONT 1970. *Eugen Pop*

3 Mesaje de Anul Nou

DE LA CORESPONDENȚII ȘI TRIMIȘII NOȘTRI

6 BELGRAD. Bilanț și perspective la început de an. *Nicolae Plopeanu*

7 WASHINGTON. Semnificația noii legi asupra exportului. *Constantin Alexandroaie*

18 RIO DE JANEIRO. „Emigrația cenușie". *Vasile Oros*

SINTEZE

9 Securitatea europeană — factor al destinderii internaționale. *Dr. Ion Covaci*

ARTICOLE

11 După reuniunea de la Rabat. *Rodica Georgescu*

12 Navele din Cherbourg. *Mircea Grigorescu*

14 America Latină. Ipoteze electorale ale anului 1970. *Anca Voican.*

19 Un fenomen numit Bernadette Devlin. *Mihai Matei*

20 De la moneda-marfă la „aurul-hîrtie". *Dr. Costin Kiriţescu*

23 Inimaginabila carieră a unui falsificator. *Clifford Irving*

REPORTAJ PE GLOB

16 New York. *Paul Alexandru Georgescu*

25 Două tragedii : după Dallas, Memphis. *Coretta Scott King*

PUNCTE DE VEDERE DIN PRESA MONDIALĂ

27—30 Le Monde, Revolution Africaine, Le Monde Diplomatique, Jeune Afrique, L'Espresso

PROFIL

30 M'AAMMAR EL KADHAFI, președintele Consiliului Comandamentului Revoluției al Republicii Arabe Libia

POȘTA REDACȚIEI (31—32)

În acest număr :

SECURITATEA EUROPEANĂ — FACTOR AL DESTINDERII INTERNAŢIONALE

DE LA CORESPONDENȚII
ȘI
TRIMIȘII NOȘTRI SPECIALI

BELGRAD : Bilanţ şi perspective economice

WASHINGTON : Semnificaţia noii legi a exporturilor

RIO DE JANEIRO : „Emigraţia cenuşie"

SITUAȚIA DIN ORIENTUL MIJLOCIU

„Operaţiunea CHERBOURG"

IPOTEZE ELECTORALE ÎN AMERICA LATINĂ

Un maestru al falsurilor

Pagini de istorie contemporană

TRAGEDIA DE LA MEMPHIS

„Avem toate temeiurile să păşim cu încredere şi optimism în noul an. Poporului român îi sînt deschise măreţe perspective de muncă şi creaţie, de progres şi prosperitate. Ne exprimăm, de asemenea, convingerea că forţele progresului de pretutindeni, uriaşul front antiimperialist mondial vor dobîndi noi victorii în lupta grandioasă pentru realizarea aspiraţiilor înaintate ale omenirii, pentru împlinirea idealurilor de bunăstare şi pace ale popoarelor. Desfăşurarea evenimentelor creează premise ca anul 1970 să marcheze noi înfăptuiri pe calea destinderii, a securităţii în Europa şi în lume".

Din cuvîntarea tovarăşului **NICOLAE CEAUŞESCU**, rostită la posturile de radio şi televiziune cu prilejul Anului Nou.

ORIZONT 1970

Oamenii nu-şi făuresc concomitent atîtea planuri şi proiecte de viitor ca în pragul unui an nou. Este şi firesc ; din foarte vechi timpuri, oamenii, colectivităţile umane s-au obişnuit să „măsoare" timpul şi în fapte, în realităţile existenţei lor, iar din bilanţul anual al acestora să desprindă perspectiva, evoluţia interdependenţei dintre destinul individual şi cursul istoriei. În epoca noastră, mai mult ca oricînd, această interdependenţă se impune ca un factor esenţial al dezvoltării societăţii omeneşti, iar gradul realizării aspiraţiilor individuale spre satisfacerea plenară a nevoilor materiale şi spirituale depinde în măsură tot mai mare de expresia ce o dobîndesc aceste aspiraţii în politica statelor, în mişcările sociale prin care se definesc liniile generale ale dezvoltării istorice contemporane.

Cuvîntarea tovarăşului Nicolae Ceauşescu rostită la posturile de radio şi televiziune cu prilejul Anului Nou schiţează temeiurile adînci ale încrederii şi optimismului cu care cetăţenii patriei noastre socialiste au păşit în 1970. Temeiuri care constau în satisfacţia marilor împliniri şi în existenţa unei perspective clare. Sînt perspectivele trasate de programul elaborat de cel de-al X-lea Congres al Partidului, evenimentul cel mai remarcabil al acestui an, care a deschis noi trasee în făurirea societăţii socialiste multilateral dezvoltate. **„Ne îndreptăm acum cu toţii privirile spre anul 1970** — spunea tovarăşul Nicolae Ceauşescu. **În faţa noastră stă datoria de a pune în valoare la un nivel şi mai înalt potenţialul material şi uman al societăţii, de a munci şi mai intens pentru a duce mai departe opera de construcţie socialistă — în interesul creşterii bunăstării poporului, al înfloririi multilaterale a patriei".**

Oamenii muncii din România au intrat în 1970 cu deplină încredere în forţele lor creatoare avînd, totodată, o perspectivă optimistă asupra evoluţiei generale a omenirii în anii care urmează. Este un optimism robust, izvorît din concluziile analizei lucide şi realiste cu care partidul nostru se apleacă asupra fenomenelor şi evenimentelor internaţionale. Prestigiul şi autoritatea României sporesc, an de an, pe toate meridianele globului, datorită contribuţiei neobosite a ţării noastre la un climat de încredere şi cooperare între popoare, în concordanţă cu tendinţele procesului obiectiv al evoluţiei istorice din epoca actuală. La aceste tendinţe ale dezvoltării sociale se referea tovarăşul Nicolae Ceauşescu apreciind că : **„În viaţa internaţională a continuat să se dezvolte cursul pozitiv, spre înţelegere şi colaborare ; realitatea a confirmat încă o dată justeţea politicii externe a ţării noastre îndreptată spre crearea unui climat de încredere şi cooperare între popoare. În pofida încercărilor cercurilor imperialiste de a opri procesul progresist al evoluţiei societăţii contemporane, popoarele îşi afirmă tot mai imperios voinţa de a se dezvolta libere şi stăpîne pe soarta lor, de a trăi în pace şi înţelegere, pe baza deplinei egalităţi în drepturi ; opinia publică înaintată se ridică tot mai hotărît împotriva politicii de forţă şi dominaţie, a dictatului şi agresiunii".**

În cuvîntarea de Anul Nou a tovarăşului Nicolae Ceauşescu, precum şi în interviul acordat ziarului japonez „The Yomiuri Shimbun", sînt reliefate cadrul de principii şi obiectivele cărora România le acordă o importanţă deosebită în ansamblul eforturilor închinate păcii şi cooperării internaţionale. Căile destinderii, ale apropierii între popoare pot fi multiple, ele pot lua diferite forme de manifestare, dar verificarea eficienţei lor o asigură, în primul rînd, raportarea acţiunilor întreprinse la principiile independenţei şi suveranităţii naţionale, egalităţii în drepturi, neamestecului în treburile interne, colaborării reciproc avantajoase. Esenţa acestui „complex de principii", se arată în interviul acordat ziarului „The Yomiuri Shimbun", constă, în ultimă instanţă, în respectarea dreptului sacru, inalienabil, al fiecărui popor de a dispune liber şi nestingherit de propria soartă şi de a urma calea dezvoltării politice şi sociale care răspunde cel mai bine voinţei şi intereselor sale vitale. Numai pe această bază se poate concepe şi lichidarea conflictului din Vietnam : prin încetarea războiului dus de S.U.A. în această ţară şi crearea condiţiilor necesare pentru ca poporul vietnamez să poată hotărî în deplină suveranitate asupra viitorului patriei sale.

Explorarea unor noi posibilităţi de asigurare a destinderii pune în evidenţă cîteva **direcţii principale** spre care trebuie să se concentreze măsurile concrete necesare stabilirii unor relaţii interstatale sănătoase, instaurării unei păci durabile. Militînd pentru lărgirea ariei de colaborare între ţări şi popoare, România susţine necesitatea intensificării relaţiilor şi contactelor, se pronunţă cu hotărîre pentru soluţii politice în litigiile internaţionale, pentru renunţarea cu desăvîrşire la folosirea forţei, la amestecul în treburile interne ale altor state. Tratativele au dovedit şi pot dovedi într-o măsură tot mai mare utilitatea lor pentru reglementarea conflictelor sau a divergenţelor. Nici un efort nu este prea mare pentru a pune în mişcare mijloacele necesare transferării unor probleme spinoase în sfera tratativelor, cu scopul de a se găsi, pe această cale, soluţiile favorabile destinderii. Încetarea cursei înarmărilor şi, în primul rînd, a înarmărilor atomice, lichidarea împărţirii lumii în blocuri militare opuse, renunţarea la orice demonstraţii sau presiuni militare în scopuri de intimidare reprezintă tot atîtea direcţii în care sînt posibile acţiuni corespunzătoare destinderii.

În acest sens, o importanţă extrem de mare dobîndesc acţiunile vizînd realizarea securităţii europene, care ar avea un efect tonic asupra ansamblului relaţiilor dintre statele lumii. S-au acumulat o serie de premise care îngăduie constatarea că ideile securităţii europene pot trece în faza finalizării. Aşa cum se sublinia în cuvîntarea tovarăşului Nicolae Ceauşescu, **pe continentul nostru s-a accentuat curentul favorabil înfăptuirii securităţii europene ; masele populare, numeroşi oameni politici — inclusiv cercuri guvernante — se pronunţă pentru o consfătuire consacrată realizării acestui deziderat major al popoarelor europene, de o însemnătate deosebită pentru înfăptuirea păcii generale.**

Factor activ al păcii şi progresului, România susţine punctul de vedere potrivit căruia toate statele, mari şi mici, pot avea un rol important în desfăşurarea vieţii internaţionale, iar pîrghiile de care dispun în acest scop pot fi folosite din ce în ce mai eficient. Eforturi convergente sînt necesare, de pildă, pentru sporirea rolului O.N.U. în sistemul complex al relaţiilor internaţionale şi realizarea universalităţii acestei organizaţii. Sprijinirea statelor recent eliberate pentru a-şi consolida independenţa, lichidarea tuturor formelor de asuprire

colonialistă sau neocolonialistă, apar, de asemenea, ca obiective principale ale forțelor progresiste din lumea întreagă.

Influența și rezultatele practice ale inițiativelor și acțiunilor care servesc cauza păcii și destinderii au o strînsă legătură cu climatul internațional general, cu evoluția relațiilor de colaborare între țările și popoarele lumii. Ca țară socialistă, România pune în centrul politicii sale externe dezvoltarea raporturilor de prietenie și colaborare frățească, multilaterală, cu celelalte țări socialiste, acționînd cu consecvență pentru unitatea țărilor socialiste, a mișcării comuniste și muncitorești internaționale, a tuturor forțelor antiimperialiste. Totodată, în virtutea necesităților resimțite de toate țările lumii de a da noi dimensiuni schimbului de valori materiale și spirituale, România participă activ la dezvoltarea colaborării și cooperării mondiale. Este cunoscută politica de largi contacte, de întîlniri și tratative, promovată de țara noastră în spiritul principiilor coexistenței pașnice. Asemenea acțiuni exprimă contribuții de mare importanță atît la bunul mers al colaborării bilaterale cît și la găsirea — prin eforturi comune — a mijloacelor și modalităților necesare soluționării constructive a marilor probleme internaționale. Numai în felul acesta se poate ajunge la o cunoaștere reciprocă mai bună, la înlăturarea suspiciunilor și neîncrederii, cu alte cuvinte la acea stare normală a relațiilor dintre țări în măsură să asigure consolidarea păcii și securității internaționale.

Este de la sine înțeles că ideile păcii nu se traduc în viață automat. Este nevoie, în acest scop, de eforturi răbdătoare, de cît mai multe inițiative ale cunoașterii reciproce, de folosirea pe scară largă a mijloacelor de care dispun țările și popoarele lumii în vederea participării lor efective la cooperarea internațională. Problemele securității europene sau ale dezarmării, de pildă, reprezintă în mod evident domenii care reclamă contribuțiile unui număr mare de țări cu regimuri sociale diferite. Revoluția tehnico-științifică, cu implicații profunde asupra diviziunii internaționale a muncii și a comerțului mondial, impune, de asemenea, tot mai multe relații de cooperare între toate țările lumii. În ultimii ani, contactele între țări cu regimuri sociale diferite s-au amplificat considerabil, pe multiple planuri, dovedind viabilitatea principiilor coexistenței pașnice, pe temelia cărora se dezvoltă cu succes noi raporturi de colaborare internațională. România va continua să dezvolte și în viitor relații de cooperare și schimburile de vederi cu toate țările, văzînd în aceasta una din principalele premise ale apropierii și înțelegerii între popoare.

Exprimînd interesele vitale ale patriei, politica promovată de partidul și statul nostru reflectă, în același timp, contribuția României socialiste la mersul înainte al societății contemporane. Mărețele perspective de muncă și de creație care stau în fața poporului român și convingerea lui că, în 1970, va spori tot mai mult capacitatea de luptă a forțelor păcii și progresului din întreaga lume reprezintă cu adevărat temeiuri ale optimismului și încrederii cu care am intrat în noul an.

Eugen POP

Mesaje de Anul Nou

CABINETUL DE PĂSTRARE DIDACTICA SIBIU

Anul Nou e, prin tradiție, moment al retrospectivei și, deopotrivă, al perspectivei. Cînd acestea sînt înfățișate de factori de răspundere ai națiunilor, ele capătă valoarea unor importante acte politice. Venite din diferitele capitale ale lumii, mesajele de Anul Nou oglindesc, desigur, o varietate de preocupări și probleme. De asemenea, privit de pe diverse meridiane — geografice și politice — orizontul politic internațional al noului an apare divers, uneori contradictoriu. Totuși, există o notă esențială comună — conștiința necesității eforturilor în construcția unei păci durabile, operă în care omenirea investește nu numai încredere și speranță, ci și o activitate dinamică, susținută.

Prezentăm cititorilor noștri unele fragmente din mesaje, declarații ori cuvîntări prilejuite de noul an, 1970.

C.C. AL P.C.U.S., PREZIDIUL SOVIETULUI SUPREM ȘI CONSILIUL DE MINIȘTRI AL U.R.S.S.

„Pășim în noul an mîndri de cele realizate, cu perspective clare pentru viitor. Anul 1970 este anul marelui jubileu al lui Lenin. Este anul celor 25 de ani de la zdrobirea fascismului în Marele Război pentru Apărarea Patriei. Este anul încheierii cincinalului", se spune în mesaj. *„Patria noastră pășește, cu încredere, înainte, pe drumul construirii comunismului, luminat de ideile marelui Lenin. Poporul sovietic a îndeplinit cu succes principalele sarcini ale celui de-al patrulea an al cincinalului".*

C.C. al P.C.U.S., Prezidiul Sovietului Suprem și Consiliul de Miniștri au adresat, de asemenea, felicitări prietenești de Anul Nou popoarelor din țările socialismului, partidelor comuniste și muncitorești, clasei muncitoare, țărănimii muncitoare, intelectualității progresiste din țările capitaliste, popoarelor care au aruncat cătușele coloniale, tuturor luptătorilor împotriva imperialismului, pentru libertate și independență. „Statul nostru — se spune în mesaj — deține tot ceea ce este necesar pentru asigurarea muncii pașnice și creatoare a poporului sovietic. El duce cu consecvență o politică pașnică, dă o ripostă hotărîtă uneltirilor imperialiste, sprijină, prin toate mijloacele, lupta justă a popoarelor pentru libertate și independență. Fie ca noul an, 1970, să fie un an de noi victorii ale cauzei păcii, independenței naționale, socialismului și comunismului".

TON DUC THANG

președintele R. D. Vietnam

Făcînd bilanțul anului 1969, mesajul relevă marile victorii obținute de poporul vietnamez în lupta împotriva agresorilor americani, pentru salvarea națională și scoate în evidență importanța formării Guvernului Revoluționar Provizoriu al Republicii Vietnamului de Sud.

Lupta dreaptă a poporului nostru, se spune în mesaj, s-a bucurat de aprobarea și sprijinul hotărît al țărilor socialiste frățești, al popoarelor care luptă pentru independență și libertate, al popoarelor din lumea întreagă și al oamenilor progresiști americani, care au participat, pe scară largă, la lupta în sprijinul încetării războiului de agresiune în Vietnam și pentru repatrierea urgentă a tuturor trupelor americane. Cu această ocazie, țin să mulțumesc și să transmit cele mai bune urări fraților și prietenilor noștri de pe cele cinci continente, din partea poporului și guvernului țării noastre.

Poporul vietnamez — se arată în mesaj — este chemat la îndeplinirea tes-

Mesaje de Anul Nou

tamentului președintelui Ho Și Min, de a lupta cu perseverență și hotărîre în războiul de rezistență, pînă la victoria totală, și de a atinge, cu orice preț, obiectivul stabilit: eliberarea sudului, apărarea nordului și de a merge înainte, pe calea spre reunificare pașnică a patriei.

IOSIP BROZ TITO

președintele Republicii Socialiste Federative Iugoslavia

Într-un interviu acordat radio-televiziunii din Zagreb, președintele Tito a subliniat că lumea intră în noul an avînd în față o serie de probleme majore de rezolvat. În acest sens, el a menționat, în primul rînd, războiul din Vietnam și conflictul din Orientul Apropiat. „Ocuparea teritoriilor arabe de către Israel și agravarea crizei din Orientul Apropiat, care ne este foarte aproape, trebuie să ne îngrijoreze și pe noi, a spus președintele. Nu este exclus ca, în viitor, să avem și mai multe greutăți de pe urma acestei probleme".

„Poziția noastră — a spus președintele — a fost și rămîne aceea că toate țările membre ale Națiunilor Unite, și chiar cele care nu sînt membre, trebuie să participe, cu drepturi egale, la rezolvarea treburilor internaționale".

„În ce privește securitatea europeană, a continuat I. B. Tito, este cunoscut faptul că ne pronunțăm, de mult, pentru începerea convorbirilor, pentru ca să se facă ceva, pentru ca asupra securității să nu atîrne «sabia lui Damocles». Noi ne pronunțăm pentru tratative și convorbiri, însă nu pe bază de blocuri, ci cu participarea tuturor țărilor europene, convinși fiind că securitatea europeană se poate obține în realitate numai prin participarea egală în drepturi a tuturor țărilor și popoarelor care trăiesc în Europa.

La asigurarea securității europene se poate ajunge cu atît mai repede cu cît, astăzi, relațiile dintre R.D.G. și R.F.G. nu sînt atît de ascuțite ca în trecut. Vedem că cele două state germane sînt legate din punct de vedere economic și că au un comerț reciproc foarte dezvoltat. În general, situația este, în prezent, mai favorabilă, în special de cînd în R.F.G. s-a constituit noul guvern în frunte cu Brandt, care abordează mai calm diferite probleme. Dacă noi toți am ajuta dezvoltarea în această direcție, pentru care, de altfel, se pronunță și Brandt, în Europa se va putea ajunge la un acord privind securitatea ei".

În concluzie, președintele Tito a apreciat: „În general, în 1970 ar trebui rezolvate cel puțin unele probleme. Anul este lung și într-un an se pot obține multe".

WALTER ULBRICHT

președintele Consiliului de Stat al Republicii Democrate Germane

„Împreună cu U.R.S.S., cu celelalte țări ale comunității socialiste, cu partidele noastre frățești din întreaga lume și cu țările eliberate, cu care întreținem legături de prietenie, dorim să folosim întreaga noastră forță și energie pentru ca, în acest an, cauza justă a păcii, securității și prieteniei între popoare să înregistreze succese și mai mari.

Dorim, ca — o dată cu întrunirea conferinței pentru securitatea europeană, la care R.D.G. participă cu un statut egal cu al celorlalte state —, la începutul deceniului al optulea să se instaureze o epocă de coexistență pașnică, de colaborare pe baza relațiilor de bună vecinătate între popoarele și guvernele continentului nostru. Știm că această sarcină nu este ușoară, că forțele care sprijină violența, revanșa și neonazismul nu au fost încă înfrînte. Premisele sînt, însă, favorabile pentru ca popoarele Europei să-și transpună, în fapt, interesele comune, împotriva dușmanilor păcii și ai prieteniei între popoare".

În continuare, Walter Ulbricht a declarat: „Dorim ca între R.D.G. și R.F. a Germaniei să se încheie un tratat conform normelor dreptului internațional, cu privire la relațiile dintre cele două state. Am convingerea că, în anul 1970, relațiile internaționale ale R.D.G. vor fi extinse, în așa fel încît se vor stabili relații normale, din punctul de vedere al dreptului internațional, cu noi state".

WLADYSLAW GOMULKA

prim-secretar al C.C. al P.M.U.P.

„Anul 1970 deschide un nou deceniu al secolului nostru. Totul demonstrează că acest deceniu va fi hotărîtor pentru rezolvarea actualei probleme de cea mai mare importanță, și anume a problemei păcii sau războiului.

De aceea, în urările pe care ni le facem reciproc cu prilejul noului an, primul loc îl ocupă urarea fierbinte ca anul 1970, care începe, să ne aducă nouă și întregii omeniri întărirea păcii, să fie un an al încetării agresiunii americane în Vietnam și al lichidării focarului primejdios de război în Orientul Apropiat, un an în care să-și croiască drum, în mod victorios, ideea socialistă a coexistenței pașnice a tuturor statelor și popoarelor.

Anul acesta, lupta și eforturile noastre se vor concentra asupra propunerilor prezentate de țările socialiste cu privire la crearea unui sistem al securității colective în Europa. Un progres în acest domeniu ar avea o puternică influență asupra situației de pe continentul nostru.

Această politică, urmată în mod solidar de toate statele socialiste participante la Tratatul de la Varșovia, include și probleme care se referă nemijlocit la interesele vitale ale Poloniei. Este vorba de recunoașterea de către R.F.G., drept definitive, a frontierelor existente ale Republicii Populare Polone — stabilite după cel de-al doilea război mondial. Chiar în primele luni ale noului an trebuie să aibă loc un schimb oficial de păreri, în această problemă, între Varșovia și Bonn.

Pentru a evita unele neînțelegeri, țin să precizez, încă o dată, poziția noastră față de această problemă, care se reduce la următoarea teză: nu există o problemă a frontierelor, ci există doar o problemă a păcii. Dacă noul guvern al R.F.G. se va situa pe această bază realistă și va porni în politica lui față de statele socialiste de la faptele reale, existente în Europa după cel de-al doilea război mondial, — el va contribui, astfel, la crearea unor premise de cea mai mare importanță pentru securitatea tuturor popoarelor europene, inclusiv a poporului german".

U THANT

secretarul general al O. N. U.

Aflat în vizită oficială în Mauritania, secretarul general al O.N.U. a rostit o alocuțiune de la tribuna parlamentului din Nouakchott. El a subliniat — ca imperative de bază și țeluri principale ale Organizației Națiunilor Unite — promovarea păcii și lupta împotriva disparității existente între națiunile sărace și cele bogate. Menționînd primejdia pe care o reprezintă colonialismul în Africa, conflictele rasiale, apartheidul și încălcarea prevederilor Cartei O.N.U., U Thant a subliniat necesitatea combaterii acestor fenomene.

PAPA PAUL AL VI-LEA

Războiul trebuie înlăturat din viața omenirii, la fel ca și alte flagele, precum „civilizația a reușit să înlăture, cel puțin în principiu, sclavia, analfabetismul, epidemiile, castele sociale" — a declarat, la 1 ianuarie, Suveranul Pontif.

— Pacea, a spus el, este o datorie. Ea nu este o viziune idilică, întrucît orice datorie comportă un efort.

— Pacea nu este numai o datorie a guvernelor, ci a fiecăruia dintre noi. Înainte de a fi o politică, pacea este o stare de spirit... Ea se formează, ea se afirmă în conștiințe.

— Pacea necesită, deci, o educație. Trebuie să transformăm mentalitatea noastră. Trebuie să înlăturăm prejudecățile înveterate, potrivit cărora forța și răzbunarea sînt considerate drept criterii de reglementare a raporturilor umane.

— Pacea nu mai este, astăzi, o utopie; „sabia lui Damocles" — a unei terori tot mai grave și tot mai posibile, care atîrnă deasupra capetelor noastre, adică pericolul, îngrozitor și crescînd, al unei conflagrații mondiale — o impune.

— Opinia publică devine, în această împrejurare, expresia conștiinței morale a umanității și, noi știm, cu toții, cît de mare poate fi puterea ei salutară. De aceea, revine fiecăruia datoria de a fi buni, ceea ce nu înseamnă a fi slabi, ci înseamnă a rupe, prin răbdare și toleranță, lanțul trist al răului.

GEORGES POMPIDOU

președintele Franței

„Depinde de noi ca viitorul Franței să fie un viitor al prosperității și măreției — a declarat Georges Pompidou. Fie ca 1970 să constituie, pentru țara noastră, anul reînnoirii, fie ca, după zguduirile pe care le-am suportat, după pericolele pe care le-am depășit încă o dată, să ne continuăm efortul spre progres, spre bunăstare, spre dreptate. Trebuie să avem răbdare, dar viitorul aparține popoarelor răbdătoare". Georges Pompidou a adresat urări de fericire și prosperitate tuturor francezilor, ca și înfăptuirea, pentru toate popoarele lumii, „a acelui bun suprem care este pacea".

PIERRE ELLIOTT TRUDEAU

primul ministru al Canadei

„Sînt ferm convins că anii '70 vor fi foarte pasionați, foarte dinamici, plini de schimbări și că guvernele, societățile și popoarele vor trebui să dea dovadă de multă flexibilitate pentru a se adapta necunoscutului anilor '70".

GUSTAV HEINEMANN

președintele R. F. a Germaniei

Referindu-se la preocupările R.F.G., președintele Heinemann a spus: „Nu sîntem săraci. Nu trăim în război. Cu toate acestea, partea noastră de responsabilitate este cu atît mai mare. Totodată, aceasta evidențiază propriile noastre griji. Ne preocupă faptul că noi, ca membri ai aceluiași popor, nu am instaurat relații de bună vecinătate. Ne preocupă faptul că trăim sub semnul primejdiilor atomice și chimice. Sperăm să depășim, însă, aceste majore subiecte de îngrijorare".

Ocupîndu-se apoi de problemele interne ale R.F.G., președintele a afirmat: „Dacă vom ști să renunțăm la agresivitate între noi, atunci renunțarea la folosirea forței va deveni plauzibilă față de alte state". Heinemann și-a exprimat satisfacția față de rezultatul ultimelor alegeri legislative care, după cum se știe, au marcat schimbări pozitive intervenite pe scena politică vest-germană.

HANS PETER TSCHUDI

președintele Confederației elvețiene

„Anul 1970 trebuie să fie un an propice înțelegerii, reconcilierii și păcii. Acestea sînt urările de Anul Nou ale poporului elvețian și ale guvernului său".

EISAKU SATO

primul ministru al Japoniei

Făcînd un tur de orizont asupra principalelor probleme politice ale guvernului japonez, premierul Sato a reafirmat, printre altele, fidelitatea față de alianța cu Statele Unite. În același timp, el a arătat că guvernul său studiază posibilitatea unor acțiuni care să contribuie la dezvoltarea legăturilor comerciale dintre Japonia și R.P. Chineză. În privința insulei Okinawa, el a declarat că guvernul japonez va face totul pentru ca această insulă să fie retrocedată Japoniei, pînă în anul 1972. Pentru moment, însă, a precizat el, se pune problema ridicării standardului economic al Okinawei la acela al Japoniei. Japonia — a arătat Sato — intenționează menținerea, în anul 1970, a ritmului de dezvoltare economică la aproximativ 11 la sută.

Corespondență din Belgrad de la Nicolae Plopeanu

Bilanț și perspective la început de an

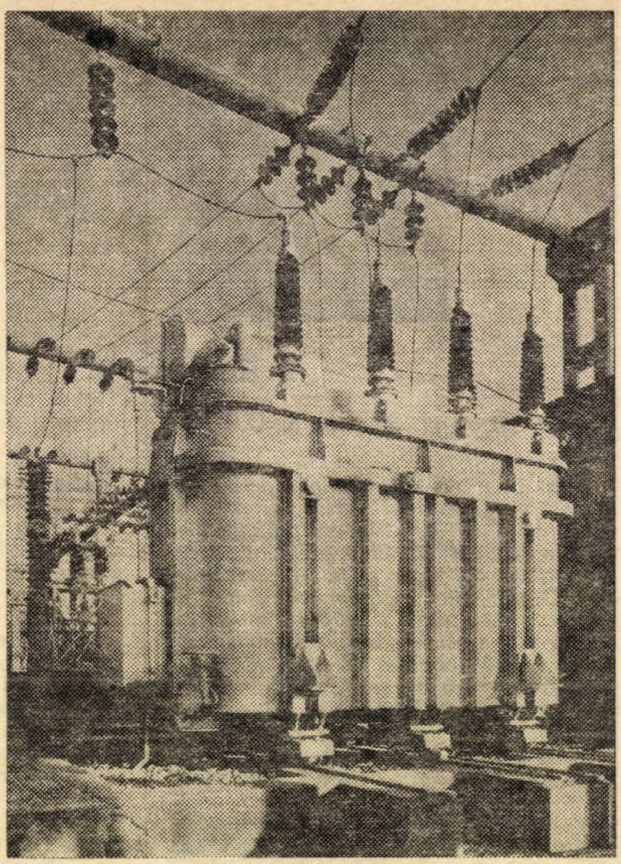

Transformatoare produse la uzinele „Rade Koncar". Cunoscuta întreprindere din Zagreb își exportă produsele în 26 de țări

Dacă ar fi să sintetizez atmosfera care domnește la Belgrad în aceste zile de început de an, aș menționa satisfacția și bucuria pentru remarcabilele realizări obținute în 1969 și, în firească înlănțuire, încrederea și speranța că anul 1970 va reprezenta o nouă treaptă, superioară, în mersul înainte al popoarelor iugoslave pe calea construcției socialiste.

În 1969, producția industrială a înregistrat unul din cele mai înalte ritmuri cunoscute de Iugoslavia postbelică (12%). Numărul angajaților a crescut cu 115 000, atingînd cifra de 3,7 milioane. Veniturile individuale au fost cu 6% mai mari decît în 1968. Dintre ramurile industriale, ritmuri mai înaintate a cunoscut energetica: o dată cu intrarea în funcțiune a noii centrale termo și hidroelectrice, producția de energie electrică a atins 23,2 miliarde kWh. Pentru anul 1970 se așteaptă darea în funcțiune a centralelor electrice Obrenovaț I și II, Kosovo III, Tuzla III și Sisak I, fiecare de cîte 200 megawați. Totodată, va fi gata primul agregat al centralei hidroelectrice de la Porțile de Fier care se construiește în colaborare cu România.

Și metalurgia neferoasă a încheiat anul cu noi și importante succese. A sporit producția de cupru, zinc, plumb și aluminiu. Și în acest domeniu programul pentru 1970 prevede creșteri importante: la combinatul Bor Maidanpek, de pildă, producția de cupru va fi cu 12% mai mare decît cea din anul trecut, urmînd să atingă 70 000 tone. Din electrolize și prelucrarea minereului de cupru se vor obține, de asemenea, 2 800 kg aur și cîte 13 000 tone argint și seleniu. Lîngă Titograd a început construcția unui combinat de aluminiu care va produce anual 200 000 tone alumină și 50 000 tone aluminiu. În legătură cu aceasta trebuie menționate și însemnatele rezerve de bauxită descoperite anul trecut, rezerve care situează Iugoslavia printre cele mai bogate țări din Europa și din lume în acest minereu. Descoperirea recentă a unor mari rezerve de minereu de fier deschide, de asemenea, însemnate perspective siderurgiei. În același timp, la Smederevo, Skoplje și Zenița continuă lucrările de extindere a combinatelor siderurgice. Potrivit aprecierilor, în 1970, producția de oțel a țării va depăși 2,5 milioane tone.

Despre saltul important realizat de industria construcțiilor navale cifrele vorbesc elocvent; anul trecut la șantierul naval din Split au fost lansate la apă două tancuri petroliere de cîte 88 000 tone fiecare, iar la șantierul naval din Pola a început construcția unei nave cu un deplasament de 226 000 tone. Pentru anul 1970 este proiectată construirea unui supertanc de peste 300 000 tone.

Referindu-se la realizările obținute precum și la perspectivele economiei țării, președintele Iosip Broz Tito a arătat, în cadrul interviului acordat la 30 decembrie directorului radio-televiziunii din Zagreb, că privește „cu foarte mult optimism problema dezvoltării în continuare a Iugoslaviei socialiste". „Oamenii muncii din Iugoslavia, a specificat președintele Tito, sînt pătrunși de credința profundă că vor realiza sarcinile care le stau în față". Președintele R.S.F. Iugoslavia s-a referit și la politica economică pe 1970, care a format recent obiectul unor ample dezbateri în cadrul parlamentului federal. La 27 decembrie, trei Veci ale Skupștinei federale — Vecea popoarelor, Vecea economică și Vecea social-politică — au adoptat rezoluția asupra politicii social-economice pe 1970. „Faptul că deputații au propus aproximativ 170 de amendamente, scria cotidianul «Borba» dovedește că ei s-au străduit ca textul rezoluției să fie cît mai bun și mai precis. Iar faptul că cea mai mare parte a acestor amendamente au fost adoptate dovedește cît de mult a respectat Vecea executivă federală părerile deputaților".

În rezoluția adoptată se subliniază că baza de plecare a politicii economice iugoslave pentru anul 1970 o constituie tezele reformei economice și sociale, ale planului pe termen mediu precum și eforturile sporite ale întregului popor în vederea realizării lor. Se preconizează, în primul rînd, obținerea unei creșteri optime a indicilor economici, realizarea unei politici de stabilitate, paralel cu micșorarea deficitului balanței de plăți, cu normalizarea relațiilor în economie și cu asigurarea unor relații adecvate în repartizarea venitului național și, în special, întărirea capacității de reproducție a economiei.

După cum se prevede în anul viitor, produsul social al întregii economii trebuie să crească cu 6,5-7,5%, producția industrială cu 9-10%, numărul angajaților cu 3%. Exportul va trebui să întreacă ritmul de creștere a producției, iar importul să înregistreze o creștere inferioară celei a exportului.

La politica economică din anul 1970 s-a referit și președintele Vecei executive federale, Mitia Ribicici, în declarația făcută în preajma Anului Nou. El a arătat că „Skupștina federală, trasînd coordonatele economice pentru anul 1970, pornește de la rezultatele din 1969. Printre acestea se numără realizările însemnate obținute în mărirea volumului producției, a productivității muncii și în creșterea exporturilor. Anul care a trecut a fost anul creșterii în continuare a nivelului de trai, al înfloririi

culturii, învățămîntului, științei și a tot ceea ce face viața cetățeanului mai liberă, mai frumoasă, mai substanțială și mai bogată. Anul în curs — a subliniat Mitia Ribicici — este anul afirmării în continuare a comunității noastre, a Iugoslaviei socialiste, ca țară care în relațiile internaționale este capabilă nu numai să-și apere cu hotărîre suveranitatea și independența sa națională, dar să și participe în mod activ la crearea de noi relații democratice și egale în drepturi între popoare și state".

În cadrul relațiilor pe care Iugoslavia socialistă le dezvoltă cu celelalte țări ale lumii, un curs mereu ascendent au urmat și legăturile de prietenie și colaborare frățească cu Republica Socialistă România, cooperarea strînsă dintre popoarele celor două state vecine.

Un eveniment memorabil în evoluția acestor relații l-a marcat întîlnirea de la Porțile de Fier dintre președintele Nicolae Ceaușescu și președintele Iosip Broz Tito. Hidrocentrala și barajul, care se înalță vertiginos, întruchipează voința popoarelor român și iugoslav de a colabora la realizarea unor obiective de mari proporții, exprimă eficiența forței lor unite care învinge natura smulgîndu-i energie potențială în valoare de miliarde de kilowați-ore și canalizînd-o în folosul ambelor popoare. Întîlnirea și convorbirile de la Porțile de Fier dintre cei doi președinți s-au desfășurat sub semnul deplinei înțelegeri, într-o atmosferă de muncă activă și rodnică. Comunicatul publicat la sfîrșitul convorbirilor a sintetizat amplitudinea actuală și perspectivele largi ale dezvoltării relațiilor româno-iugoslave.

În perioada care s-a scurs de atunci, au avut loc numeroase întîlniri și vizite la diferite niveluri între reprezentanții celor două țări, între reprezentanți ai întreprinderilor și instituțiilor române și iugoslave. La sfîrșitul anului trecut, s-au desfășurat, la Belgrad, convorbiri între președinții celor două părți, română și iugoslavă, în comisia mixtă româno-iugoslavă de colaborare economică și tehnico-științifică. Cu acest prilej au fost examinate probleme curente ale colaborării economice și posibilitățile privind dezvoltarea în continuare a relațiilor între cele două țări. În cadrul convorbirilor s-a acordat o atenție deosebită promovării colaborării în domeniile construcțiilor de mașini, metalurgiei, industriei electrotehnice și electronice, petrolului, cercetărilor științifice și în alte domenii, pe calea cooperării și a altor forme noi de relații durabile între organizațiile economice interesate din cele două țări. S-a constatat că există posibilități însemnate și interes reciproc pentru promovarea colaborării economice între cele două țări și s-a exprimat dorința ca această colaborare să se dezvolte și să se lărgească în continuare.

După cum s-a anunțat, între 12 și 15 ianuarie, tovarășul Ion Gheorghe Maurer președintele Consiliului de Miniștri al Republicii Socialiste România, va face o vizită în R.S.F. Iugoslavia, la invitația tovarășului Mitia Ribicici, președintele Vecei executive federale. Această vizită va însemna o nouă contribuție la adîncirea și dezvoltarea în continuare a relațiilor de prietenie și colaborare frățească dintre România și Iugoslavia, dintre cele două popoare.

Belgrad, 6 ianuarie

Corespondență din Washington de la Constantin Alexandroaie

Semnificația noii legi asupra exportului

Expresie a cerințelor obiective ale progresului și dezvoltării întregii comunități internaționale contemporane, schimburile comerciale constituie, totodată, un mijloc eficient și practic de lărgire a cooperării și colaborării între națiuni, cu influența cea mai directă atît asupra vieții economice a fiecăreia în parte, cît și a climatului politic internațional, în ansamblu. Ca urmare a tendinței ireversibile spre o permanentă reajustare a acestor relații la realitățile vieții, la cerințele vieții economice și politice actuale, mecanismul raporturilor economice interstatale se află într-o continuă schimbare în sensul așezării sale pe bazele echității și avantajului reciproc.

Așteptată cu viu și legitim interes de către cercurile de afaceri americane, noua „lege a Administrației pentru export din 1969" — adoptată de către Congres la 24 decembrie, înainte de a intra în vacanță — a trezit în rîndurile acestora ca și ale opiniei publice, cele mai diferite reacții, unele optimiste, altele rezervate sau chiar exprimînd insatisfacție, fapt care s-a resimțit și în paginile cotidienelor americane ; acestea continuă încă să țină sub reflector prevederile noii legi, să-i analizeze părțile pozitive și cele negative, confruntîndu-le cu vechea lege, expirată la 1 ianuarie 1970.

Fosta lege — „actul de control asupra exporturilor" — „relicvă a războiului rece", cum o numește „Washington Post", a fost elaborată în anul 1949, în plin „război rece". Promotorii ei considerau că, interzicînd exporturile anumitor produse denumite „strategice" către țările socialiste, vor putea împiedica progresul economic al acestora. Evident, o asemenea politică de „semiembargo" nu-și putea atinge țelul; dimpotrivă, cei care au avut de suferit în primul rînd de pe urma unui asemenea act nerațional, discriminatoriu, au fost tocmai autorii sau sprijinitorii săi. Astfel, s-a ajuns la situația ca în cei 20 de ani de existență a acestei legi, cea mai mare putere economică occidentală să se mențină undeva la coada listei partenerilor comerciali ai țărilor socialiste. „Liderii business-ului american, arăta «New York Times», sînt neplăcut impresionați de faptul că în 1968, spre exemplu, S.U.A. au exportat în țările socialiste mărfuri în valoare de 215 milioane dolari, în timp ce numai Germania de vest a exportat, în același an, în aceste țări bunuri în valoare de aproape 1,5 miliarde dolari". Absurdul situației este puternic reliefat de faptul că în timp ce guvernele americane interziceau în ultimii 20 de ani exportul așa-ziselor „mărfuri strategice" către statele socialiste, toți aliații europeni ai S.U.A. au ignorat în mod sistematic în politica lor economică față de aceste țări „listele negre" americane și au beneficiat chiar de lipsa concurentului american pe piața țărilor socialiste căutînd să-și extindă listele de mărfuri și să încheie noi acorduri. În practică, deci, politica „semiembargoului" s-a dovedit a avea efectul bumerangului, fapt subliniat cu o deosebită claritate de „Washington Post" care, criticînd aspru o asemenea politică, arată că astăzi, cînd capătă amploare schimburile comerciale între țări, indiferent de regimul lor social, „restricțiile S.U.A. au avut un efect atît de nedorit, încît singurii păgubași ai unei astfel de politici sînt oamenii de afaceri americani și poziția balanței de plăți a țării".

Este, totodată, adevărat că, în ciuda rigorilor „legii de control asupra exporturilor", în practică oamenii de afaceri americani aveau unele posibilități de a o ocoli, fără ca acest procedeu să constituie o regulă care să poată eluda legea.

Presiunile cercurilor de afaceri americane asupra Administrației, exercitate de-a lungul anilor în scopul liberalizării comerțului cu țările socialiste, nu au avut rezultatele dorite, ca urmare a invocării a diferite pretexte, printre care și acela că orice lege de acest fel nu ar putea trece prin Congres, datorită tendinței conservatoare, chipurile predominantă atît în Senat cît și în Camera Reprezentanților. Dar lucrurile au evoluat, totuși, în alt sens. Legea din 1949 expirînd, ea trebuia fie prelungită, fapt pe care Administrația îl dorea, în timp ce Congresul refuza să-l ia în considerare, fie înlocuită cu o nouă lege, variantă care a întrunit aprobarea ambelor Camere ale Parlamentului. O primă încercare a grupării liberale din Senat, întreprinsă în toamna anului trecut, de a reduce cu o mie de articole lista mărfurilor „strategice" interzise la exporturile către țările socialiste, a întîmpinat opoziția fermă a Casei Albe și ca atare a fost abandonat orice efort în această direcție. Iar la sfîrșitul primăverii trecute, în cadrul ședinței din 21 mai a Consiliului securității naționale, șeful departamentului de stat și ministrul comerțului s-au pronunțat pentru liberalizarea controlului asupra comerțului est-vest, în timp ce președintele Nixon,

ministrul apărării, Laird, ca și consilierul președintelui în probleme de securitate națională, Kissinger, au susținut că războiul din Vietnam, destinderea internațională și liberalizarea comerțului constituie un singur „pachet" de probleme, indivizibil. În Camera Reprezentanților și Senat a prevalat însă o altă opinie. Din inițiativa grupărilor liberale, ambele Camere au adoptat cu majoritate covîrșitoare de voturi două proiecte de lege separate privind liberalizarea comerțului. După două ședințe comune, s-a pus la punct și s-a votat în unanimitate un singur proiect de lege, numit „Legea Administrației pentru export din 1969".

Votul este apreciat de mulți observatori politici și diplomatici drept un test al politicii economice externe a Statelor Unite, dovedind, în același timp, un lucru esențial : temerea că Congresul s-ar situa pe o poziție mai conservatoare decît Administrația a fost infirmată de rezultatul unanim al votului, fapt care dovedește că atît în Senat cît și în Camera Reprezentanților starea de spirit se află într-o semnificativă schimbare. Prin acest vot, Congresul a respins opinia potrivit căreia rezolvarea problemelor economice trebuie condiționată de soluționarea chestiunilor politice. Însușirea unei atari opinii ar implica folosirea comerțului ca mijloc de presiune și nu ca instrument al extinderii cooperării și apropierii popoarelor lumii. Desigur, un factor determinant în adoptarea de către Congres a acestei poziții îl constituie presiunea opiniei publice ca și a cercurilor americane de afaceri, interesate în comerțul cu țările socialiste. „Ani de zile, arăta senatorul Walter Mondale, oamenii de afaceri americani care căutau să vîndă statelor răsăritene produse nestrategice, pentru uz pașnic, erau considerați a fi deficitari la capitolul patriotism, deși eforturile lor erau în interesul Statelor Unite".

Noul proiect de lege permite vînzarea către țările socialiste a oricăror mărfuri nestrategice, autorizînd, totodată, ca un produs considerat aici strategic, dar pe care țările socialiste îl pot obține fără licență de export din alte țări occidentale, să poată fi obținut în aceleași condiții și din Statele Unite. Nu este vorba, deci, de o reducere a numărului mărfurilor considerate „strategice" și înscrise pe „listele negre", ci de posibilitatea de a se aprecia situația de la caz la caz, în sensul ca restricțiile impuse la export de S.U.A. să nu meargă mai departe de restricțiile altor țări occidentale. Președintele și ministrul comerțului dispun de însemnate prerogative privind interpretarea și transpunerea în practică a noii legi. Președintele va trebui, însă, să raporteze Congresului, la fiecare patru luni, motivele pentru care a impus restricții asupra exportului unor anumite mărfuri către țările socialiste, ceea ce nu înseamnă că Administrația nu va continua să beneficieze încă de puteri largi în frînarea exporturilor prin invocarea unor considerente de ordinul „securității" naționale sau de politică externă. În cele din-urmă, „de atitudinea Administrației față de majorarea volumului comerțului cu Europa răsăriteană depinde aplicarea legii", arăta „Christian Science Monitor".

Noua lege marchează un pas înainte față de cea din 1949 în direcția extinderii într-o oarecare măsură a comerțului Est-Vest, fără a rezolva însă marile probleme ale liberalizării comerțului. Ea nu înlătură toate restricțiile în comerțul cu țările socialiste, limitîndu-se la adaptarea acestuia la practicile folosite de țările vest-europene. De asemenea, este semnificativ că noua lege încurajează numai exporturile americane către țările socialiste, dar trece complet sub tăcere problema importurilor S.U.A. din aceste țări. Or, comerțul fiind un drum cu două sensuri, nu se poate vorbi de o adevărată liberalizare atîta timp cît nu se iau măsuri eficiente pentru înlăturarea tuturor barierelor ridicate în calea extinderii schimburilor economice echitabile și reciproc avantajoase. Cu toate limitele ei, legea recent adoptată reprezintă o dovadă a conturării tot mai precise a unui curent nou de opinie, favorabil adoptării unor măsuri raționale, lucide, în direcția extinderii comerțului internațional. A devenit un adevăr axiomatic că evoluția pozitivă a climatului internațional, a unor relații normale între state reclamă renunțarea la orice practici discriminatorii, cultivarea unor schimburi active, nestînjenite, pe baza normelor și principiilor unanim acceptate.

Washington, 6 ianuarie

Washington. Capitoliul, clădirea Congresului S.U.A.

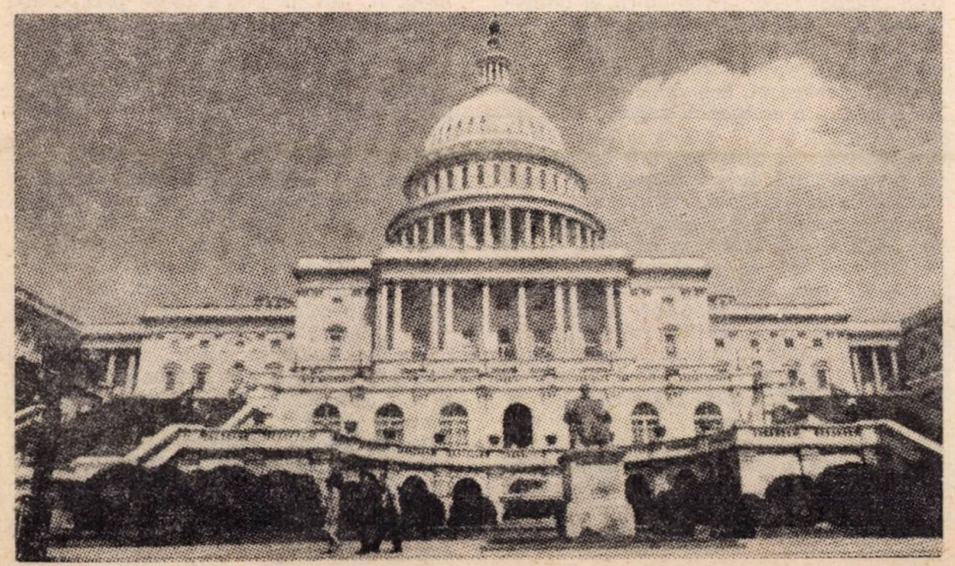

reflector

ULTIMELE CLIPE ALE LUI GUEVARA

Un ziarist bolivian, Jose Luis Alcazar, a publicat o carte despre Ernesto Guevara, care cuprinde relatarea cea mai amănunțită cu privire la ultimele clipe ale lui „Che", evocate pe baza mărturiilor unor martori oculari. După capturarea sa, arată ziaristul bolivian, Guevara a fost închis într-o sală de clasă a școlii din localitatea La Higuera și hărțuit toată noaptea cu întrebări. Executarea sa a fost mai lungă și mai dramatică decît s-a spus pînă acum. Străpuns de gloanțele subofițerului însărcinat cu uciderea sa, Guevara s-a prăbușit pe podea, iar cei prezenți l-au auzit murmurînd : „Adio copiii mei, adio Aleida (soția sa), adio Fidel, fratele meu".

DUPĂ ATENTATELE TERORISTE DIN ITALIA

În ajunul Anului Nou, prima parte a anchetei în legătură cu atentatele de la Roma și Milano era terminată. În capitală, substitutul procurorului a hotărît inculparea lui Pietro Valpreda : la Milano, dosarul a trecut în mîinile judecătorului de instrucție.

În lipsă de noutăți oficiale, presa face tentative de investigație pe cont propriu sau înregistrează zvonuri și ipoteze contradictorii. Se spune, de pildă, că șoferul de taxi a cărei depoziție ar fi dus la inculparea lui Valpreda, ar fi contrazis actualmente de un profesor din Milano, care cere să depună el însuși mărturie, în prezența șoferului. În schimb, un fost sublocotenent de infanterie, care a avut pe Valpreda sub ordinele lui în 1955, cînd inculpatul de azi își făcea serviciul militar, pretinde că, încă de pe atunci, Valpreda era interesat de explozibile.

Singurul fapt concret este plîngerea pentru defăimare și violarea secretului anchetei, pe care mama și soția lui Giuseppe Pinelli — cel care s-a sinucis aruncîndu-se pe fereastră d'n localul prefecturii, în timpul interogatoriului — au înaintat-o împotriva prefectului de poliție din Milano, care a declarat : „Gestul lui Pinelli are valoarea unei auto-acuzări".

DISPARIȚIA ZIARULUI „LE POPULAIRE"

„Le Populaire", organul partidului socialist francez, își încetează apariția. „Tentativele repetate de a-l transforma într-un mare cotidian de informație au eșuat una după alta", scrie, în ultimul său editorial, redactorul șef, Claude Fuzier. Dispare astfel, din peisajul presei franceze, un ziar a cărui existență a început încă înainte de primul război mondial, ca expresie a uneia din tendințele socialiste. În 1923, după congresul de la Tours, cînd echipa de la „L'Humanité" se consacrase luptei partidului comuniștilor, „Le Populaire" a devenit organul oficial al S.F.I.O.

Securitatea europeană — factor al destinderii internaţionale

Dr. Ion Covaci

Anul 1969 a consemnat multiple manifestări şi acţiuni consacrate dezvoltării cooperării europene, statornicirii unei păci şi securităţi autentice pe continentul nostru. Revine ţărilor socialiste europene meritul de a fi iniţiat un amplu dialog asupra acestor probleme de importanţă cardinală pentru destinele popoarelor de pe continent. După cum se ştie, în luna martie, prin Apelul de la Budapesta, ţările socialiste participante la Tratatul de la Varşovia au reiterat propunerea lor — lansată în Declaraţia de la Bucureşti din iulie 1966 — privind convocarea unei conferinţe general-europene; în luna octombrie, în cadrul întrunirii de la Praga a miniştrilor de externe ai aceloraşi ţări socialiste, s-au formulat propuneri concrete în legătură cu ordinea de zi şi desfăşurarea acestei importante reuniuni care, fără îndoială, este menită să constituie un moment istoric în evoluţia vieţii politice europene. Întîlnirea de la Moscova, de la începutul lunii decembrie, a conducătorilor de partid şi de stat din Bulgaria, Cehoslovacia, Polonia, R. D. Germană, România, Ungaria şi U.R.S.S. a prilejuit un util schimb de păreri asupra unor probleme ale relaţiilor europene şi internaţionale, permiţînd să se degaje noi concluzii încurajatoare privind afirmarea unor tendinţe pozitive în viaţa politică a continentului nostru, tendinţe de natură să întărească şi să dezvolte premisele actuale ale convocării unei conferinţe general-europene pentru pace şi cooperare.

În anul care a trecut, tema cooperării şi securităţii europene a constituit, de asemenea, obiectul unor numeroase contacte şi consultări bilaterale, al dezbaterilor în cadrul reuniunilor unor organisme economice şi politice ale altor ţări europene, precum şi al unor prestigioase manifestări internaţionale ale oamenilor de ştiinţă, specialiştilor şi ale reprezentanţilor organizaţiilor sociale şi obşteşti. Menţionăm, printre altele, în acest context, reuniunile organizate în ţara noastră sub egida C.C. al U.T.C. şi a Asociaţiei de Drept Internaţional şi Relaţii Internaţionale, Reuniunea de studii europene, organizată de Institutul de Studii Strategice din Londra, Conferinţa de opinie publică pentru securitate şi cooperare europeană, desfăşurată la Viena, precum şi cea de a treia masă rotundă Est—Vest pentru cooperare economică, organizată la Bruxelles, de către Liga Europeană de Cooperare Economică.

Deplasările înregistrate în ultimii ani în situaţia internaţională, paşii pozitivi realizaţi în direcţia îmbunătăţirii climatului politic european, dezvoltarea, pe multiple planuri, a relaţiilor dintre ţările continentului nostru, ecoul viu şi interesul deosebit de care s-au bucurat în Europa şi în alte părţi ale lumii propunerile ţărilor socialiste, curentul tot mai larg de opinie publică ce se pronunţă în favoarea unui amplu şi eficient dialog între ţările continentului nostru — toate acestea dovedesc că evoluţia politică actuală cunoaşte transformări importante, avînd drept caracteristică principală accentuarea tendinţelor spre colaborare între statele cu orînduiri sociale diferite, în scopul întăririi păcii şi securităţii. Desfăşurarea evenimentelor internaţionale confirmă, astfel, justeţea liniei politice generale şi a activităţii pe plan extern a partidului şi statului nostru, îndreptate spre întărirea forţelor socialismului şi păcii, spre destindere, securitate şi colaborare între popoare.

Republica Socialistă România apreciază că instaurarea unui climat de pace şi securitate în Europa, deziderat fundamental al tuturor popoarelor continentului nostru, constituie în acelaşi timp o cerinţă imperioasă a vieţii internaţionale contemporane. Asigurarea unei conlucrări rodnice între naţiunile europene, pe temelia trainică a normelor şi principiilor dreptului internaţional, ar reprezenta o contribuţie deosebit de valoroasă la cauza păcii şi destinderii pe plan mondial. *„Rezolvarea problemelor în Europa, crearea unui sistem de securitate colectivă pe continentul nostru* — sublinia tovarăşul Nicolae Ceauşescu — *ar avea o importanţă excepţională pentru întreaga lume, şi cu deosebire pentru ţările europene, ar oferi un exemplu elocvent şi stimulativ tuturor popoarelor în lupta lor pentru pace şi destindere. Normalizarea şi dezvoltarea relaţiilor dintre ţările Europei ar veni în sprijinul forţelor antiimperialiste de pretutindeni, al popoarelor care militează pentru libertate şi independenţă naţională, al luptei pentru pace şi securitate pe plan mondial. Orice pas înainte pe calea securităţii europene întăreşte lupta forţelor păcii şi progresului, deschide tot mai larg perspectiva dezvoltării paşnice a colaborării rodnice între ţări şi popoare, în interesul propăşirii lor, al progresului şi civilizaţiei întregii omeniri*".

In activitatea sa îndreptată spre normalizarea şi dezvoltarea raporturilor de colaborare între state, spre instaurarea unui climat de linişte şi conlucrare fructuoasă între ţări şi popoare, România porneşte de la considerentul — verificat în practica vieţii — că în epoca noastră pacea şi securitatea internaţională sînt indivizibile. Acest adevăr axiomatic, care se impune cu puterea evidenţei, este strîns legat, pînă la determinare, de implicaţiile pe plan social-politic ale revoluţiei tehnico-ştiinţifice contemporane, care duce la o accentuare tot mai puternică a interdependenţelor în raporturile dintre state şi popoare, concomitent cu o amplificare fără precedent a relaţiilor internaţionale. Mutaţiile tehnico-ştiinţifice caracteristice lumii contemporane sînt de natură a apropia popoarele unele de altele, a le face să beneficieze de „micşorarea continuă a planetei Terra", a facilita eforturile lor în realizarea unor proiecte de interes comun, fără precedent în istorie.

Tabloul de mai sus va apare întregit prin constatarea că legăturile tot mai strînse ce se stabilesc între state, în primul rînd pe plan politico-economic, au influenţe pozitive asupra ansamblului vieţii internaţionale. Totodată, situaţiile de tensiune, conflictele politice sau militare, ivite în diferite regiuni ale lumii, constituie surse potenţiale, susceptibile oricînd a lua proporţii, ale unor conflagraţii de mare amploare. Viaţa a infirmat irevocabil aşa-zisele teorii ale „cantonării conflictelor" şi „războaielor locale", ale „posibilităţii izolării" lor de ansamblul vieţii internaţionale, teorii care, din păcate, continuă să-şi găsească expresie în lucrări de specialitate occidentale şi să inspire acţiuni concrete ale unor cercuri apusene influente.

Indivizibilitatea păcii şi securităţii internaţionale nu exclude cîtuşi de puţin eforturile întreprinse în acest sens pe plan regional ci, dimpotrivă, le presupune şi le implică în cel mai înalt grad. Abordarea treptată, în etape succesive, pornind de la simplu la complex, a sarcinii înfăptuirii păcii şi securităţii pe plan universal nu este numai posibilă, dar constituie, în condiţiile internaţionale actuale, singura alternativă. Destinderea în relaţiile dintre state aflate în diferite regiuni ale lumii, avînd interese sau litigii de natură diferită, reclamă acţiuni specifice, variate în conţinut, care în toate cazurile trebuie să progreseze în aceeaşi direcţie, să ducă spre acelaşi ţel: normalizarea relaţiilor, stingerea focarelor de încordare, reducerea şi eliminarea tensiunilor. Acţiunile pe plan regional vizînd instaurarea colaborării

și securității popoarelor din zona respectivă sînt astfel părți componente ale procesului de edificare graduală a păcii și securității mondiale.

De la acest adevăr pornește, de altfel, însăși Carta Națiunilor Unite statornicind, în special prin articolul 52, raporturile dintre sistemele regionale de securitate și principiile care stau la baza păcii și securității universale. Astfel, în punctul 1 al articolului 52 se arată că nici o dispoziție a Cartei O.N.U. nu se opune existenței aranjamentelor sau organizațiilor regionale menite să reglementeze problemele care au tangență cu menținerea păcii și securității internaționale, prin acțiuni regionale adecvate, cu condiția ca asemenea aranjamente sau organisme să-și desfășoare activitatea în conformitate cu scopurile și principiile Națiunilor Unite.

Înțelegerile regionale sînt menite să reprezinte părți ale unui sistem internațional de apărare a păcii și securității mondiale. Rațiunea de a fi a unor asemenea înțelegeri sau organizații regionale este promovarea țelurilor și principiilor Cartei O.N.U. prin inițierea de acțiuni adecvate, în conformitate cu aceste principii, urmărind să contribuie la rezolvarea problemelor care confruntă o zonă sau alta a lumii, la întărirea colaborării dintre state legate prin interese sau preocupări comune, să contribuie la întărirea păcii și securității mondiale.

Sînt semnificative pentru elucidarea corelației dintre eforturile regionale și cele întreprinse pe scară mondială, în scopul întăririi păcii și securității popoarelor, aprecierile secretarului general al Organizației Națiunilor Unite, U Thant, exprimate cu ocazia adoptării în 1965 a „rezoluției europene" inițiate de România, împreună cu alte opt state de pe continentul nostru. „După părerea mea — spunea secretarul general — această rezoluție conține un număr de principii și realități ale cooperării internaționale la nivel regional, care sînt în plină consonanță cu țelurile Cartei Organizației Națiunilor Unite și care sînt capabile, dacă sînt aplicate la probleme practice, să contribuie în mod direct și pozitiv la destinderea încordării și la îmbunătățirea relațiilor dintre națiuni pretutindeni. Ceea ce este bun, în sensul cel mai înalt, pentru o anumită regiune, este cu siguranță bun pentru lumea întreagă, și istoria ne arată că acest adevăr poate să se aplice cu o semnificație deosebită în Europa".

Dezbaterile ultimei sesiuni a Adunării Generale a O.N.U. au relevat din nou că necesitatea unui efort comun și solidar pentru rezolvarea problemelor grave ce confruntă omenirea în ansamblul ei nu înseamnă o minimalizare a eforturilor pentru dezvoltarea cooperării și întăririi securității pe plan regional. A fost evidențiată cu pregnanță legătura strînsă, reciprocă, dintre introducerea unui sistem atotcuprinzător de securitate în toată lumea și întărirea securității pe plan regional. Este de natura evidenței că nu se poate concepe, ca viabil și eficient, un sistem de securitate regională în afara securității generale, după cum valențele unui sistem general de securitate pot fi ușor alterate dacă nu se iau în considerare interesele securității regionale, ca și ale fiecărei țări în parte. Această perspectivă lucidă asupra raportului regional — internațional — universal s-a exprimat în numeroase luări de poziție a căror notă comună au fost, printre altele, recunoașterea și afirmarea importanței pe care asigurarea păcii și securității în Europa o are pentru pace și securitatea pe scară generală.

Preocuparea de a contribui la statornicirea unei păci și securități pe plan universal prin intermediul înțelegerilor regionale este evidențiată, în prezent, și de viața politică a altor regiuni ale lumii, cum sînt America Latină și Africa, prin instituirea unor organizații regionale care, potrivit documentelor lor constitutive, sînt chemate să slujească dezvoltării înțelegerii și cooperării între țările participante, soluționării litigiilor dintre ele pe cale pașnică.

Pentru soluționarea problemelor ce s-au acumulat în viața internațională, pentru realizarea de progrese pe calea păcii și destinderii în lume, o deosebită importanță ar avea instaurarea unui climat de încredere și colaborare în Europa. Loc de afirmare a unor mari demiurgi ai antichității, evului mediu ca și ai epocii moderne — care au marcat istoria civilizației prin geniul lor — leagăn al unor mari curente de idei nobile, continentul nostru a adus la dezvoltarea omenirii o contribuție materială și spirituală de prim ordin, a transmis lumii, în ciuda traumelor grave ce le-a suferit de-a lungul istoriei, un mesaj nobil, generos. Europa a dăruit omenirii pe Marx, Engels și Lenin, întemeitorii celei mai înaintate învățături social-politice. De continentul nostru sînt asociate numeroase evenimente care au marcat schimbări adînci în evoluția societății, în viața popoarelor; aici, în Europa, au luat ființă primele state socialiste din istoria omenirii. Totodată, Europa a fost focarul celor două conflagrații mondiale, este continentul unde se află cele mai puternice forțe armate, inclusiv cele nucleare.

Dacă la toate acestea adăugăm uriașa ponderea a Europei în economia mondială — mai mult de jumătate din producția și exportul întregii lumi — deși ca teritoriu ea nu reprezintă nici a șasea parte din lumea terestră, ne apar pe deplin explicabile interesul deosebit manifestat de opinia mondială față de rolul continentului nostru în configurația politică a lumii, importanța care se acordă — pe deplin justificat — statornicirii în Europa a unor relații pașnice. Astăzi, se înțelege tot mai limpede că însuși procesul complex, mai mult sau mai puțin îndelungat, al înfăptuirii securității europene constituie un factor de seamă al destinderii internaționale, al progresului, al păcii în întreaga lume. Interesele omenirii reclamă astăzi, mai mult decît oricînd în trecut, ca Europa să-și pună întregul său potențial material și spiritual în slujba păcii și a progresului tuturor popoarelor. Înfăptuirea unui climat stabil de pace și securitate în Europa ar fi, evident, de natură să sporească considerabil contribuția continentului nostru la dezvoltarea omenirii pe calea progresului material și spiritual, la triumful cauzei nobile a păcii în lume.

O contribuție de prim ordin ar avea pentru îmbunătățirea climatului politic în Europa și în întreaga lume realizarea unor înțelegeri asupra problemelor propuse să fie incluse pe ordinea de zi a conferinței europene în Declarația de la Praga a miniștrilor de externe ai țărilor participante la Tratatul de la Varșovia. Astfel, adoptarea unui document general-european privind repudierea forței și a amenințării cu forța din relațiile intereuropene ar reconfirma prevederile corespunzătoare din Carta Națiunilor Unite menite să cîrmuiască relațiile internaționale din lumea întreagă, le-ar dezvolta și întări. Aceasta ar demonstra în mod practic viabilitatea și aplicabilitatea lor în întreaga sferă a relațiilor internaționale, ar confirma încă o dată faptul că numai pe baza principiilor egalității în drepturi, neamestecului în treburile interne, respectului suveranității și independenței naționale, integrității teritoriale pot fi lărgite și dezvoltate relațiile dintre toate statele, pot fi reglementate pașnic problemele în suspensie, poate fi consolidată pacea.

În această optică nu sînt deloc justificate acele păreri potrivit cărora reafirmarea în documentele internaționale, regionale sau avînd o aplicabilitate universală, a principiului nefolosirii forței sau amenințării cu forța nu și-ar dovedi utilitatea, întrucît principiul este deja cuprins în Carta Națiunilor Unite. Dimpotrivă, reiterarea prevederilor Cartei, dezvoltarea și îmbogățirea lor au o mare însemnătate pentru așezarea fermă și desfășurarea relațiilor internaționale pe baze principiale, normale.

Afirmarea consecventă în relațiile intereuropene a principiilor dreptului internațional ar îngusta în mod evident baza de acțiune a cercurilor reacționare și revanșarde în Europa și în alte părți ale lumii, ar întări și stimula acțiunile forțelor progresiste, ar încuraja popoarele în lupta lor pentru independență și suveranitate națională, pentru egalitate deplină în drepturi. Afirmarea și consolidarea pe continentul european a unui climat de încredere și înțelegere reciprocă între state și popoare ar stimula și încuraja dezvoltarea tendințelor pozitive, realiste în cercurile tot mai largi ale opiniei publice mondiale, ar întări încrederea popoarelor din întreaga lume în posibilitatea reală de a impune un asemenea curs pozitiv în relațiile internaționale dintre toate statele. În același timp, progresele și succesele forțelor păcii în alte părți ale lumii sînt de natură, la rîndul lor, să influențeze în mod pozitiv climatul politic de pe continentul nostru, pot avea un rol important în dezvoltarea unei atmosfere de destindere în Europa. Este evident, în acest sens, că încetarea războiului agresiv dus de Statele Unite ale Americii în Vietnam, ca și a conflictului din Orientul Mijlociu, instaurarea păcii în aceste regiuni ar lichida grave surse de încordare, avînd efecte care depășesc zonele la care ele sînt circumscrise, și ar exercita o înrîurire pozitivă asupra întregului ansamblu al vieții internaționale, implicit asupra operei de construire a unei păci și securități trainice în Europa.

Proces pozitiv prin el însuși, în interesul progresului social-economic al fiecărei țări, ca și al comunității popoarelor în ansamblul ei, extinderea și diversificarea legăturilor economice între toate țările europene constituie, totodată, un factor esențial pe calea destinderii internaționale, a asigurării păcii și securității. În schimbul viu al valorilor materiale și spirituale se poate afla sensul major al cooperării pentru pace; o cooperare economică stabilă, de lungă durată, echitabilă, reciproc avantajoasă, întemeiată ferm pe principiile și normele dreptului internațional contemporan, reprezintă calea sigură pentru atingerea unor obiective de cea mai mare însemnătate pe drumul complex, implicînd eforturi graduale și de durată, al păcii și securității în Europa. Dezbaterea în cadrul conferinței europene, a mijloacelor corespunzătoare privind lărgirea relațiilor economice dintre țările de pe continent ar fi de natură a stimula cir-

cuitul economic mondial, ar crea condiții mai propice pentru extinderea relațiilor țărilor europene cu țările din alte continente, pentru sprijinirea eforturilor popoarelor din întreaga lume în dezvoltarea de sine stătătoare a economiei și culturii lor. Pornind de la convingerea că fiecare stat european este chemat să aducă o contribuție proprie, activă, în rezolvarea problemelor internaționale, să devină un participant cu drepturi depline la construirea în Europa a unui sistem de raporturi între popoare și de relații interstatale în care securitatea fiecăruia să fie în același timp și securitatea tuturor, România desfășoară o amplă activitate menită să promoveze îmbunătățirea continuă a climatului politic pe continentul nostru și în întreaga lume, să ducă la constituirea unei rețele dense de raporturi de colaborare reciproc avantajoasă pe baza principiilor suveranității și independenței naționale, egalității în drepturi, neamestecului în treburile altuia, avantajului reciproc.

Partidul și statul nostru pun în centrul întregii lor activități internaționale întărirea continuă a prieteniei și colaborării frățești cu toate țările socialiste, acționează consecvent pentru dezvoltarea relațiilor multilaterale, pe plan politic, economic, în știință, tehnică, cultură, cu aceste țări, pentru adîncirea solidarității lor tovărășești. În același timp, România militează neabătut, în spiritul coexistenței pașnice, pentru dezvoltarea relațiilor de colaborare cu toate statele lumii, indiferent de regimul social-politic. În acest context se înscriu numeroasele schimburi de vizite, contacte politice și diplomatice, tratative dintre reprezentanții României și ai altor țări din Europa și de pe alte continente, marele număr de acorduri economice, comerciale, tehnico-științifice încheiate de țara noastră cu numeroase țări ale lumii, care constituie, în ansamblu, o importantă contribuție la dezvoltarea relațiilor dintre state, la buna înțelegere și pacea între popoarele Europei și întregii lumi. Edificarea unui sistem de securitate europeană trebuie să fie desigur, în primul rînd, opera tuturor statelor europene. Pornind de la acest considerent, România se pronunță pentru participarea tuturor statelor continentului nostru, fără nici un fel de discriminări, la proiectata conferință europeană pentru securitate și cooperare. Totodată, apreciind importanța pe care pacea și securitatea pe continentul nostru o au pentru pacea și securitatea generală, țara noastră apreciază că la conferință ar putea participa și alte state interesate în a-și aduce contribuția la realizarea securității în Europa.

Constituie, de asemenea, un aport util la cauza securității europene activitatea desfășurată de România socialistă în cadrul a numeroase organizații internaționale, îndeosebi în Organizația Națiunilor Unite, pentru creșterea rolului acestora în asigurarea respectării legalității internaționale contemporane, condiție indispensabilă asigurării păcii și înfăptuirii securității atît pe plan regional, cît și mondial.

În deplină concordanță cu interesele poporului român, ale cauzei păcii și progresului, țara noastră acționează cu toată energia și fermitatea pentru instaurarea unui climat de încredere și colaborare în Europa și în lumea întreagă, animată de convingerea că astăzi, mai mult decît oricînd, există condiții pentru ca forțele progresului și păcii să imprime vieții internaționale un curs hotărît spre destindere, spre întărirea securității popoarelor.

Orientul Apropiat

După reuniunea de la Rabat

Ultimele săptămîni consemnează o intensă activitate politică și diplomatică în capitalele din Orientul Apropiat, legată de evoluția problemelor conflictuale din zonă.

Deși primele reacții arabe după încheierea lucrărilor Conferinței de la Rabat trădau amărăciune față de insuccesul participanților de a găsi un punct de vedere unanim acceptat în ce privește angajarea materială a tuturor țărilor arabe în conflictul cu Israelul și de a se pune de acord asupra unui comunicat comun, ulterior, atît luările de poziție ale șefilor de state și guverne, cît și comentariile de presă au devenit mai nuanțate, unele dintre ele scoțînd în evidență chiar o serie de aspecte pozitive ale conferinței.

„În fapt, spunea președintele Nasser într-un discurs pronunțat cu prilejul scurtei sale escale făcute la Alger, în drum spre Tripoli, divergențe de vederi au existat și la precedentele conferințe la nivel înalt, dar atunci am încercat să nu le facem publice, iar comunicatele comune nu le semnalau. La Rabat, în schimb, ținînd cont de împrejurările dificile prin care trece națiunea arabă, am hotărît să nu publicăm la sfîrșitul dezbaterii nici o declarație susceptibilă să stîrnească în sînul popoarelor națiunii noastre speranțe zadarnice". Tonul multor comentarii de presă va fi și el mai moderat : oficiosul egiptean „Al Ahram" aprecia că „cea de-a cincea conferință la nivel înalt nu a fost un succes, dar nici un eșec". Aspectul cel mai constructiv al reuniunii, subliniază ziarul, rezidă în hotărîrea Algeriei și Libiei de a acorda un ajutor mai mare țărilor limitrofe Israelului.

După ce adresează — într-o amplă analiză a rezultatelor întrunirii — un aspru rechizitoriu conferinței (subliniind că țările participante erau împărțite în două tabere, „cele care veniseră să ofere o participare concretă la luptă și cele care se aflau aici numai pentru a nu fi acuzate că s-au eschivat" și că reuniunea „nu a făcut nici o apreciere serioasă a posibilităților de viitor"), cunoscutul comentator egiptean, Mohamed Hassanein Heykal, care l-a însoțit pe președintele Nasser la Rabat, apoi la Tripoli și la Khartum, menționează, totuși, unele aspecte pozitive : „Conferința de la Rabat nu a avansat, nu a mobilizat toate potențele arabe, dar ea a fost teatrul unor luări de poziție care pentru mulți constituiau o trezire la realitate". Pentru a încheia în sfîrșit comentariul într-o notă mai curînd optimistă : „Este adevărat că nu era necesar să se țină o conferință la nivel înalt pentru a se asigura asistența Algeriei, Libiei și Marocului, dar această reuniune a permis tuturor să îmbrățișeze în mai mare măsură și poate pentru prima oară orizontul responsabilităților lor".

Întîlnirile inter-arabe la nivel înalt au continuat și după încheierea lucrărilor reuniunii din capitala Marocului. Au urmat, la 25 decembrie, convorbirile de la Tripoli, dintre conducătorii R.A.U., Libiei și Sudanului, apreciate de presa arabă „ca avînd o importanță istorică", ele axîndu-se pe coordonarea eforturilor celor trei state în domeniile militar, politic și economic. Observatorii consideră că „mica reuniune la nivel înalt" de la Tripoli ar fi discutat posibilitatea stabilirii unei anumite forme de federație, a cărei creare ar putea fi hotărîtă în viitorul apropiat.

Comunicatul comun dat publicității la sfîrșitul convorbirilor dintre președinții Nasser, Numeiry și Kadhafi afirmă că cei trei conducători au stabilit să se întîlnească la fiecare patru luni pentru a urmări îndeplinirea obiectivelor alianței fundamentate în capitala Libiei. Deși nu se face nici o mențiune cu privire la vreun acord special, comunicatul arată că s-a hotărît „crearea unor comisii comune în toate domeniile, pentru a pune baze solide unei cooperări depline între cele trei țări". Deciziile de la Tripoli, declara Abdel Meguib, purtătorul de cuvînt oficial al R.A.U., se înscriu în cadrul clauzelor art. 9 al Cartei Ligii Arabe, care stipulează : „Țările arabe care doresc să stabilească între ele o cooperare mai strînsă și legături mai trainice au dreptul să încheie orice acord considerat de ele ca necesar pentru atingerea acestor obiective".

Vorbind despre recenta reuniune de la Tripoli și despre acordurile încheiate, președintele Nasser arăta într-un discurs rostit la 1 ianuarie, la Khartum, cu prilejul vizitei sale în Sudan, că ele dovedesc posibilitatea coeziunii arabe și că reprezintă doar un prim pas pe calea unității arabe. După părerea corespondentului Agenției „France Presse" la Cairo, acest discurs este cel mai revelator dintre discursurile pronunțate de președintele R.A.U. după Conferința de la Rabat, deoarece el definește mai clar poziția țării sale în împrejurările actuale.

Cu interes este așteptată viitoarea conferință la nivel înalt prevăzută pentru cea de a treia săptămînă a lunii ianuarie, care va reuni — potrivit oficiosului egiptean „Al-Gumhuria" — țările arabe angajate direct în conflictul din Orientul Apropiat (R.A.U., Iordania, Siria, Irak, Libia și Sudan).

Între timp, o vie neliniște stîrnește în cercurile opiniei publice internaționale menținerea unei situații încordate în regiune prin intensificarea incidentelor armate. În afara atacurilor și contraatacurilor semnalate în zona Canalului de Suez și la frontiera iordaniano-israeliană, au fost înregistrate o serie de incidente frontaliere israeliano-libaneze.

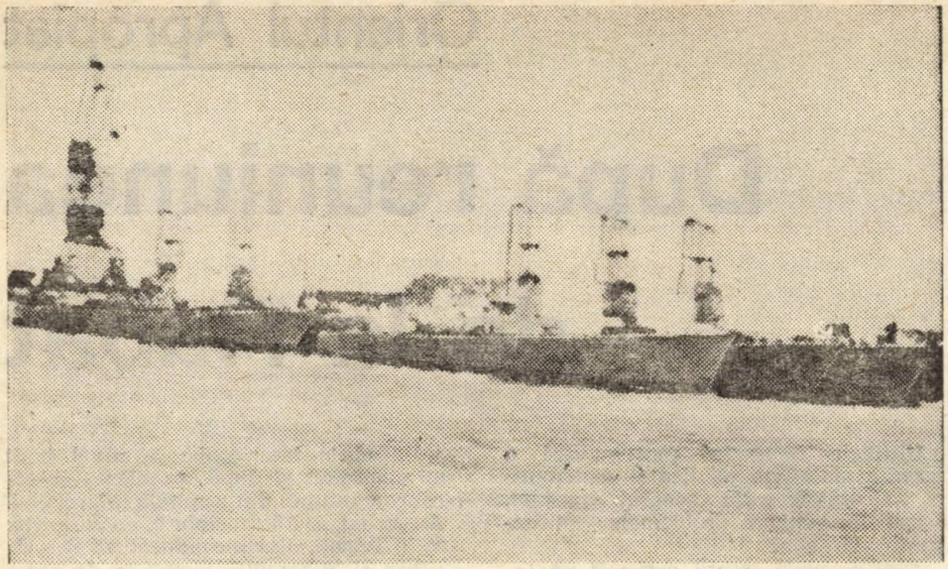

Navele plecate din Cherbourg navigînd în apele Mediteranei

Presa libaneză manifestă o adîncă preocupare față de această situație și repercusiunile sale pe plan intern, readucînd în discuție oportunitatea libertății de acțiune a comandourilor palestiniene. În timp ce o parte a presei ridică problema limitării libertății de acțiune a acestora, alte ziare subliniază necesitatea pentru Liban de a acorda un ajutor deplin rezistenței palestiniene.

Guvernul libanez a cerut reprezentantului său la O.N.U. să informeze Consiliul de Securitate în legătură cu atacurile întreprinse la sfîrșitul săptămînii trecute de avioanele israeliene asupra teritoriului Libanului.

Evenimentul care a captat o vreme atenția capitalelor arabe a fost evoluția „afacerii celor cinci nave" dispărute de la șantierele navale din Cherbourg și care au ajuns în portul israelian Haifa. Reacția țărilor arabe față de hotărîrile luate de guvernul francez în această chestiune înregistrează o gamă diversă de nuanțe și poziții : satisfacție la Cairo, Damasc, Beirut și Amman (omagiul adus Franței și politicii ei în Orientul Apropiat de către președintele Nasser, în discursul său de la 1 ianuarie, a fost interpretat ca o apreciere pozitivă a atitudinii Franței) ; atitudine diferită la Alger, unde se subliniază că gestul francez „nu încheie problema" ; abținere, deocamdată, de la comentarii oficiale, în restul capitalelor arabe.

În ce privește reacția Israelului, observatorii remarcă tonul moderat al comunicatului publicat la încheierea reuniunii consiliului de miniștri, ton atribuit intenției de a nu agrava relațiile franco-israeliene, și așa destul de încordate. Deși se menționează ca „nejustificată" cererea de rechemare a amiralului Mordechai Limon și se respinge acuzațiile că Israelul ar fi violat legile internaționale, comunicatul reafirmă „dorința Israelului de a restabili cu Franța relații sincere și amicale".

Orientul Apropiat este, de asemenea, gazda unor turnee diplomatice, printre care cel al liderului adjunct al Partidului laburist al Marii Britanii, George Brown, fost ministru de externe. După dialogurile sale cu înalte oficialități politice egiptene, George Brown a declarat : „Rezoluția Consiliului de Securitate din 22 noiembrie 1967 este cel mai bun mijloc de reglementare a problemei Orientului Apropiat". În continuare, el a afirmat că „Israelul trebuie să accepte această rezoluție" și că „Marea Britanie este gata să propună soluții echitabile în problema palestiniană". Agenția M.E.N. arată că discuțiile purtate de liderul laburist s-au axat pe ceea ce s-a obținut pînă acum, după eforturile menite să rezolve conflictul pe cale pașnică. Observatorii politici din Cairo nu exclud posibilitatea ca, înainte de plecarea sa în turneu, Brown să fi avut unele întrevederi cu oficialitățile britanice privind convorbirile cvadripartite de la New York. În legătură cu această problemă, un purtător de cuvînt al ministerului de externe britanic a declarat, la 1 ianuarie că, în ciuda insucceselor de pînă acum, Anglia nu consideră că eforturile celor patru mari puteri pentru instaurarea păcii în Orientul Apropiat au fost epuizate. Acest proces, a spus el, „nu s-a încheiat". Aprecierea britanică contrastează întrucîtva cu știrile de presă din Washington, unde se manifestă decepție față de faptul că ultimele propuneri americane de rezolvare a conflictului, prezentate la 28 octombrie au fost respinse de părțile interesate.

Evocată de cea mai mare parte a mesajelor pronunțate de șefii de state cu prilejul Anului Nou ca o problemă de mare gravitate, situația din Orientul Apropiat se repercutează în mod negativ asupra atmosferei internaționale. Opinia publică internațională subliniază necesitatea imperioasă a rezolvării conflictului pe calea pașnică, a tratativelor, acționîndu-se pentru aplicarea în practică a rezoluției Consiliului de Securitate din 1967, care prevede retragerea trupelor israeliene din teritoriile arabe ocupate, respectarea dreptului la existență, independență și integritate teritorială a fiecărui stat, rezolvarea problemei palestiniene ; opinia publică nutrește convingerea că astfel se poate asigura o pace trainică în Orientul Apropiat, se pot crea premise pentru un climat de liniște și securitate, se pot înlătura primejdiile, cu implicații pentru pacea întregii lumi, decurgînd din menținerea încordării în această parte a lumii.

Rodica GEORGESCU

Navele din Cherbourg

Așezat pe coasta de nord a Franței, la capătul unui promontoriu ce înaintează departe în valurile cenușii ale Mînecii, portul civil și militar Cherbourg se bucură de faima de a fi învăluit, aproape șase luni pe an, de o perdea densă de ceață și de ploaie. Cheiurile sale, largi, așezate frontal spre mare, sînt flancate de cîteva șantiere navale, specializate în construcția vapoarelor de mare tonaj. La extremitatea vestică a cheiurilor, se înalță pereții de metal la umbra cărora se montează, de către „Șantierele de Construcții Mecanice din Normandia", proprietatea industriașului Amiot, anumite tipuri de nave militare.

De la cheiul de „vase finite" al acestui șantier au plecat spre larg, cu ordinul „toate mașinile înainte", „cap spre vest" și „toate luminile stinse", cele cinci canoniere din lotul construit după o comandă, mai veche, pentru amiralitatea din Tel Aviv.

Momentul ales pentru plecare a fost noaptea de 24 spre 25 decembrie. În clipa miezului nopții, cînd, conform unei tradiții a marinei țărilor catolice, toate vasele ancorate pe cheiul din Cherbourg au declanșat un imens cor de sirene, cele cinci canoniere s-au pus în mișcare, aliniindu-se în „șir indian" și pierzîndu-se, aproape imediat, în perdeaua de ceață și fum care învăluia portul pînă departe, în larg.

Dispariția fantomatică a formației a fost semnalată foarte repede. Se înțelege că cele cinci nave, deși de tonaj modest (200 de tone fiecare), nu puteau pleca fără ca serviciul portuar de pază să nu observe lipsa lor. La căpitănia portului, plecarea aceasta subită a produs mirare — dar nu mai mult de atît — deoarece se știa, conform unor documente prezentate cu vreo cîteva zile înainte, că cele cinci canoniere nu mai erau proprietatea marinei militare a Israelului, ci fuseseră vîndute de către șantierele Amiot, cu acte și ștampile, unei societăți particulare de navigație comercială, cu sediul prin Norvegia. Se spunea chiar că, în urma acestui transfer de proprietate, canonierele ar fi arborat pavilionul norvegian de comerț, alături de pavilionul particular al societății „Starboat", noua lor proprietară.

Stîrnea, desigur, nedumerire faptul că la bordul navelor se aflau aceleași echipaje de marinari israelieni care le preluaseră de la șantierele Amiot, „gata de drum", de mai bine de un an. Totuși,

exista o legătură între toate aceste fapte. Navele din Cherbourg făceau parte, la origine, dintr-o escadră de 12, identice între ele, comandate în 1965 de guvernul Israelului, cu asentimentul guvernului francez, şantierelor Amiot. Comanda prevedea că navele, de tipul numit canoniere, vor avea caracteristici moderne şi anume : carcase de oţel, blindaj de tip mijlociu, deplasament de 200 de tone fără încărcătură militară şi 250 de tone cu întregul armament şi toată muniţia. Motoarele Diesel-electrice, cu o forţă de 14 000 Cai Putere, asigurau canonierelor o iuţeală neobişnuită — circa 70 de kilometri pe oră — viteză rareori atinsă de navele mai grele şi rezervată, în stadiul de astăzi al construcţiilor navale, aşa-numitelor vedete-rapide pentru apărarea coastelor. Altă caracteristică a canonierelor de la Cherbourg era raza lor mare de acţiune autonomă — circa 1 500 de kilometri de navigaţie cu combustibilul aflat la bord — şi circa 3 500 kilometri de manevră în larg, cu o singură escală rapidă de realimentare. În contractul iniţial se prevedea că cele 12 nave vor fi înarmate cu 3 tunuri de 40 mm, două catapulte pentru lansarea de torpile şi un dispoztiv pentru lansarea unor rachete speciale, de tipul mare-mare, adică utilizabile în luptele navale, între bastimente aflate în larg. Informaţiile publicate de ziarele occidentale, în ultimele zile, după izbucnirea acestei dubioase operaţii, arată că rachetele destinate să echipeze aceste canoniere sînt uzinate în arsenalele din Israel, după un brevet propriu, considerat mare secret militar. Numele lor, ales pentru uşurinţa codificării, este „Gabriel". Se pare, tot din aceleaşi surse, că rachetele „Gabriel" ar putea fi utilizate şi în acţiunile sol-aer şi mare-aer.

Toate cele 12 nave comandate de amiralitatea israeliană fuseseră gata pe şantier în a doua jumătate a anului 1968, cînd a început livrarea lor. În acest scop — relatează „Le Figaro" — la Cherbourg au sosit un număr relativ important de marinari israelieni, ingineri în mecanică navală, ofiţeri cu armamentul şi, bineînţeles, comandanţii navelor. Un contingent oarecare de ofiţeri de legătură, cu familiile lor, s-a instalat, de asemenea, în oraşul Cherbourg, pentru a contribui la complicatele formalităţi de recepţionare a unei comenzi de importanţa acesteia. Adăugăm, pentru întregirea tabloului, că fiecare navă, înarmată, fără rachete, costa 11 milioane de franci noi. Totalitatea comenzii, achitată cu anticipaţie, se ridica, deci, la 132 de milioane de franci, cifră puţin obişnuită chiar pentru un şantier de importanţa celui de la Cherbourg-Amiot.

Pe măsură ce navele erau gata de plutire, constructorii le scoteau din calele uscate, le treceau în bazinele de probe şi le predau echipajelor israeliene. Apoi, la danele civile, canonierele erau înzestrate cu echipamentul de navigaţie, cu partea de armament ce revenea constructorilor. În sfîrşit, porneau la destinaţie, după ce primeau certificatele, codul de radio-navigaţie şi autorizaţia de ieşire în larg, de la căpităniа portului.

În timp ce se construiau aceste nave, în iunie 1967, a izbucnit războiul din Orientul Apropiat. Guvernul francez, din ordinul generalului de Gaulle, a instituit un embargou parţial pe comenzile de material militar ale armatei israeliene în Franţa, embargou limitat la 50 de avioane Mirage III-S de vînătoare şi bombardament cu rachete, gata plătite şi aflate în faza de livrare. Canonierele, deci, puteau pleca — iar primele cinci şi-au şi văzut de drum.

În decembrie 1968, un raid-comando israelian a distrus cîteva avioane civile aflate pe aeroportul din Beirut. Una din urmările acestei acţiuni a fost că generalul de Gaulle a hotărît să instituie un embargou total asupra livrărilor militare către Israel, aşadar şi asupra navelor de la Cherbourg. Hotărîrea a fost luată în ziua de 3 ianuarie 1969. Ca printr-o minune, cea de a şasea navă gata a plecat spre Haifa în seara zilei de 31 decembrie, iar a şaptea, ieşită în larg să facă probe în ziua de 4 ianuarie 1969, nu s-a mai înapoiat niciodată, ajungînd, nu se ştie cum, pînă la Haifa, fără incidente notabile.

De atunci, cele 5 canoniere nelivrate au rămas ancorate la cheiul din Cherbourg. Din numeroasele informaţii şi reportaje transmise de agenţiile de presă şi publicate în ziare rezultă că discuţii diplomatice ulterioare, purtate între Franţa şi Israel au dus la restituirea unor importante sume de bani echivalente cu valoarea materialelor aflate sub embargou. Canonierele reveneau, într-un fel, în contabilitatea şantierelor Amiot. În aceste condiţii, prin luna decembrie, s-a prezentat un delegat al „Societăţii de navigaţie şi prospecţiuni petroliere Starboat S.A.", care s-a oferit să cumpere, el, canonierele rămase fără stăpîn. Preţul n-a fost mai mare decît cel prevăzut în deviz : 55 milioane de franci francezi noi, achitaţi pe loc, la semnarea contractului. Din acel moment, navele treceau sub ordinul unei a treia firme de navigaţie, anume „Akergruppen" din Oslo, care a declarat în scris că le va folosi, fără nici un armament, pentru paza şi aprovizionarea platformelor de foraj instalate în larg.

Nu au fost precizate data şi modalităţile de livrare a canonierelor devenite petroliere dar — scrie „Le Monde" — tranzacţia a fost aprobată şi confirmată de o comisie interministerială franceză, în faţa căreia un reprezentant al guvernului de la Tel Aviv a renunţat la toate drepturile şi eventualele sale revendicări, în favoarea firmei „Starboat", iar această firmă s-a angajat să nu înstrăineze canonierele cedîndu-le vreunui terţ, fără aprobarea guvernului francez, şi să nu le înarmeze. Astăzi, însă, cînd dosarul este reluat, sub presiunea opiniei publice şi a cercurilor politice — care văd în astfel de afaceri oneroase o posibilitate de agravare a încordării din Orientul Apropiat — se pare că nu toate documentele prezentate comisiei interministeriale ar fi fost verificate cu atenţie. Numai aşa s-ar putea explica faptul că navele au fost vîndute unei societăţi cam imaginare, în orice caz incapabilă, prin forţa ei financiară, să realizeze tranzacţii de anvergură.

„Starboat" S.A. (nu Starboat Weill Oil Company etc. cum a fost prezentată în primele momente) este o societate înfiinţată la 5 noiembrie 1969, cu un capital total de 10 000 de dolari (55 000 de franci francezi), cu sediul în Panama (sediul aşa-numitelor „pavilioane de complezenţă") şi avînd o reprezentanţă la Oslo, formată dintr-o căsuţă poştală şi un om de afaceri, Ole Martin Siem, preşedinte-director-general la Akergruppen-Oslo. Acest O.M. Siem a plătit contravaloarea integrală a celor 5 canoniere. Tot el a cumpărat, în primăvara anului trecut, un vapor comercial norvegian pe care, după înscrierea sub pavilion panamez şi schimbarea numelui în „Star Roman One", l-a transformat în tanc petrolier şi l-a trimis să iernеze în portul maltez La Valetta, din centrul Mediteranei.

În declaraţiile pe care le-au făcut unor corespondenţi ai agenţiilor de presă, Ole M. Siem, în calitate de proprietar-documentar al canonierelor, apoi Avigder Bartel, directorul general al rafinăriilor israeliene de petrol, şi, în fine, Mila Brener, directorul companiei israeliene pentru transportul portocalelor şi al altor fructe, din Haifa, au afirmat că „fostele canoniere" vor servi exclusiv la aprovizionarea platformelor de foraj petrolier submarin. Aceste foraje vor începe, în curînd, în largul coastei israeliene, unde se crede că s-ar găsi mari zăcăminte de petrol. Acestor declaraţii li s-a opus, însă, de către specialiştii în armament naval, citaţi de „Le Monde", argumentul că, în condiţiile în care au fost ele construite, cu viteza pe care o au, cu costul enorm al fiecărei deplasări, cele cinci „nave de transport şi aprovizionare" vor deveni cele mai scumpe vapoare din lume, lux pe care nu şi-l poate permite nici o societate industrială, oricît de optimistă ar fi.

În furtuna informaţională stîrnită de această bizară „operaţie 005", navele de la Cherbourg s-au strecurat, mai mult pe nevăzute, de la cheiul de plecare pînă la cheiul de sosire, imediat lîngă Haifa. Timp de aproape o săptămînă, ele au străbătut peste 4 000 de kilometri. Pe drum, au fost escortate — cel puţin după ce au trecut de Gibraltar şi au început să navigheze în Mediterana — de două (după alte surse, de 4) submarine ale Israelului. Tancul — fost balenieră — care-i aştepta în portul La Valetta le-a întîmpinat către jumătatea rutei şi le-a aprovizionat, din mers, cu combustibil. A fost cel mai greu moment din această aventură deoarece, în tot timpul navigaţiei pe Mediterana, a bîntuit o furtună puternică, provocînd tangaj mare şi reducerea considerabilă a vitezei de croazieră. Mai multe avioane, pe care „comandantul Ezra" (numele convenţional luat de căpitanul acestei escadre improvizate) nu le-a putut identifica, au zburat, rotindu-se, deasupra formaţiei. „Evadaţii" au zărit vreo cîteva nave, în depărtare, dar nici un incident nu le-a însemnat parcursul. Au plutit sub „complezentul" pavilion panamez, purtînd fiecare sub pravă noul lor nume comercial : Star 1, Star 2 etc.

La Paris, unde ziarele constată că s-a înregistrat, de asemenea, o furtună puternică, dar de natură politică, „afacerea Cherbourg" nu s-a potolit. După un consiliu de miniştri, s-a hotărît, din dispoziţia preşedintelui Republicii, Georges Pompidou, să fie suspendaţi din posturi doi înalţi funcţionari, a căror responsabilitate era angajată, direct, în aceste operaţii : generalul Bernard Cazelles, secretar general al Apărării Naţionale, preşedinte al Comisiei inter-ministeriale pentru studiul livrărilor de armament, şi Louis Bonte, secretarul general al acestei comisii. Pe plan diplomatic, ca o consecinţă directă a „operaţiei Cherbourg", guvernul francez a declarat „persona non grata" şi a cerut plecarea imediată din Franţa a unui consilier al ambasadei israeliene, amiralul Mordechai Limon.

Ancheta, însă, nu s-a terminat.

Mircea GRIGORESCU

America Latină

IPOTEZE ELECTORALE ALE ANULUI 1970 (I)

Principalul adversar al lui Radomiro Tomic (democrat creştin)...

..ar putea fi fostul preşedinte Jorge Alessandri (conservator)

Intr-o configuraţie relativ eterogenă, de individualităţi distincte şi totuşi apropiate prin ceea ce rămîne durabil — istorie, cultură, tradiţie. America Latină a anului 1969 şi-a orientat preocupările spre unele opţiuni cu caracter continental. Febra dezvoltării a cuprins întreg continentul, generînd căutări de soluţii mai mult sau mai puţin noi, mai mult sau mai puţin contestate. Naţionalizările, cu toată zarva creată în jurul lor de cei afectaţi — monopolurile străine —, reformele agrare iniţiate mai categoric sau mai timid în multe din ţările continentului, accentuarea preponderenţei efortului propriu în cursa dezvoltării au întrunit adeziuni cuprinzătoare şi ferme. Indiferent unde sînt localizate, ele constituie acţiuni care atestă angajarea decisă, la scară continentală, într-o activitate febrilă în sensul dezvoltării. Atenţia concentrată asupra fiinţei însăşi a Americii Latine în ansamblul ei o confirmă elocvent acel Consensus de la Viña del Mar exprimînd unitatea de acţiune a continentului în raport cu o problemă mereu la zi : relaţiile cu Statele Unite. Acelaşi lucru îl face, după discursul preşedintelui Nixon, Conferinţa C.I.E.S., consolidînd opinia şi poziţia continentală asupra aceloraşi probleme.

Deci, dacă 1969 este pentru America Latină „anul continentului", cînd multitudinea de state s-a exprimat într-un singur glas sau cînd fiecare gest izolat a avut semnificaţii depăşindu-le pe cele locale, anul 1970 anunţă, cel puţin prin datele cunoscute pînă acum, o anumită prioritate a coordonatelor interne. 1970 va fi, prin excelenţă, „un an prezidenţial". Vor preda ştafeta puterii supreme Eduardo Frei (Chile), Lleras Restrepo (Columbia) — asupra cărora se va opri acest comentariu — şi Diaz Ordaz (Mexic).*) Cîteva din „micile republici" latino-americane se vor angaja, de asemenea, în campania pentru desemnarea preşedintelui : Costa Rica, Guatemala, Republica Dominicană, eventual şi Panama, care a trăit recent o nouă lovitură de stat militară, îndepărtînd — fără a anula, totuşi — momentul alegerii unui preşedinte civil. Nu este exclusă, pe de altă parte, organizarea unor alegeri prezidenţiale constituţionale în cele trei ţări — Brazilia, Peru şi Bolivia — unde actualii preşedinţi militari funcţionează fără investitura votului. S-au manifestat deja numeroase opţiuni în acest sens, inclusiv din partea acestora din urmă.

Campania electorală în ţările unde alegerile prezidenţiale au fost anunţate a început. Chiar dacă în unele nu a fost declanşată oficial, febra electorală marchează evident viaţa politică internă. Se confirmă, în aceste zile, viabilitatea unor experienţe sau, din contră, eşecul lor. Se fac bilanţuri, deşi ar mai fi timp pentru aceasta, se depun ultimele eforturi pentru a se realiza ceea ce a rămas încă nerealizat din programele prezidenţiale. Tot în vederea alegerilor, se activizează la maximum scena politică internă, regrupările de forţe dînd nota caracteristică a acestor momente.

Cel mai patetic tablou, acum, în pragul anului prezidenţial, îl oferă panorama politică chiliană. Campania electorală a început cu mult timp în urmă, candidaţii diferitelor partide au fost deja desemnaţi, dar în ansamblu atmosfera rămîne confuză şi complicată. La 4 septembrie 1970, mai mult de trei milioane de chilieni vor trebui să decidă prin jocul urnelor asupra succesorului lui Eduardo Frei. Cine va fi acesta ? Radomiro Tomic, avocat de 57 de ani, fost senator şi fost ambasador la Washington, este candidatul democraţiei creştine, ales în unanimitate, dar a cărui desemnare constituie rezultatul îndelungatelor eforturi de a se depăşi disensiunile din interiorul partidului. Democraţia creştină chiliană îşi doreşte continuitate în guvernare şi s-a grăbit, din acest motiv suprem, să-şi regăsească unitatea alterată vizibil în ultimul timp chiar prin desprinderea unor fracţiuni. Situaţia continuă să fie confuză, iar divergenţele între cei ce considerau propice unitatea cu forţele de stînga şi cei ce susţin necesitatea participării independente în alegeri nu s-au uitat. (În luna mai, democraţia creştină s-a văzut divizată exact din aceste motive, cîţiva dintre liderii săi orientaţi spre stînga preferînd situaţia de dizidenţi.)

Alegerea unui candidat cu prestigiu, oferind şanse maxime de cîştig, a regrupat pentru moment forţele democraţiei creştine, decepţionate încă de proba pierderii de influenţă reprezentată de alegerile parlamentare de la 2 martie 1968. Radomiro Tomic a fost, aşadar, numit in extremis, după ce partidul rămăsese practic fără un lider în campania prezidenţială. Cu cîteva luni în urmă, Tomic sfidase partidul plecînd în Europa, după ce renunţase la oferta de candidat pentru că nu reuşise să-şi impună vederile sale asupra necesităţii „unităţii populare" — în sensul formării unui front al partidelor de stînga, care să participe la alegeri — şi a revizuirii în Parlament a acordurilor încheiate recent privind naţionalizarea cuprului. Radomiro Tomic va trebui, deci, să refacă autoritatea democraţiei creştine, consumată de uzura puterii, de slaba eficacitate a unor reforme, de divergenţele de vederi în cadrul partidului guvernamental, de creşterea inflaţiei şi incidentele sociale şi militare ale acestui an.

În această configuraţie, partidele de stînga, optînd în principiu pentru unitate, şi-au desemnat, deocamdată, candidaţi separaţi (în număr de cinci), eventualitatea unei candidaturi unice rămînînd, totuşi, posibilă. Anumiţi lideri ai stîngii speră încă în realizarea unei alianţe între partidele comunist, socialist şi radical (de centru, dar în ultimul timp cu vădită orientare spre stînga). Coaliţia de stînga, reunind astfel circa 42 la sută din voturile exprimate, ar putea fi, în plus, susţinută de „rebelii" democraţiei creştine. Ipoteza nu pare absolut exclusă, deşi puncte de vedere diferite asupra unor probleme importante nu sînt de natură să faciliteze negocierile. Pentru moment, Partidul comunist chilian, unul din cele mai puternice şi consolidate partide comuniste de pe continent, şi-a desemnat candidatul în persoana cunoscutului poet Pablo Neruda. În eventualitatea formării unui front popular, este neîndoielnică ponderea pe care o vor avea comuniştii, care, în configuraţia actuală de formaţie de sine stătătoare, dispun de un considerabil credit de masă şi politic.

În campania electorală, participă cu candidaţi proprii socialiştii (senatorul Salvador Allende), radicalii (senatorul şi profesorul universitar Alberto Baltra), social-democraţii şi independenţii de stînga (Rafael Tarud), „mapuciştii" (Jacques Chonchol, adept convins al deschiderii spre stînga), reprezentînd Mişcarea de acţiune populară unitară, adică grupul de stînga desprins de democraţia creştină, şi, în sfîrşit, dreapta

*) Potrivit Constituţiei, în aceste ţări preşedinţii nu-şi pot reînnoi mandatul

conservatoare avîndu-l drept candidat pe Jorge Alessandri, din Partidul Național, fost președinte înaintea lui Eduardo Frei (1958—1964). Dintre aceștia, singurul oponent real al democrat-creștinului Radomiro Tomic pare a fi Jorge Alessandri, reprezentînd celălalt partid majoritar, conservator. Șansele lui sînt considerate destul de mari. În parte, pentru că voturile socialiștilor, în cazul unei abțineri sau al unei candidaturi fără speranțe, ar putea să-i fie cedate. În schimb, este considerat ca posibil un sprijin tactic al partidului comunist pentru candidatul democrat-creștin.

Proliferarea candidaturilor în alegeri constituie pentru Chile un factor nou, tinzînd a traduce pe plan intern o oarecare confuzie politică (alegerile

Printre candidații stîngii se află personalități binecunoscute ca poetul Pablo Neruda (comunist)...

...senatorul Salvador Allende (socialist)...

...și profesorul Alberto Baltra (radical)

prezidențiale chiliene se desfășurau în alți ani pe trei sau, cel mult, patru fronturi). Realitatea este că instabilitatea politică și incertitudinea momentului electoral nu se datoresc unei crize de personalități, ci exprimă controversa în jurul problemelor dezvoltării. Democrația creștină a însemnat o experiență pozitivă, marcată, printre altele, de realizarea reformei agrare și de naționalizarea cuprului. Cercurile politice chiliene, apreciind aceste reușite majore ale guvernului, nu consideră, totuși, că s-a făcut suficient pentru progresul economic intern, identificînd în aplicarea programului guvernamental multe inconsecvențe. Dar, pe de altă parte, aceste cercuri nu reușesc, nici ele însele, să ofere soluții unice, sau cel puțin apropiate, acestor deziderate. De aici, controverse de opinii și tot de aici dispersarea politică în campania electorală prezidențială. Ca atare, se consideră că un nou mandat democrat-creștin va solicita, fără îndoială, un program economic mult mai solid, acceptîndu-se implicit ideea — ca bază, de altfel — de continuare a experienței inițiate de Eduardo Frei, pozitivă la multe din capitolele ei, în special la cel al unei vieți politice stabile și democratice. Pe plan economic, una din acțiunile de succes este, fără îndoială, acea naționalizare a minelor de cupru. Soarta cuprului a fost decisă de însuși destinul democrației-creștine : inițial strict economică naționalizarea implica finalități politice incontestabile ca măsură prevăzută să restabilească — prin importanța și implicațiile ei — profilul în declin al partidului. Pentru că, în mare parte, erorile democrației creștine — traduse prin inflație, creșterea prețurilor, șomaj și, foarte recent, prin revolta militarilor, zvonurile privind eventualitatea unei lovituri de stat și proclamarea stării de urgență în provincia Santiago — nu au provocat numai disensiuni interne. Un sondaj de opinie organizat la Santiago relevă că, dintr-o mie de persoane chestionate, 25,8 la sută s-au pronunțat în favoarea unui candidat al stîngii și numai 18 la sută pentru Radomiro Tomic. Pe baza aceluiași sondaj, se aprecia că 56,7 la sută dintre alegători manifestă insatisfacție față de situația din Chile, în timp ce numai 2,6 la sută o consideră bună. O sumă a opiniilor pro și contra verifică realitatea atmosferei de incertitudine și tensiune în care se desfășoară campania pentru alegerile prezidențiale din 1970. Este o campanie a violenței, fără precedent în Chile : revolte ale militarilor, zvonuri de lovituri de stat, atentate, amestecul C.I.A. în treburile interne sînt elemente de dată recentă cu care chilienii refuză să se familiarizeze.

Disensiunile politice par a caracteriza atmosfera alegerilor prezidențiale chiar acolo unde, printr-o anumită ordine a lucrurilor, situația ar fi avut șanse să fie cu totul alta. De unsprezece ani, conservatorii și liberalii columbieni alternează la putere conform unei înțelegeri care asigură o pondere egală de participare politică. Președintele Lleras Restrepo este liberal ; deci, cel care îi va lua locul va trebui să fie un conservator. Acesta va candida oficial în numele Frontului Național, grupare politică înglobînd cele două partide. Complicațiile au apărut în momentul în care Convenția națională a conservatorilor urma să decidă asupra unuia din cei trei precandidați, hotărîre de loc ușoară din moment ce șansele erau destul de echilibrate, iar învingătorul trebuia să fie apoi acceptat de celălalt partid, cel liberal. Unanimitatea de păreri a lipsit de la primul scrutin, la al doilea sorții de izbîndă au fost suficient de clari — deși neconvingători — pentru Misael Pastrana, fost ambasador la Washington, principalul dar nu singurul favorit. Liberalii și-au dat acordul, după ce se păstraseră o vreme în expectativă. Oficial, desemnarea candidatului s-a încheiat dar, la mai puțin de patru luni pînă la alegeri (19 aprilie 1970), sentimentul de confuzie domină, totuși, viața politică. În cele din urmă, alegerea lui Pastrana a reușit să contribuie la adîncirea diviziunii din rîndul conservatorilor (pentru că „unioniștii" sînt cei care l-au ales, în timp ce „independenții" preferau o cu totul altă candidatură) și să provoace o sciziune de partea liberalilor (mulți fiind nefavorabili lui Pastrana, considerîndu-i numirea ca „impusă"). Învinșii din această confruntare și alți candidați ad-hoc se simt încurajați de disputa în jurul numelui oficial și-și organizează independent campania electorală. Îi sprijină liberalii și conservatorii oponenți, inclusiv două importante centrale sindicale muncitorești.

La 7 august 1970, cînd se va instala, Pastrana va fi în mod normal ultimul președinte ales în cadrul sistemului alternanței celor două partide, stabilit în 1958 de Frontul național și urmînd a se desființa în 1974. Se încheie, deci, ciclul celor patru perioade prezidențiale consecutive, după care se va reveni la practica obișnuită a alegerilor. Față de perioadele precedente, ultima, din 1970, este, din două puncte de vedere, distinctă. Pentru prima dată în istoria columbiană, aceeași zi va marca alegerea președintelui, a membrilor Parlamentului, a celor din adunările departamentale și din consiliile municipale. Deci, o schimbare completă a gărzii, pînă la ultimele ramificații. Se anulează, pe de altă parte, sistemul parității — participarea în număr egal a celor două partide — în componența adunărilor departamentale și municipale. Aprobată în Congres după lungi dezbateri (1968), măsura va permite pregătirea drumului pentru normalizarea constituțională din 1974. Pînă atunci, ultimul președinte al alternanței partidelor va exprima în politica sa punctul de vedere al conservatorilor, ceea ce nu exclude adeziunea la linia guvernamentală imprimată de Lleras Restrepo (liberal). Misael Pastrana, care se bucură de solide simpatii în ambele partide, și-a întocmit platforma guvernamentală într-o combinație abilă a diverselor opțiuni. Voturile liberalilor, absolut indispensabile victoriei, au fost, de altfel, condiționate de angajamentul conservatorilor că vor continua amplul program de transformare economică și socială aplicat de Lleras Restrepo, în cadrul căruia cîteva inițiative — printre care reforma constituțională — se află abia în faza de proiect.

În concluzie, s-ar putea spune că activizarea politică în Columbia nu atinge pulsurile chiliene. Confruntarea columbiană a anului 1970 reeditează conjuncturi electorală prin care trecea, pînă în 1964, Chile. Disputa pe două sau trei planuri simplifică mult configurația politică. În Columbia, gruparea liberali-conservatori asigură un ritm dinainte stabilit al victoriilor și înfrîngerilor. Opoziția se manifestă într-un spațiu limitat ; pe cînd proliferarea partidelor chiliene conferă drepturi — chiar dacă nu șanse — egale de participare, cu dezavantajul că această descentralizare favorizează, în cazul alegerilor prezidențiale din 1970, grupul de dreapta personificat de Jorge Alessandri. Agitata campanie electorală chiliană este, pe de altă parte, urmarea probării unei experiențe chiar la nivel continental — a democrației creștine la putere — care a însemnat multe succese, dar și nereușite, foarte controversate. Un al doilea mandat democrat-creștin ar avea, deci, scopul de a demonstra valabilitatea unei linii politice care nu s-a afirmat de-ajuns într-o singură perioadă prezidențială. Conservatorii și liberalii columbieni nu se află, în schimb, la început de drum Și-au dovedit deja experiența politică în răstimpul precedentelor mandate prezidențiale, urmînd a-și verifica posibilitățile proprii abia în 1974, cînd vor constitui partide independente, deci, implicit, concurente.

Anca VOICAN

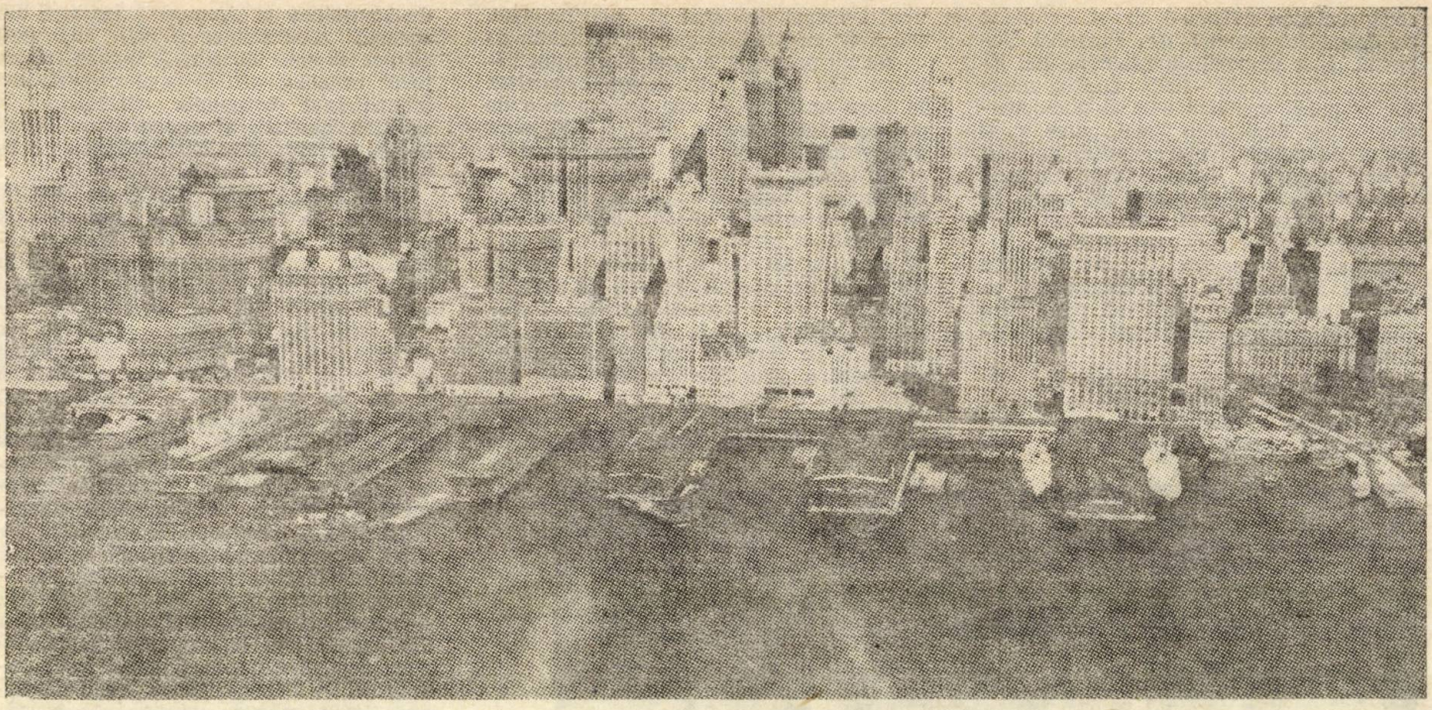

Manhattan

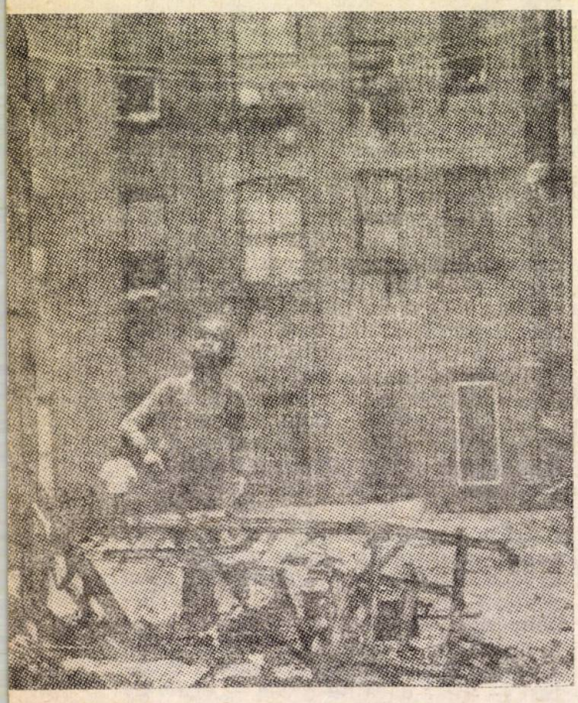

In umbra zgîrie-norilor

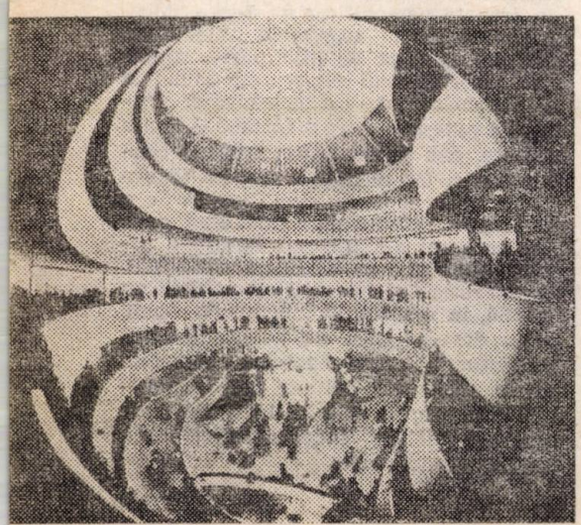

Muzeul Guggenheim

reportaj pe glob

NEW YORK

Paul Alexandru Georgescu

E o după-amiază de noiembrie și, după două luni de viață newyorkeză, simt nevoia să știu ce se mai întîmplă cu natura de care, în acest timp, m-au despărțit ziduri groase de beton și armături de oțel, plăci de sticlă și lumină de neon, zgomot de motoare și ceață fumurie — tot ce alcătuiește, într-o uluitoare îngrămădire, substanța și structura imensului oraș. Simt dorința de neînfrînt să pășesc pe iarbă și nu pe asfalt sau scară rulantă, să respir boarea vîntului și nu aer condiționat. Mă îndrept, deci, spre Central Park, singura oază de verdeață și liniște unde se pot refugia căutătorii, ca mine, ai stihiilor firii. O oază de nebănuită întindere și varietate ; peste 300 de hectare cu lacuri, arbori, pajiști, păsări și veverițe, care te fac să-i uiți forma geometrică, perfect dreptunghiulară, și imitația de castel medieval cu turn, creneluri și... antenă de radar deasupra lor. Străbat aleile curbe și îmi dau seama, abia acum, că toamna e pe sfîrșite : frunzele așternute pe pămînt, în covor des, galbenul lor învins, iar copacii ridică spre cerul plumburiu gestul patetic al brațelor dezgolite. Trec prin Shakespeare Garden, cu boschetele cuprinse și ele de paloarea anotimpului ; privesc, apoi, inscripțiile de pe obeliscul denumit popular „acul Cleopatrei" : „O, atotputernice Horus..." Cer iertare zeului cu cap de șoim și mă îndepărtez, atras de zvonul glasurilor fragede care vine dinspre „Children Zoo". O droaie de copii se înghesuie să vadă animalele din micul parc zoologic amenajat pentru ei. Păsesc în urma exclamațiilor — look !... how funny !... aooh ! — și rămîn uimit. Alături de tot felul de animale exotice — lei, tigri, hipopotami, cămile — sînt expuse curiozității și admirației celor mici alte vietăți, probabil la fel de rare și curioase, la fel de necunoscute lor, și anume : o vacă, doi măgari, o capră, trei oi, toate în cuști speciale și cu tăblițe explicative. Îmi vine în minte întîmplarea povestită de un ziarist american pe care l-am cunoscut la O.N.U.: copilul său, crescut numai la New York cu lapte pasteurizat, vitaminizat, ambalat și scos din frigider, a mers la ferma bunicilor din Oklahoma și, cînd a văzut că laptele îl dă o dihanie — vaca — din uger, a făcut o criză de dezgust și disperare. Pentru a-l liniști și a-l feri de o traumă psihică, a trebuit ca natura să fie transpusă în termeni tehnici și să i se spună că, în fond, vaca este și ea o mică fabrică — cu coarne și coadă, dar fabrică — unde introduci materia primă, fînul, la secția bot și obții produsul lactat la secția uger, între ele existînd rotițe și mecanisme, ca la frigider. Păsesc mai departe, dar nu mai pot fi atent la animale. Mă gîndesc la consecințele tehnicizării copilăriei : va fi nevoie, poate, să se revizuiască, printre altele, explicațiile referitoare la ființele din basme. — Bunicuțo, ce este Pajura care-l duce pe Făt-Frumos în împărăția Zmeului ? — Este... cum să-ți spun ca să înțelegi? Un fel de Jet cu patru motoare, în stare să zboare fără escală pînă pe tărîmul celălalt. — Și Zmeul ? — A, de ăsta să nu-ți fie frică. E un robot cu programare răutăcioasă.

Cînd am ieșit, după o jumătate de oră, din „Children Zoo", aleile nu mai păreau

aceleași. Norii își fugăreau sulurile vinetii pe cerul încruntat și un vînt rece încreștea suprafața lacului, amintindu-mi, cu răutăți de cuțit, de apropierea iernii. Cuprins de umbrele serii și de brusca inclemență a vremii, parcul se posomorîse. Opunînd inconstanței inconstanța, mă refugiez de refugiu și grăbesc spre un loc mai adăpostit și mai urbanizat. Trec zorit prin fața statuii lui Simon Bolivar și mă reintegrez peisajului urban newyorkez.

Cîțiva pași mai departe și iată faimoasa Fifth Avenue, axa de simetrie a Manhattanului și magistrala unde și-au dat întîlnire marile companii aeriene și de navigație, magazinele de lux, societățile de asigurări și organizațiile bancare. Este avenida care, între străzile a 59-a și a 34-a, oferă ceea ce, cu drept cuvînt, se consideră a fi „perspectiva majoră a peisajului newyorkez". Între giganticul Rockefeller Center, armonios ansamblu de arhitectonică funcțională, unde lucrează 45 000 de oameni, și Empire State Building, cu cele 102 etaje și 440 metri înălțime, se succed, cu dimensiuni asemănătoare, zgîrie-nori a căror formulă arhitectonică este încă obiect de pasionate discuții. Poate din cauza complexității : ea îmbină temerar rigoarea geometrică, pasiunea verticalității și apetența luminii. Supuse implacabil liniei drepte și planului absolut neted, alcătuite din plăci de sticlă montate pe nervuri de oțel sau aluminiu, aceste clădiri realizează un nou tip de construcție, care nu se mai opune luminii prin ziduri opace, ci se deschide ei și o sporește prin transparența sticlei și reverberația metalului. Spectacolul este, fără îndoială, impresionant și totuși, mă întreb, ca mulți alții, dacă gigantismul poate fi o virtute estetică și dacă regularitatea extremă nu dizolvă sentimentul frumosului. Duhamel împărtășea, desigur, aceste temeri. Alții, ca Paul Morand, recunoscînd că „monștrii de beton" ridicați între cele două războaie mondiale „îmbătrînesc urît", găsesc, totuși, clădirilor recente cu luminozități de cristal o imensitate masivă și maiestuoasă, o monumentalitate comparabilă celei egiptene sau babiloniene. Punctele de referință ar trebui, însă, căutate mai degrabă înainte în timp decît înapoi : reușita tehnică a building-urilor ține de o nouă zonă estetică, creată de jocul precis și uluitor al mașinii ; spanul strungului, geometria variabilă a unui avion supersonic, acceleratorul de particule nucleare sînt frumoase în felul lor, ceea ce va da naștere, probabil, la noi categorii și concepții estetice. Pînă atunci, cei mai mulți vor vedea în perspectiva majoră oferită de Fifth Avenue manifestarea unei tendințe proprii New Yorkului și, în parte, Statelor Unite : cultul mărimii, multiplicarea dimensiunilor. „Impactul" pe care metropola americană îl exercită asupra unui european se datorește, în primul rînd, tocmai acestei impresii de „sporire a scării". Nu numai casele, dar și străzile, podurile, automobilele și chiar (sau mai ales) prețurile sînt afectate de înclinația spre gigantism. Într-un oraș cu aproape 13 milioane de locuitori, lucrul este adesea inevitabil și, în acest sens, există o „statistică a mirării" care ne spune, de pildă, că Broadway, cunoscuta stradă a teatrelor și cinematografelor, are 64 de kilometri, că restaurantele sînt în număr de 20 000, că 10 milioane de cătători sosesc în fiecare an la aeroportul internațional Kennedy. Cărțile de telefon ale celor cinci orașe (**boroughs**) care compun New Yorkul — Manhattan, Brooklyn, Queens, Bronx și Staten Island — au împreună a grosime de o jumătate de metru.

Mai puțin prins în datele statistice este faptul că exacerbarea dimensiunilor se însoțește vizibil de irosire : față de un autoturism european, o mașină americană e de două ori mai mare, consumă de două ori mai multă benzină și transportă în medie de două ori mai puține persoane ; cele 13 canale ale televiziunii transmit același gen de filme acuzate de aceleași defecte — senzaționalismul și violența — întrerupte de aceleași reclame la fiecare cinci minute, iar masivul ziar „New York Times", care, duminică, are 600 de pagini și cîntărește 3—4 kilograme, este abandonat masiv pe stradă în partea care nu interesează pe cumpărător. Trebuie, de asemenea, spus că „scara mare", caracteristică dimensiunilor newyorkeze, este, totodată, o scară descendentă. Gigantismul arhitectural, specific centrului Manhattanului, coboară treptat, pe măsură ce te îndepărtezi de „perspectiva majoră", pînă la forme de neașteptat piticism. Avenidele marginale, de pildă, între străzile a 75-a și a 95-a, nu mai sînt decît o înșiruire de clădiri de raport de 13—15 etaje, avînd la parter o interminabilă suită de magazine — drugstores — destul de greu de definit : nu sînt farmacii fiindcă vînd și cărți, nu sînt librării pentru că oferă și nasturi și nu sînt mercerii căci execută rețete. Mai la nord, în cartierul portorican și în Harlem, cartierul negrilor, case scunde de cărămidă roșie, cu scară de fier exterioară, adăpostesc un adevărat furnicar omenesc în condiții pe care presa newyorkeză le numește „de ghetto". Aici, statistica mirării funcționează invers : s-a calculat că, dacă tot New Yorkul ar avea densitatea demografică a Harlemului, întreaga populație a Statelor Unite — peste 200 de milioane de locuitori — ar încăpea nu în cele cinci părți ale orașului, ci numai în patru din ele. În construcții de locuințe, ca și în alte domenii ale vieții sociale, termenii de la capetele opuse ale seriei sînt foarte distanțați și în puternic contrast, ca urmare a procesului de extremă polarizare, caracteristic societății americane.

■

Coborînd pe Avenida a 5-a, am ajuns la încrucișarea cu strada a 42-a, pe care o urmez spre Times Square. Înaintez cu greu prin mulțimea care se revarsă în valuri și se mișcă în ritm precipitat, accentuat încă și mai mult la intersecția străzilor. Toți depășesc mersul meu european, care îngăduie zăbovirea, plăcerea de a privi, capriciul schimbării direcției. Astfel de lucruri sînt aici necunoscute. Toți se grăbesc să iasă de la serviciu, se grăbesc să intre în magazine, se grăbesc să ia metroul, se grăbesc să revină la serviciu. În cerc, repede, tot mai repede. M-a izbit de la început faptul că străzile New Yorkului nu au nici bănci, nici arbori. Ele sînt simple locuri de trecere, cît mai dreaptă, cît mai rapidă, de la un punct la altul. Sînt un caz particular al regulei generale — viteza — pe care o întîlnești, sub diferite forme, peste tot : în vorbirea abreviată prin contopirea pronumelui și verbului, în stilul telegrafic al ziarelor, în injoncțiunile reclamelor, în ascensoarele care urcă cu 8 metri pe secundă, în goana metroului care are o formă „expres". Uneori, acest tempo „vivace con brio" este plăcut — cînd ți se aduce cartea la Public Library în 5 minute — și mai puțin plăcut cînd ghidul impune vizitarea unui muzeu în pas gimnastic.

Privesc vitrinele cu aparatură tehnică — ele abundă pe strada a 42-a — și mă întreb dacă toate aceste mecanisme — multe utile, toate ingenioase — sînt efectul grabei sau, invers, ele sînt cele care, o dată inventate, zoresc pe oameni. Oricum, tehnica domină necontestat viața americană. Nu vorbesc despre realizările majore, cunoscute și prețuite de întreaga lume, atunci cînd ele concretizează — ca ultima călătorie spre Lună — puterea omului asupra naturii și capacitatea lui nelimitată de progres. Mă refer numai la dimensiunea cotidian-utilitară a acestor aparate și dispozitive, la practicismul lor, de la aragazul care se aprinde singur, la crema de ras care iese din tub clăbucită gata, eliberîndu-ne astfel de tutela apăsătoare a chibritului și a pămătufului. Americanii se dau în vînt după astfel de **gadgets**, chiar dacă trec cu ele în dimensiunea pur amuzantă, surîzătoare, a tehnicii. Este cazul mașinii de citit în pat, care îți ține cartea și îți întoarce foile, sau al oglinzii concave, pe care am văzut-o la un bătrîn, în parc, și care, pusă sub bărbie, reflectă și concentrează razele solare, așa încît, în noiembrie, omul făcea o baie de soare de iunie. Desigur, mai lipsesc o serie de **gadgets** : săpunul cu trei viteze, cînd ești grăbit, sau pălăria cu salut automat și reglabil după importanța întîlnirii. În schimb, s-a pus la punct și costă 29 de dolari un aparat electronic de prăjit pîinea, cu un tablou de bord cu 4 ceasuri, ace și butoane, ca la un submarin.

Mai importante, însă, decît aceste aspecte mai mult materiale și organizatorice ale vieții americane sînt problemele ei intrinseci, structurale, pe care le trăiesc intens New Yorkul și întreaga țară. Mi-o amintește cu gravitate Bryant Park, pe lîngă care trec și unde a avut loc prima întîlnire de protest împotriva războiului din Vietnam, organizată în cadrul mișcării denumite Moratoriu. A fost cea mai cuprinzătoare și mai emoționantă manifestare a conștiinței țării, tulburată și indignată de injustețea și atrocitățile acestui război. În primele rînduri se aflau, desigur, tinerii care au vădit curaj și simț de răspundere, dar de asemenea, reprezentanți ai populației de culoare, profesori, ziariști, senatori, primarul John Lindsay. Hotărîrea și demnitatea sigură de sine au dominat toate manifestările : ele se puteau citi pe chipurile participanților, în tăcerea și benzile de doliu pentru cei căzuți, în manifestele împărțite pe străzi și cerute de trecători. În manifestul studenților de la Columbia University se denunța, prin cifre elocvente, caracterul ruinător și sălbatic al acestei uciderii în masă : 60 de miliarde de dolari pentru cheltuieli militare directe și o cantitate de bombe aruncată asupra Vietnamului superioară cu 50 la sută aceleia aruncate pe toate cîmpurile de luptă din cel de-al doilea război mondial. Manifestul se termina astfel : „Cerem să se pună capăt uciderii, cerem imediata și completa retragere a tuturor forțelor americane din Vietnam. Cerem ca resursele noastre naționale să fie îndreptate spre servicii umane, în folosul acelei treimi din populația noastră care a suferit cel mai mult de pe urma războiului : săracii".

Dacă în problema războiului din Vietnam soluția justă, lucidă și constructivă se desenează astăzi clar în opinia publică, iar mișcarea de mobilizare pentru realizarea ei este în plină desfășurare, alte probleme, a căror gravitate e recunoscută oficial, sînt departe de a-și afla rezolvarea. Împrumutăm enumerarea lor de la ziarul „The New York Post" : insuficiența locuințelor și a școlilor, sporirea impozitelor, delicvența juvenilă, discriminarea rasială, șomajul. Dacă la acestea adăugăm o singurătate de tip special — solitudinea multitudinară — produsă în sînul unei mulțimi de indivizi care, lipsiți de legături umane și de idealuri comune, rămîn străini și ostili unii față de alții, precum și tentația bogăției nelimitat acumulabilă, atît de vizibilă sub diferite chipuri și totuși departe, de neatins, avem tabloul, desigur incomplet, al cauzelor care generează valul de violență ce s-a abătut asupra Statelor Unite.

Într-o declarație pe care am ascultat-o la posturile de televiziune, senatorul Milton Eisenhower, fratele fostului președinte,

a afirmat, în numele comisiei oficiale însărcinate cu cercetarea acestei probleme, că violența și criminalitatea nu trebuie corelate cu rasa ci cu sărăcia, cu aglomerarea și degradarea umană din cartierele mizere. În marginea acestor probleme și-au făcut apariția speculanții și corupătorii. Ziarele au anunțat că negustorii de droguri și-au extins comerțul lor ucigător de trup și suflet în universități și chiar în licee. Cărți ca aceea a prof. J. Califano insistă asupra profundei crize de valori pe care o presupune tendința de regresiune în epocile îndepărtate ale istoriei, observabilă la o parte din mișcarea **hippie.** Ultima crimă a unor elemente de acest fel — uciderea artistei Sharon Tate — făptuită de tineri cărora li se oferiseră toate înlesnirile bunei situații a părinților și acompaniată de hipnotism, stupefiante și promiscuitate, a zguduit profund opinia publică. Sociologii americani se întreabă dacă nu cumva criza valorilor despre care se vorbește ca fiind cauza acestor fenomene de disoluție morală se datorează ea însăși altor factori ce țin de organizarea și funcționarea societății pe care o denumesc tehnologică și de consum. Sînt semnalizări deosebit de semnificative, urmînd ca eficiența lor să se facă văzută în viitor.

Desigur, astfel de elemente și manifestări nu împiedică orașul să-și continue activitatea febrilă, intensa viață culturală și artistică, remarcabilă sub atîtea aspecte. O mare importanță o au revistele de prestigiu intelectual și orientare liberală, mai ales atunci cînd sînt conduse de personalități ca Norman Cousins, directorul lui „Saturday Review", care, în cursul convorbirii pe care am avut-o, a manifestat un viu și prietenos interes față de România de azi. Continuă, în clădiri admirabil amenajate și cu puternice mijloace materiale puse la dispoziție de particulari, nu de stat, activitatea unor instituții mondial cunoscute, ca Metropolitan Museum și Frick Collection. Mi-am petrecut ceasuri îndelungate în amîndouă, permițîndu-mi luxul de a avea preferințe : în prima, un cap de prințesă egipteană care, contrar aerului înghețat în eternitate, propriu sculpturii egiptene, avea, peste milenii, zîmbetul dulce și cald al vieții, iar în cea de a doua, grația cu foșnet de mătase a picturilor lui Fragonard. Nu a lipsit din peregrinările mele prin New York nici zîmbetul iscat de tăblița inocentă care anunța, în Washington Square, că locul e „rezervat pentru trubaduri", înțelegînd prin aceasta pe cîntăreții amatori și ambulanți la... chitară electronică, sau surîsul pricinuit de anunțul, mai puțin inocent, al astrologului — ghicitul viitorului este o modă și un business — care se lăuda că alcătuiește horoscoape cu ajutorul... calculatoarelor electronice.

Dar gîndurile și pașii mei au fost atrași mai cu seamă — și în acest caz cu dragoste și mîndrie — de două prezențe românești, care au cucerit prețuirea entuziastă a newyorkezilor. Cea dintîi s-a datorat ansamblului coral „Madrigal", care a adus în metropola americană și la Națiunile Unite, în auditoriul Hammarskjöld, măiestria interpretării muzicii preclasice și vraja cîntecului românesc, parcă mai luminos și mai proaspăt aici, în fața unui public care îl asculta pentru prima oară. A doua prezență a fost aceea, copleșitoare, a lui Brâncuși, considerat unanim de critica cea mai autorizată drept „marele nume al sculpturii moderne". În continuarea succesului de la Philadelphia, expoziția de la Muzeul Guggenheim, cea mai bogată dintre toate cele consacrate artistului, prilejuiește zecilor de mii de vizitatori o preumblare de neuitat de-a lungul operei acestui reprezentant al geniului românesc, îndrăgostit deopotrivă de chipurile și portile natale, oltenești, ca și de formele universale ale frumuseții.

Corespondență din Rio de Janeiro de la Vasile Oros

„Emigrația cenușie"

Albert Einstein spunea o dată că dacă un maniac ar asasina o duzină de oameni de știință, ale căror nume prefera să nu le divulge, progresul umanității ar suferi o întîrziere de două secole. Deși este, evident, o exagerare, realitatea zilelor noastre o face mai puțin deplasată. Există un consens asupra faptului că forța intelectuală este „o forță a forțelor" în lumea modernă, un accelerator al decolării spre noi zone ale progresului, și că expresia ei științifică și tehnologică a dobîndit un primat fără precedent. Preocuparea de a conserva și spori capitalul uman pe care se sprijină avansul științifico-tehnologic capătă aici, în America Latină, dimensiuni dramatice, rezultate dintr-un ansamblu de factori adverși și, în mod deosebit, din ceea ce se cheamă „hemoragie de inteligență" sau „exod de creiere", cu consecințe din cele mai periculoase. Cifrele sînt impresionante: în fiecare zi — cîte un inginer și la fiecare 48 de ore — cîte un om de știință emigrează în Statele Unite. Numai cu utilizarea de medici proveniți din țările Americii Latine, S.U.A. au creat două noi facultăți de medicină. Ironia soartei face ca toate statisticile existente privind fuga creierelor să fie furnizate de S.U.A. și organismele internaționale, fiindcă, în cele mai multe cazuri, latino-americanii ignorează gravitatea propriei lor situații. Lipsește, în genere, aici o inventariere a specialiștilor pe ramuri și uneori nici măcar universitățile nu cunosc exact situația absolvenților. Numărul specialiștilor care pleacă dintr-o țară este cunoscut din informațiile departamentului imigrației al S.U.A., dar nici aceste informații nu furnizează cifre complete.

Diverse sînt motivele „emigrației cenușii" din cuprinsul Americii Latine. Într-un raport al Comisiei Economice a O.N.U. pentru America Latină (C.E.P.A.L.), fenomenul este definit ca urmare a lipsei unor condiții de muncă corespunzătoare. E vorba de lipsa instrumentelor și echipamentelor necesare cercetării științifice, de lipsa alocațiilor bugetare. Volumul investițiilor pentru sprijinirea acestui sector vital explică parțial gravitatea situației. Dacă țările cu economie dezvoltată, deținătoare a celor mai mari contingente de specialiști, alocă cercetării științifice circa trei la sută din valoarea produsului național brut, în Brazilia se cheltuiește numai 0,18 la sută, iar în restul țărilor latino-americane rareori se depășește acest nivel, nemaivorbind de faptul că însăși valoarea produsului național diferă enorm de la o țară la alta.

În 1967, Brazilia a inițiat o acțiune oficială, prin intermediul Ministerului de Externe, în scopul repatrierii oamenilor de știință emigrați în S.U.A., dar operația, denumită proustian „în căutarea creierelor pierdute", s-a soldat cu rezultate foarte modeste. O altă cauză importantă a „emigrării" rezidă în persecuțiile politice la care sînt supuși numeroși intelectuali latino-americani. Multe din personalitățile științifice latino-americane cu faimă internațională au fost sau sînt destituite din funcții în patria lor ca „elemente periculoase pentru ordinea politico-socială", ca apoi, acești inamici prezumtivi să conducă centre de cercetări sau catedre în Statele Unite. Dar „evaziunea de creiere" este numai o fațetă a devalorizării capitalului uman în America Latină. Ea este completată de utilizarea deficientă a specialiștilor înăuntrul fiecăreia din aceste țări. În Brazilia, de exemplu, jumătate din absolvenții facultăților de chimie din 1968 nu au reușit să fie plasați în muncă. Faptul apare paradoxal, raportat la dimensiunile actuale ale industriei chimice din Brazilia. Dar piața brațelor de muncă specializate în acest sector (ca și în altele) este strîmtată la maximum de împrejurarea că 58 la sută din întreprinderile industriei chimice care operează în Brazilia sînt străine și, ca atare, ele „importă" din țara de origine nu numai procesele tehnologice, ci și personalul specializat. Transferul tehnologic poate deveni astfel un vehicul al neocolonialismului.

Ca rezultat, sistemul implantează un alt proces de spoliere, lesne de înțeles și cu largă sferă de aplicare pe acest continent. Cum industriile țărilor latino-americane nu au, în genere, capacitatea de a aplica, fără asistență tehnică străină, patentele pe care le obțin, se creează următorul cadru: firmele străine forțează preluarea controlului acționar de la întreprinderile naționale, care numai după aceea — adică după înstrăinare — primesc asistență tehnică, devenită de astă-dată autoasistență. Pe această cale, sectoare strategice ale economiilor latino-americane se desnaționalizează, întreprinderile devin sucursale ale marilor trusturi străine, indiferent de denumirea indigenă pe care, de obicei, preferă să o păstreze din rațiuni de camuflaj. Cînd nu se întîmplă așa ceva, rămîne în vigoare „hemoragia de devize", prețul plătit ca „royalties", pentru patente și ale forme de transfer tehnologic, care se cifrează anual la zeci de milioane de dolari. Desigur, modificarea acestei situații implică indispensabile reforme pe plan economico-social și politic.

În orice caz, transferul tehnologic, cu toate consecințele lui, va putea fi suprimat cum se cuvine și prin stăvilirea altui transfer, din sens invers: cel de capital uman, reprezentat de „evaziunea creierelor". Cîștigă teren în rîndurile latino-americanilor conștiința faptului că țările lor nu-și vor putea converti uriașa bogăție potențială în bogăție efectivă atîta vreme cît nu vor găsi soluții de utilizare deplină a capacității lor intelectuale. Încetînd să se afle la discreția avansului tehnologic și științific străin, America Latină va putea ocupa în viitor locul la care este îndreptățită de imensele ei resurse materiale și umane.

Rio de Janeiro, 5 ianuarie

Un fenomen numit Bernadette Devlin

Un proces încheiat spre sfîrşitul lunii trecute la Londonderry a readus în actualitate numele celei mai tinere (22 de ani) membre a parlamentului englez, Bernadette Devlin, precum şi situaţia Irlandei de Nord. Atît una cît şi cealaltă, pentru că apariţia precoce a tinerei irlandeze în viaţa politică britanică este un fenomen inevitabil, asociat cu destinul atît de agitat al comitatelor din nord-estul insulei verzi.

Mai întîi, faptele : tribunalul a judecat-o pe Bernadette Devlin pentru că la 13 august anul trecut, într-un moment culminant al tensiunii din Irlanda de Nord, „a incitat persoane necunoscute să comită dezordini" şi că ea însăşi a comis asemenea dezordini. Procesul a durat mai multe zile, dezbătînd dacă Bernadette Devlin s-a aflat sau nu pe o anumită casă, dacă ea a aruncat sau nu o sticlă cu lichid inflamabil şi dacă şi-a îndemnat sau nu concetăţenii să reziste poliţiei, folosind la adresa acestei instituţii — după cum au afirmat cîţiva poliţişti-martori — expresii întrucîtva neparlamentare. Apărarea, asigurată de celebrul jurist, sir Dingle Foot (fratele reprezentantului Angliei la O.N.U., lordul Caradon — Hugh Foot înainte de înnobilare) nu a contestat faptul că tînăra deputată a organizat acţiunea concetăţenilor ei, dar a subliniat că această acţiune a fost defensivă, în faţa unor abuzuri poliţieneşti, şi că ea s-a produs după ce Bernadette Devlin făcuse repetate încercări de conciliere a părţilor. Tribunalul a condamnat-o la şase luni închisoare acordîndu-i libertatea pe cauţiune (250 lire) pînă la judecarea apelului. În sfîrşit, se pare că hotărîrea, chiar în cazul în care ar rămîne definitivă, nu va duce la pierderea calităţii de membru al parlamentului englez. Deputaţii englezi nu se bucură de imunitate ; în schimb, există numai două prevederi referitoare la eventualitatea unei condamnări : (a) un deputat condamnat la peste un an închisoare nu poate asista la sesiuni şi participa la vot decît după executarea pedepsei sau după obţinerea unei graţieri, şi (b) un deputat condamnat la mai mult de şase luni poate fi exclus numai după adoptarea unei moţiuni în acest sens, la propunerea unui alt membru al parlamentului. Despre membrii grupului parlamentar laburist — majoritar — se afirmă că nu ar intenţiona să prezinte o asemenea moţiune.

Iar acum, personajul — Bernadette Devlin, născută în 1947, la 23 aprilie „ziua sfîntului Gheorghe", considerat protector al Angliei, dar şi aniversarea răscoalei din Dublin, moment important din evoluţia spre independenţă a republicii Eire), la Cookstown. Familia ei este catolică şi Bernadette Devlin a învăţat în şcoli confesionale. A intrat la Queen's University din Belfast, urmînd să studieze stomatologia (în prezent, speră să-şi termine studiile, deşi nu ştie cînd va găsi timp pentru asta). Nu este partizana alipirii Ulsterului la republica irlandeză. Este catolică. Este, în primul rînd, o militantă activă pentru drepturile civile ale populaţiei catolice din Irlanda de Nord. Alăturîndu-se, în perioada în care era studentă, mişcării pentru drepturile civile, Bernadette Devlin s-a afirmat rapid ca o militantă energică, cu certe calităţi organizatorice. Aşa a ajuns, la începutul anului trecut, candidată în alegerile parţiale din circumscripţia mid—Ulster (Londonderry) ; împotriva tradiţiilor circumscripţiei (care trimitea la Westminster deputaţi unionişti — adică protestanţi şi aliaţi ai conservatorilor), ea a repurtat o victorie clară, devenind membră a parlamentului britanic, etichetată ca independentă, dar ocupînd un loc pe băncile laburiste. După un discurs de debut extrem de apreciat, a activat sporadic în parlament, pe care se afirmă că l-ar considera lent, ineficace. A susţinut, în cîteva intervenţii, cauza nord-irlandeză, dar şi pe aceea a ţiganilor nomazi. În zilele de tensiune pentru Ulster, din august, a fost prezentă între concetăţenii ei, acţionînd poate mai puţin ca o membră a parlamentului, şi mai mult ca militanta care rămăsese. După evenimentele citate la recentul proces, a călătorit, străduindu-se să atragă atenţia asupra situaţiei Ulsterului, asupra abuzurilor „forţelor speciale B" şi asupra aceluia, mai vechi, al discriminării împotriva catolicilor.

I s-au căutat termeni de comparaţie : Ioana d'Arc, Florence Nightingale, o sufragetă contemporană, un Martin Luther King — aceasta, probabil, pentru asemănarea existentă între mişcarea pentru acordarea de drepturi civile catolicilor nord-irlandezi şi aceea care, în Statele Unite, a început, ceva mai devreme, să militeze pentru drepturile altei minorităţi. Fiecare dintre aceste comparaţii este limitat-utilă ; fenomenul Bernadette Devlin este, în acelaşi timp, produsul unei situaţii specifice şi ilustrarea interesului activ al tinerilor englezi pentru marile cauze sociale.

Mihai MATEI

reflector

UN DOCUMENT AL OPOZIŢIEI PORTUGHEZE

Într-un document publicat de curînd la Lisabona, „Mişcarea de opoziţie democratică", formată la începutul lunii decembrie şi reunind diferite curente ale opoziţiei, a cerut o amnistie „pentru totalitatea prizonierilor şi exilaţilor politici". O copie a acestui document a fost înmînată premierului Caetano. „Mişcarea de opoziţie democratică" a făcut cunoscut că un document asemănător a circulat şi în octombrie trecut, în timpul campaniei electorale, fiind semnat de peste 15 mii de persoane.

MILIONARII „CONTESTATARI"

În ajunul Anului Nou, un număr de bogătaşi din Roma au devenit „contestatari". Nu faţă de Revelion — pe care, fără îndoială, l-au serbat potrivit tradiţiei generale şi posibilităţilo financiare particulare ale fiecăruia — ci... faţă de fisc. Refuzînd să plătească impozitul pe venit, pe care municipalitatea romană îl percepe la fiece sfîrşit de an.

Invocînd numărul mare al acestor refuzuri, autorităţile s-au abţinut să publice, după uzanţă, lista contribuabililor recalcitranţi. S-a aflat însă că, în fruntea „contestatarilor", figurează prinţul Torlonia (impus pentru un venit de 300 milioane de lire). Pe listă se mai află cunoscuţii producători de filme Carlo Ponti şi Dino de Laurentiis, precum şi vedetele Sophia Loren, soţia lui Ponti, şi Gina Lollobrigida.

CUM SE ÎNMULŢESC „EURODOLARII"

Mai întîi să amintim ce este un „eurodolar" : un dolar ca oricare altul, dar aflat „în mîini particulare" şi nu americane. Semnalînd ciudata existenţă a acestei monede, economistul francez Roger Priouret se referă la o tot atît de ciudată constatare a colegului său american Milton Friedman. Acesta a calculat, bazîndu-se pe statisticile elaborate de Federal Reserve Board (Banca centrală a Statelor Unite), că din S.U.A. au ieşit 14 miliarde de dolari ; or, se apreciază că există cel puţin 25 miliarde de „eurodolari". De unde ?

Dintr-un abuz : o bancă deţinînd, de pildă, 5,5 milioane de franci francezi îşi îngăduie să emită cecuri nu în această monedă ci în dolari, pînă la concurenţa sumei respective (adică un milion de dolari). „Aceşti bancheri, scrie Priouret, sînt probabil responsabilii filialelor europene ale băncilor americane". Şi economistul francez adaugă : „E inutil să subliniem caracterul primejdios al acestor operaţii. Dar de unde posibilitatea unui control ? Cine ar putea aplica sancţiuni ? Banca centrală a S.U.A., nu : ea nu are sub jurisdicţia sa decît băncile americane propriu-zise. Banca Franţei, de pildă, nici ea — de vreme ce i se prezintă, reglementar, un bilanţ în franci".

Iar „eurodolarii" cresc şi se înmulţesc...

De la moneda-marfă la „aurul hîrtie"

dr. Costin Kirițescu

Întrucît ne aflăm la cumpăna a doi ani, adică la ora clasică a bilanțurilor, am fost tentați să încercăm o caracterizare a stadiului actual al unuia dintre principalele componente ale mecanismului economic capitalist — sistemul valutar occidental — în cadrul căruia, în ultimul timp, s-au acumulat poate cele mai multe incertitudini și controverse. Desigur, însă, anul calendaristic este o perioadă convențională care secționează arbitrar procese de mai lungă durată și, ca atare, este dificilă desprinderea unor concluzii revelatoare din analiza evenimentelor intervenite numai într-o asemenea perioadă. De altfel, mulțimea comentariilor a transformat aproape în banalități evocările unor procese complexe, cum ar fi, de pildă, continuarea inflației și degradarea consecutivă a puterii de cumpărare a banilor, sau a unor „accidente" monetare — fie ele și de mare calibru — cum a fost cazul devalorizării francului francez în plină acalmie a vacanței de vară sau al revalorizării mărcii vest-germane o dată cu o importantă schimbare de guvern. În fapt, aceste „accidente", chiar dacă s-au individualizat printr-o serie de trăsături specifice, nu sînt decît forme de manifestare, localizări în spațiu și în timp ale uneia și aceleiași crize valutare occidentale.

De aceea, apreciem indicată situarea „momentului monetar 1969" în contextul acestei endemice crize. Mai mult, avînd în vedere că anul 1969 a însemnat, poate, în primul rînd, adoptarea hotărîrii privind instituționalizarea unei noi forme de „bani" — pe care rigurosul limbaj monetar i-a denumit „drepturi speciale de tragere" în cadrul Fondului Monetar Internațional, dar cărora comentatorii au găsit necesar să le acorde un calificativ mai apropiat marii mase de neinițiați numindu-i „aur-hîrtie" — considerăm necesară plasarea „momentului monetar 1969" pe orbita evoluției milenare a instrumentului monetar, întrucît noua formă de „bani" poartă în sine valențele unei cotituri în cadrul acestei evoluții. O facem, chiar dacă, pentru a-i preciza locul în istoria mijloacelor de plată, va trebui să recurgem la o scurtă incursiune în trecutul mai îndepărtat, poate chiar foarte îndepărtat.

O PATERNITATE DISPUTATĂ

Se știe că, dacă ar fi să dăm crezare lui Herodot, primele monede de aur și

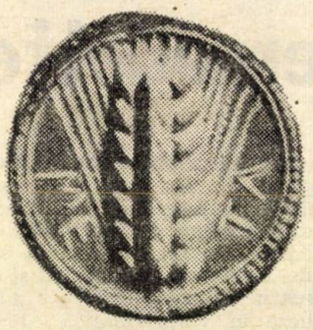

Monedă grecească din secolul VI

Monedă romană din secolul III

Monedă italiană din secolul XV

În timp ce instrumentul monetar se abstractizează din ce în ce mai mult, aurul rămîne în seifuri...

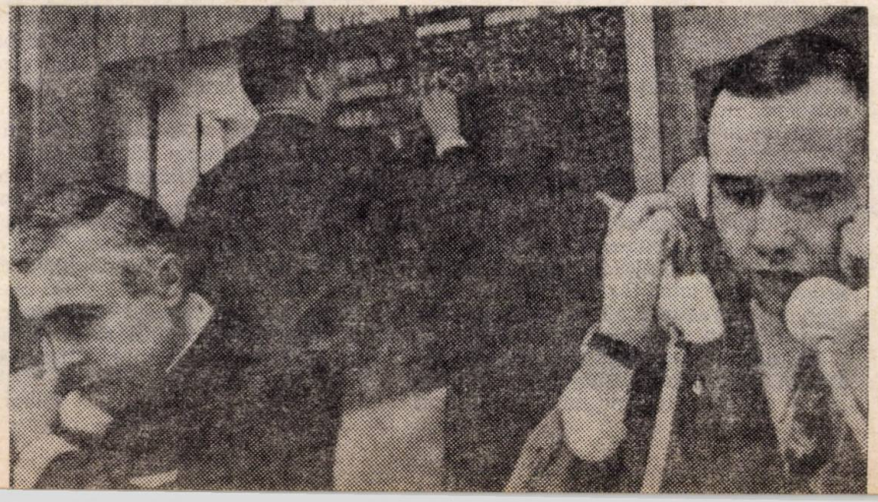

Agitație la bursele occidentale : marca vest-germană a fost revalorizată

argint au apărut în secolul al VI-lea s-au al VII-lea î.e.n., locul lor de origine fiind Lydia. După lexicograful Pollux, adevăratul părinte al monedei metalice ar fi fost Phidon, regele din Argos, care a prezidat în anul 748 î.e.n. cea de-a opta sărbătoare a Olimpiadei. Această presupunere este întărită de alte izvoare, ca, de pildă, Cronica din Paros. Totuşi, Pollux însuşi nu pare absolut convins de paternitatea lui Phidon. „Ar fi — spune el — o temă interesantă de studiu să se cerceteze dacă moneda a fost inventată de Phidon din Argos sau de Demodice, fata regelui din Cymea şi soţia regelui Midas al Phrygiei ; sau de atenienii Erichthonios şi Lycos ; sau de lydieni, cum povesteşte Xenophon ; sau de naxieni, cum gîndeşte Aglosthene". După cum se vede, pretendenţii la paternitate — sau maternitate — abundă.

Data exactă a apariţiei monedei metalice şi cu atît mai puţin disputa privind pe adevăratul „inventator" al monedei nu ne sînt de prea mare folos, deoarece această monedă reprezintă un stadiu înaintat, rafinat, al evoluţiei formelor monetare. La început, „a treia marfă" destinată să înlesnească trocul era aceea care se bucura de cea mai largă circulaţie într-o comunitate omenească. Astfel, la popoarele de pescari, „a treia marfă" era peştele uscat, la popoarele de agricultori grîul, la cele de păstori animalele din turmă, la cele de vînători pieile şi blănurile. Acolo unde era cazul, serveau ca mijloc de schimb anumite mărfuri aduse de negustori de departe şi solicitate asiduu de obşte.

Primele instrumente monetare au fost, deci, valori reale. Dar ele prezentau mari inconveniente. Chiar „instrumentele patrupede", de exemplu, erau prea puţin „mobile" pentru a servi în bune condiţii la înlesnirea schimburilor economice. Din această cauză, inventivitatea popoarelor de păstori a dus — dacă ar fi să credem pe unii cercetători ai originii monedei — la crearea monedei reprezentative. De aici înainte, moneda nu a mai fost întruchipată de o valoare reală, ci de o reprezentare a ei. Acest proces a fost redat în termeni literari plini de umor de Carlyle în cunoscuta-i operă „Sartor Resartus", unde Herr Teufelsdröckh cugetă în felul următor : „Pentru păstorul din lumea antică, obosit să-şi tragă boul la pas prin ţară ca să-l schimbe pe grîu sau pe ulei, a fost o descoperire simplă să ia o bucată de piele şi să zgîrie sau să imprime pe ea imaginea unui bou (sau «pecus»), să o bage în buzunar şi să-i spună «pecunia» — monedă. Şi, totuşi, trocul a devenit astfel vînzare, moneda de piele a devenit aur, iar toate minunile existente au fost întrecute de altele, deoarece acum avem Rothschilzi şi datorii publice engleze..." Este, prin urmare, un proces simplu, am spune chiar simplist dacă n-ar fi vorba despre expunerea unui literat, care a dus de la moneda-marfă la moneda-semn al mărfii. Indiferent cum s-a desfăşurat în realitate acest proces, saltul calitativ a fost uriaş.

CONCRET ŞI ABSTRACT ÎN DOMENIUL MONETAR

Pentru a-şi procura monedă-marfă în cantităţi tot mai mari, în pas cu creşterea nevoilor circulaţiei, omenirea a trebuit să consimtă la aventuri certate nu numai cu raţiunea, aşa cum implică definiţia aventurii, dar şi cu cele mai elementare reguli ale convieţuirii sociale. Facem abstracţie de perioada premonetară, în care au servit ca instrumente de schimb valori reale cum erau blănurile de castor sau sclavii, vîrfurile de lance sau tutunul. Din momentul cînd moneda metalică a devenit preponderentă în circulaţie, goana după aur şi argint a luat proporţii epice, ea fiind adeseori la originea unor drame colective sau individuale care au răscolit conştiinţa umană. Nevoia — sau setea — de monedă-marfă au stat la baza martiriului băştinaşilor de pe continentul numit ulterior America, victime ale cruzimii şi rapacităţii revoltătoare a conchistadorilor ; la baza epopeii căutătorilor de aur care, la mijlocul secolului trecut, străbăteau California şi Australia în urmărirea mirajului galben, sau orbecăiau spre sfîrşitul aceluiaşi secol prin bezna Arcticii, întovărăşiţi de compasiunea unui Jack London.

În comparaţie cu drama procurării metalelor monetare, trecerea la moneda-semn al mărfii a constituit, într-un fel, o adevărată izbăvire. Procesul de creare a bancnotelor, care au înlocuit în circulaţie, pînă la totala lor izgonire, monedele de aur şi argint, nu necesita decît existenţa uşor realizabilă a unor tipografii şi a unui aparat bancar, în frunte cu banca de emisiune, care prin intermediul operaţiunilor de credit să pună şi să retragă din circulaţie bancnotele emise. Pare de necrezut că un petic de hîrtie, ieşit de sub teascurile tipografice şi succedînd bucăţii de piele amintite de Carlyle, a putut lua cu deplin succes locul monedelor metalice care închideau între feţele lor reliefate atîtea lacrimi, sudoare şi sînge.

Procesul trecerii de la moneda cu valoare proprie deplină la moneda fără valoare proprie a fost opera creditului, adică a încrederii, a „fiduciei" ; de aici, denumirea de „monedă fiduciară" atribuită bancnotelor. Cel care acceptă banul de credit în schimbul unor valori materiale o face din convingerea că peticul de hîrtie „reprezintă" o valoare echivalentă, deci că bancnota este o monedă într-adevăr reprezentativă. A căror valori ? În primul rînd, a monedei metalice legale, pe care banca de emisiune se obliga odinioară să o achite la prezentare purtătorului, în funcţie de mărimea sumei înscrise pe bancnotă. În al doilea rînd, bancnota reprezintă mărfuri : ea se emite de bancă nu numai în scopul cumpărării metalelor preţioase (iar azi, şi a valutelor) care formează o parte din acoperirea emisiunii, dar şi pentru acordarea de credite comercianţilor şi industriaşilor care deţin mărfuri. Şi într-un caz şi în celălalt, în spatele emisiunii de bancnote se află valori materiale, pe aceste valori le reprezintă noua monedă. De aceea, bancnotele se bucură de încredere, de aceea peticele de hîrtie servesc ireproşabil ca instrument pentru procurarea oricăror mărfuri şi servicii.

Descătuşaţi de tirania metalelor preţioase şi de cupiditatea cămătarilor care le împrumutau, contemporanii începuturilor activităţii bancare au salutat cu accente ditirambice saltul calitativ pe care îl reprezenta apariţia creditului şi a banilor de credit. În lecţia de deschidere a cursului de economie politică de la Academia Mihăileană din Iaşi, ţinută în 1843, Ion Ghica zugrăvea, de exemplu, în culori cum nu se poate mai trandafirii minunea creditului „material" şi „moral" : „Creditul a revărsat fermecătoare binefaceri în pustiurile sterpe ale lumii noi şi nu poate cineva să îndrăznească să spună pînă unde se poate întinde. Creditul material întemeiază bunăstarea societăţii şi cel moral cuprinde în sine fericirea neamurilor şi prin urmare cea mai înaltă desăvîrşire a lumii".

Lăsînd la o parte tonul apologetic al acestor consideraţii de la mijlocul secolului trecut, este incontestabil că activitatea creditului bancar, însoţită de „dematerializarea" monedei, a constituit unul dintre pilonii pe care s-a sprijinit dezvoltarea societăţii moderne. Aceasta datorită, în primul rînd, faptului că, spre deosebire de împrumutul cămătăresc, care avea un caracter de consum, creditul industrial, agricol, comercial, maritim stimulează producţia.

În timp ce creditul s-a detaşat tot mai mult de persoana împrumutatului, deci a încetat de a mai fi credit personal şi s-a ataşat de valorile materiale, banii — după remarca lui H. Guitton — au urmat mai departe calea opusă a dematerializării. S-a ajuns, astfel, la expresia cea mai pură a monedei abstracte : banii de cont, cunoscuţi şi sub denumirea de monedă scripturală. Aceştia sînt produsul activităţii curente a băncilor, care, deşi nu primesc de la stat un privilegiu de emisiune, emit bani la fel ca băncile de emisiune propriu-zise. Singura deosebire este că, în timp ce băncile privilegiate emit bancnote, băncile obişnuite emit bani imateriali, „scripturali". În timp ce primele pun în circulaţie banii emişi pe calea cumpărării de aur şi valute sau a acordării creditelor de scont, celelalte acordă credite printr-o simplă înscriere în cont a sumelor împrumutate, iar plăţile se efectuează tot prin înscrieri contabile, prin viramente între conturi.

Pînă de curînd, datorită, probabil, formelor lui impalpabile, banul de cont nici n-a fost considerat drept monedă propriu-zisă, astfel încît, atunci cînd se stabilea volumul total al circulaţiei băneşti dintr-o ţară, disponibilităţile aflate în conturile bancare nu erau adăugate la suma bancnotelor în circulaţie. Acum, această inadvertenţă a fost înlăturată, ajungîndu-se la concluzia sănătoasă că, indiferent dacă banul are sau nu o înfăţişare materială, el reprezintă o putere de cumpărare, astfel încît titularul unui disponibil în cont are exact aceleaşi drepturi ca deţinătorul unei bancnote de egală valoare. Evident, şi în această privinţă trebuie respectată regula jocului — în sensul ca suma creditului înscris în cont să corespundă unor valori materiale existente.

„DEMATERIALIZARE ŞI DEVALORIZARE"

Izbăvirea omenirii de povara procurării metalelor monetare, prin trecerea de la moneda-marfă la moneda-semn, nu s-a făcut fără sacrificii. În condiţiile circulaţiei monedelor de aur şi argint exista, cum s-a spus, o „mînă invizibilă" care stabilea în linii mari echilibrul între cantitatea de bani pe care o furnizau monetăriile şi nevoile efective de numerar ale activităţii economice. Astfel, schematic vorbind, dacă la un moment dat ar fi existat pe piaţă o cantitate prea mare de numerar, aceasta ar fi dus la creşterea preţurilor, inclusiv a „preţului" aurului şi argintului. Pentru deţinătorii de rezerve băneşti se creau implicit două posibilităţi de cîştig : fie să topească monedele şi să le vîndă ca metal brut, încasînd preţul sporit al acestuia, fie să exporte monedele într-o ţară vecină unde nu exista exces de numerar, deci unde mărfurile erau mai ieftine. Amîndouă aceste posibilităţi antrenau după sine scăderea cantităţii de numerar pe piaţă şi, o dată cu ea, restabilirea automată a echilibrului monetar.

În condiţiile circulaţiei monedelor-semn, economia capitalistă nu mai dispune de un asemenea mecanism de echilibrare a existentului şi necesarului

de bani. Din această cauză, din întreaga perioadă de circa 2 700 de ani de cînd omenirea dispune de o circulație monetară, numai ultimii 55 de ani — adică de la primul război mondial încoace — au fost caracterizați prin necontenite frămîntări provocate de dezechilibrul monetar. Or, tocmai această minusculă secțiune din istoria monetară a omenirii este aceea care a cunoscut o circulație monetară bazată exclusiv pe bani confecționați din hîrtie și pe bani de cont.

Îndepărtîndu-se de limitele materiale obiective pe care le impuneau metalele monetare, emisiunea de bani fără valoare proprie a devenit în Occident placa turnantă a realizării intereselor de clasă. „Mîna invizibilă", cu rolul ei regulator, a dispărut în neant. Ca rezultat al unei politici exprese, al erorilor, dar mai ales al poftei de cîștig a păturilor suprapuse, volumul circulației bănești n-a mai fost fundamentat în întregime pe valori materiale, el a depășit nevoile efective ale economiei. Inflații de proporții catastrofale, ca, de pildă, cele din timpul războaielor mondiale și din anii de refacere postbelică, inflații lente, „tîrîtoare", însă obstinate, au constrîns monedele naționale la pierderi ireparabile de substanță valorică. Ele au condamnat, astfel, pe muncitori, pe ceilalți salariați, pe pensionari și alte pături ale populației la scăderea absolută și relativă a nivelului de trai. În schimb, inflațiile au procurat statului capitalist venituri suplimentare, au sporit profiturile marelui capital, capacitatea lui de expansiune. Atunci cînd urmările inflației au periclitat interesele profitorilor, guvernele au trecut la politica opusă — a deflației — sinonimă cu „austeritatea" care, în prezent, în numeroase țări occidentale, înseamnă, în primul rînd, împiedicarea salariilor de a ține pasul cu creșterea costului vieții.

MOMENTUL MONETAR 1969

În anul care s-a încheiat, cu toate sacrificiile impuse de o asemenea politică deflaționistă tocmai păturilor celor mai slabe economicește, inflația nu a putut fi jugulată, astfel încît degradarea monedelor naționale a continuat să fie la ordinea zilei. Insuccesul evident al politicii de austeritate, ilustrat de creșterea continuă a prețurilor în marea majoritate a țărilor capitaliste, se datorește atît intensului tir de baraj al cercurilor influente din lumea afacerilor, pentru care inflația „controlată" reprezintă o sursă inepuizabilă de profituri, cît și temerii că austeritatea poate provoca grave perturbări în economie, restrîngînd activitatea productivă, generînd șomaj, micșorînd capacitatea concurențială a produselor autohtone în lupta cu produsele altor țări pe piața mondială.

Dacă pe plan intern, „dematerializarea" monedelor a dus la dezechilibru monetar permanent, pe plan extern ea a dus la criza sistemului valutar occidental care, în ultimă analiză, exprimă același dezechilibru. Fluxul continuu al inflației a făcut și în 1969 ca într-o serie de țări occidentale să se ajungă la momentul adevărului, autoritatea de stat trebuind să recunoască *urbi et orbi* eroziunea monedei naționale, reducîndu-i corespunzător, prin actul legal al devalorizării, conținutul definitoriu de aur. Devalorizarea cea mai răsunătoare a anului a fost aceea a francului francez, cu atît mai senzațională cu cît numai cu un an în urmă o asemenea reformă fusese net respinsă de autorități.

Menită parcă să ilustreze „pe viu" contradicțiile lumii capitaliste contemporane, operația inversă pe care a suferit-o în 1969 marca vest-germană, și anume revalorizarea — și ea contestată pînă în ultima clipă de exponenții puterii politice — a confirmat nu numai interdependența dezechilibrelor, dar și dezvoltarea inegală a economiei capitaliste în cazul tipic al unei perechi de țări industriale vecine, membre marcante ale aceleiași Piețe comune.

Este știut că în procesul abstractizării mijloacelor de plată internaționale, aurul nu a putut fi înlăturat cu totul din circulație, așa cum s-a întîmplat în interiorul granițelor fiecărei țări. El a fost, însă, împins la periferia tranzacțiilor, iar plățile se efectuează în valute de rezervă, în primul rînd în dolari. Legătura valutelor de rezervă cu aurul a devenit, între timp, tot mai slabă, astfel încît se poate spune că la ora actuală însuși dolarul S.U.A. nu mai este convertibil în aur. Aceasta înseamnă că și în plățile internaționale mijlocul de plată nu mai este o substanță, el nu mai este nici chiar reprezentantul unei substanțe, ci o simplă „credință".

Ca urmare, numeroși experți monetari din Occident au ajuns la concluzia că aurul a încetat de a mai fi etalon pentru celelalte valori și că, în fapt, Occidentul a trecut pe nesimțite la un sistem valutar care este organizat în jurul etalonului-dolar. În sprijinul acestei afirmații, se aduc următoarele elemente :

— cu începere de la 17 martie 1968, de cînd băncile de emisiune au lichidat „pool"-ul aurului și nu mai intervin pe piață pentru menținerea cursului acestui metal, aurul are două prețuri, cel oficial — de 35 dolari uncia — și cel particular, rezultat din cerere și ofertă. În aceste condiții, aurul nu mai poate îndeplini funcția de etalon, care presupune o singură mărime ;

— cu începere de la aceeași dată, băncile centrale occidentale s-au angajat să nu mai ceară Statelor Unite convertirea în aur a dolarilor. Întrucît ele erau singurele care pînă atunci puteau să uzeze de dreptul de a primi aur în schimbul dolarilor, înseamnă că practic dolarul a fost dezlegat de aur ; dar, cu toate acestea, el funcționează mai departe ca mijloc de plată internațional ;

— de la 1 ianuarie 1970 intră în vigoare „drepturile speciale de tragere" — aurul-hîrtie — noi mijloace de plată internațională, care nu au nici substanță proprie, nici nu reprezintă o asemenea substanță, de vreme ce nu sînt convertibile, dar care sînt echivalente cu dolarul. Și din acest ultim punct de vedere, anul 1969 — tocmai datorită faptului că în acest an a fost adoptată hotărîrea privind instituționalizarea noii forme de bani — a însemnat, în concepția unor economiști occidentali, un pas înainte pe calea „demonetizării" aurului.

Atîta vreme cît aurul era lăsat să fluctueze pe piață în condiții normale, el avea o valoare relativ constantă, după care tranzacțiile se puteau orienta așa cum navigatorii se orientează după steaua polară, în timp ce valutele abstracte sînt supuse vicisitudinilor pe care le cunoaște orice monedă națională din lumea capitalistă. Marile frămîntări legate de funcționarea defectuoasă a sistemului valutar occidental, sarabanda devalorizărilor, alternanța „foamei" și „excesului" de dolari pe piețele monetare, crizele de încredere, denotă avatarurile realizării unui echilibru valutar în condițiile dematerializării mijloacelor de plată internaționale.

Atenția care este acordată „aurului-hîrtie" se justifică prin aceea că el reprezintă o încercare temerară de a introduce un element de natură să realizeze mult doritul echilibru între nevoile de mijloace de plată pe plan internațional și existentul de asemenea mijloace.

Pe scurt, mecanismul care se aplică de la 1 ianuarie 1970 prevede ca fiecare din cele 114 țări membre ale Fondului Monetar Internațional să primească anual, în conturile lor de la Fond, cîte o sumă exprimată în aur-hîrtie. Noua unitate valutară este definită printr-o cantitate de aur egală cu aceea a dolarului S.U.A., însă nu capătă nici o formă materială și nu este convertibilă în aur. Ea rămîne, deci, o valută de cont. Cuantumul total al emisiunii ei este stabilit anual de conducerea Fondului (în 1970 — 3,5 miliarde) și se repartizează între membri, în funcție de cota subscrisă de fiecare dintre ei la F.M.I.

De unde dispune Fondul de „aur-hîrtie" ? De nicăieri. Acest mijloc de plată este creat de Fond „din nimic" și se distribuie gratuit membrilor săi. Lipsește, deci, orice fundament material pentru emisiunea lui. Mărimea emisiunii se stabilește în funcție de nevoile de noi mijloace de plată, pe care conducerea Fondului le apreciază că vor exista în viitor.

Ce pot întreprinde membrii Fondului cu noile mijloace atribuite ? Ei își vor majora rezervele valutare, vor obține valute convertibile sau răscumpăra de la o altă țară membră valuta proprie deținută de acea țară. De asemenea, ei vor putea ceda valută proprie și dobîndi, în schimb, „aur-hîrtie" într-o anumită proporție.

Din aceste puține elemente se desprinde, totuși, semnificația istorică a noului mijloc de plată. Cîtă vreme sistemul monetar avea o bază metalică, mărimea emisiunii nu era hotărîtă de vreo autoritate, ci se adapta spontan la nevoi. După trecerea la banii de credit, emisiunea a fost, în principiu, încadrată economic în limitele obiective ale valorilor materiale care justificau operațiunile de credit, însă guvernele au încălcat aceste limite, declanșînd dezechilibrul inflaționist. Ar fi prima oară în istoria monetară cînd, fără nici o încorsetare materială, s-ar drămui, cu darul previziunii, sumele necesare dezvoltării relațiilor economice dintre țări.

Va fi, într-adevăr, capabil „aurul-hîrtie" să asigure echilibrul valutar interoccidental, realizînd în felul acesta premisa monetară a creșterii economice echilibrate, a stabilității în lumea capitalistă ? Faptul că generația care asistă la actul de naștere a noilor instrumente de plată internațională nu intonează imnuri — așa cum a făcut, într-o atmosferă de euforie, generația prezentă la nașterea banilor de credit, ci este destul de circumspectă în dozarea calificativelor — denotă că se manifestă multe incertitudini în ce privește rolul atribuit „aurului-hîrtie" de a rezolva dezechilibrul monetar interoccidental. În acest sens, unii economiști occidentali se întreabă chiar dacă o asemenea emisiune suplimentară, de fapt artificială, nu va accelera practic ritmul deja îngrijorător al inflației. A răspunde afirmativ la întrebarea pusă anterior ar însemna să ai convingerea că într-o lume a contradicțiilor, a luptei neistovite dintre interese diametral opuse, a dezechilibrelor de tot felul, poate fi introdus pe linie instituțională un element rațional care să schimbe fundamental situația. Experiența va arăta dacă o asemenea convingere poate avea temeiuri sau dacă introducerea noilor mijloace de plată va constitui, așa cum se tem chiar unii economiști occidentali, un motiv în plus de dezechilibru și instabilitate.

In 1967 izbucnea „scandalul colecției Meadows“ : acest miliardar texan achiziționase o serie de tablouri purtînd semnăturile mai multor maeștri ai picturii contemporane, evaluate în total la 2 milioane dolari. De fapt, toate erau false. Ca și sute de desene expuse în zeci de muzee și la cei mai mari colecționari. Autorul acestor lucrări, pe cît de numeroase pe atît de diverse, un singur om : Elmyr de Hory, alias baron Herzog, alias Louis Raynal, alias Joseph Boutin. Săptămînalul parizian „L'Express“ publică, în avanpremieră editorială, aceste extrase din cartea în care ziaristul american Clifford Irving relatează extraordinara aventură a falsurilor lui Elmyr de Hory, carte ce va apărea în curînd.

Inimaginabila carieră a unui falsificator

În cursul verii anului 1961, un elegant celibatar de vreo 50 de ani, care își spunea Elmyr Hory-Boutin, se instala într-o casă confortabilă din Ibiza, una din insulele Baleare. Avea părul vopsit în negru, purta monoclu cu lanț subțire de aur, inele și ceas de aur. Vorbea cu ușurință cinci limbi, dar nici una la perfecție. Era un fermecător epicurian leneș care, după cîte se părea, nu avea nici o ocupație. Dădea de înțeles că era amator de artă și „colecționar“. A trăit astfel, în mod discret, timp de trei ani ; apoi și-a construit pe înălțimile falezei o locuință ultramodernă. Piscina ei în formă de boabă de fasole, straturile de flori, terasele cu vedere panoramică asupra mării evocau viziunea unui decorator de la Hollywood transpusă în Mediterana.

Elmyr frecventa întreaga colonie cosmopolită din Ibiza, cumpăra cîte o pînză de la prietenii săi pictori ; uneori, se amuza să picteze acuarele înfățișînd portul și provoca astfel o amabilă ilaritate generală. Într-o zi, un pictor de oarecare notorietate a remarcat pe biroul lui Elmyr un desen în tuș, un nud, nesemnat.

— Dumneata l-ai pictat ? a întrebat el.

Elmyr a răspuns afirmativ, iar interlocutorul său a examinat opera cu mai multă atenție.

— Ia te uită ! nu e rău deloc. Glumești, probabil. Nudul acesta nu l-ai pictat dumneata.

— Firește, a răspuns nervos Elmyr. Glumesc. Nu l-am pictat eu.

Printre locuitorii din Ibiza circula un zvon : se spunea că mijloacele materiale ale acestui om bogat și fără ocupație proveneau dintr-o colecție de familie, alcătuită din opere aparținînd perioadelor fauvistă, impresionistă și postimpresionistă, lucrări de Dufy, Vlaminck, Renoir, scoase clandestin din Ungaria după război. Doi tineri negustori parizieni de tablouri, Fernand Legros și Réal Lessard, făceau scurte vizite lui Elmyr, uneori între două avioane și, firește, toată lumea ajunse la concluzia că ei vindeau faimoasele lui tablouri.

Egiptean de origine, naturalizat american, Legros era un om de vreo 30 de ani, de tip levantin, ușor efeminat, cu ochi vii și cu maniere insinuante. În

Trei falsuri executate de Elmyr de Hory : un Matisse, un Renoir și un Modigliani...

insulă se spunea despre el că este genul de om „care te agață la patru dimineața în Place Pigalle pentru a-ți oferi fotografii pornografice“. Cu zece ani mai tînăr, Réal Lessard, băiat frumos, cu părul ondulat, era canadian francez. Zîmbea cu ușurință, dezvăluindu-și dinții strălucitori, și ochii săi de căprioară scînteiau veseli. Lessard trezea în mod firesc simpatia, și cei care îl numeau, printr-un eufemism, „tovarășul de drum și secretarul particular“ al lui Fernand Legros, se mirau că poate suporta prezența unui individ atît de grosolan și dezagreabil.

Brusc, în primele luni ale anului 1967, a izbucnit „scandalul Meadows“. Fernand Legros și Réal Lessard vînduseră petrolistului milionar texan, Algur Hurtle Meadows, 44 de tablouri false, semnate de mari meșteri francezi ! Dufy, Degas, Vlaminck, Modigliani, Picasso, Derain. Într-adevăr, de mai mulți ani, Legros venea la Dallas pentru a-i prezenta lui Meadows tablouri pe care le transporta în port-bagajul unui automobil închiriat ; tablourile erau însoțite de certificate de autenticitate din partea familiilor pictorilor sau de atestate semnate de experți.

În fruntea societății „General American Oil Company“, Meadows dobîndise reputația unui om de afaceri abil și viclean. După părerea lui, Legros și Lessard nu erau decît niște „colportori de rînd“. „Veneau să-mi propună un Modigliani pentru 100 000 de dolari, a povestit el ziariștilor. Știam că tabloul valorează atîta. Dar refuzam. A doua zi ei coborau prețul la 75 000 ; eu refuzam în continuare. Îi lăsam să aștepte așa săptămîni întregi, evitînd în acest timp să-i primesc. Ei mă hărțuiau și, în cele din urmă, spuneam : «Eu nu v-am cerut nimic, dar dacă vreți să-mi vindeți acest tablou, vă ofer 45 000 de dolari»“.

Astfel, texanul Meadows își alcătuise, cu cheltuieli minime, o colecție de picturi franceze care ar fi valorat în total 2 milioane de dolari... dacă tablourile ar fi fost autentice. Cînd a descoperit că de fapt el era cel înșelat, s-a adresat justiției.

La Ibiza, toată lumea era convinsă că nonșalantul Elmyr era implicat în această escrocherie. Dar cum anume ?

Finanțase operațiunea? Era victima unui șantaj? Tablourile în litigiu proveneau din colecția lui? Această colecție exista cu adevărat?

Curînd, în martie 1967, ziarele franceze anunțau un nou scandal. Două tablouri de Dufy, unul de Vlaminck și unul de Derain, prezentate pentru o licitație ce urma să aibă loc la Pontoise, fuseseră confiscate de poliție, sub bănuiala că sînt false: proprietatea lor era atribuită lui Legros. O săptămînă mai tîrziu, un membru al Parlamentului japonez ridica problema autenticității a trei tablouri — un Dufy, un Derain și un Modigliani — achiziționate în 1964 de Muzeul național de artă occidentală din Tokio. Din nou, vînzătorul nu era altul decît Fernand Legros, al cărui nume devenea de aci încolo sinonim cu traficul de falsuri.

DOUAZECI DE ANI FĂRĂ A FI DEMASCAT

În societatea închisă din mica insulă Ibiza, au început să circule zvonuri. Tînăra pictoriță Edith Sommer își aducea aminte că Elmyr îi spusese într-o zi: „Dacă ți-aș încredința secretul meu, ai fi la fel de șocată ca și cum ți-aș mărturisi că sînt Martin Bormann. Oh, nu te teme, nu sînt un asasin, dar tot ai fi scandalizată!" Cineva își amintea că, într-o zi, un alt „cineva" văzuse o pictură în ulei făcută de Elmyr care semăna cu „o copie proastă a unui Matisse prost". Și au început să circule șoapte cum că el ar fi autorul unora dintre falsurile de la Dallas, Pontoise și Tokio — sau, poate, al tuturor.

Un singur om rămînea sceptic, arhitectul Erwin Broner, care construise vila și-l văzuse deseori pe Elmyr lucrînd la un tablou în ulei sau la o acuarelă. „Nu cred nici un cuvînt din toate zvonurile astea, i-a spus el într-o zi lui Elmyr. Eu ți-am văzut operele. Niciodată n-ai fi putut tu să realizezi asemenea tablouri. Pentru aceasta trebuie talent, nu glumă!"

Dar arhitectul nu se dovedise a fi perspicace. Elmyr era într-adevăr cel care fabricase toate faimoasele achiziții ale lui Meadows, toate falsurile de la Pontoise și de la Tokio: din 1946 pînă în 1967, Elmyr desenase sau pictase aproape 1000 de opere de artă atribuite unor maeștri francezi. Vîndute principalelor galerii de tablouri, ele împodobeau muzeele și colecțiile particulare de la New York pînă la Tokio, de la Capetown pînă la Stockholm. Falsificatorul cel mai fertil și cel mai perfect a lucrat aproape 20 de ani fără să fie demascat. El se bucura de atît de multă considerație, încît, în 1966, ambasada S.U.A. din Madrid îl rugase să găzduiască în vila sa pe fiica președintelui, Lynda Bird Johnson, în cursul popasului ei la Ibiza. Cînd a aflat însă că vizitatoarea va fi însoțită de agenți ai serviciului secret, Elmyr a refuzat.

El a vîndut sub atît de multe pseudonime, încît cei cîțiva specialiști, care au bănuit că există pe undeva o înșelătorie, nu au reușit niciodată să stabilească o legătură între Elmyr de Hory din New York (1949), baronul Herzog (1952), Louis Raynal de la Muzeul Fogg din Boston (1955), Joseph Boutin din Londra (1961) și omul ale cărui 44 de tablouri în ulei împodobeau, pînă în martie 1967, locuința texană a lui Meadows. „L-am cunoscut pe Hory, spune Klaus Perls, fost președinte al Asociației negustorilor de tablouri din Statele Unite. Era un desenator remarcabil". „Raynal? Un falsificator uluitor, cu adevărat genial", spune Stephen Hahn, proprietar al unei galerii din New York. „Era un fel de geniu, spune și F.R. Felise, amator de artă elvețian. Pînă la el, nu a mai existat cineva care să-i semene. Și mă rog lui Dumnezeu să nu mai existe pe viitor vreun altul".

CINE ESTE DE HORY

Pînă la 16 ani, Elmyr a dus o viață răsfățată de fiu unic al unei familii înstărite care avea moșii și vii întinse în jurul lacului Balaton. Tatăl era ambasador, iar mama, fiica unui bancher din vremea imperiului habsburgic. Adolescent, a intrat la Școala de Arte Frumoase din Budapesta, și-a continuat studiile la Academia Heimann din München, apoi a plecat la Paris.

— Era marea epocă a cartierului Montparnasse — povestește Elmyr. Eram în același timp martor și parte integrantă a ei. Ca și majoritatea tinerilor pictori din cartier, am petrecut nopți întregi la cafenelele „Dôme" și „Rotonde". Îi cunoșteam pe toți: Vlaminck, Léger, Derain, Matisse, Picasso. Gertrude Stein făcea și ea parte din această lume, ca și Hemingway, Peggy, Guggenheim, Foujita și Man Ray. I-am fost prezentat și lui James Joyce care își citea operele în mica librărie a Sylviei Beach, în rue de l'Odéon.

Dar, spre deosebire de ceilalți tineri pictori, Elmyr primea din partea familiei sale toți banii necesari pentru a duce viața unui tînăr aristocrat în străinătate. Artist, „playboy", diletant înzestrat, a trăit astfel, pînă în 1940, în două lumi distincte: cea a picturii și cea a bogatei societăți cosmopolite.

După război, s-a întors la Paris cu un pașaport suedez fals și a regăsit cu bucurie pe cîțiva dintre foștii lui prieteni. Dar, de data aceasta, nu mai avea bani.

Îi rămînea talentul. S-a instalat într-o cameră modestă din rue Jacob și a început să ducă dubla existență a unui artist care nu a reușit să se afirme și a unui aristocrat în exil. Pe atunci, o mică armată de nobili se plimba pe străzi, oferind spre vînzare tiare de diamante, tabachere de aur, pînze făcute sul și semnate Watteau sau Fragonard. Elmyr de Hory nu avea altceva decît îndemînarea lui artistică și gustul pentru lux. A reușit să vîndă cîteva din tablourile pictate de el pentru un preț mediu de 50 000 de franci vechi — dar numai unor prieteni.

Elmyr era strîmtorat cînd, într-o după-amiază din aprilie 1946, o prietenă, Lady Malcolm Campbell, venind să-l viziteze, a remarcat un desen agățat pe perete:

— E un Picasso, nu?

Nu era un Picasso, ci un Elmyr de Hory, schița unui cap de fată tînără. Schița era nesemnată și neînrămată.

— Ce te face să crezi asta? a întrebat el.

— Doar mai cunosc și eu puțin opera lui, a declarat vizitatoarea, cu o anumită suficiență. De altfel, l-ai și întîlnit înainte de război, iar unele din desenele lui nu au fost semnate.

Acesta este foarte bun. Nu vrei să-l vinzi?

Astfel a început, în mod întîmplător, o carieră prodigioasă. Pentru moment, Elmyr nu se gîndea decît la cele 40 de lire sterline primite.

Peste trei luni, însă, a revăzut-o pe Lady Malcolm Campbell la un coctail. Ea l-a luat de o parte și i-a șoptit:

— Trebuie să-ți mărturisesc ceva, dragul meu, în legătură cu desenul acela de Picasso. Eram cam strîmtorată la Londra și l-am dus unui negustor de tablouri cu care sînt prietenă. Mi-a dat pe el 150 de lire. Dragă Elmyr, nu trebuie să fi atît de tulburat. Îți datorez o despăgubire. Vino mîine să iei dejunul cu mine la „Ritz".

Elmyr nu s-a dus la „Ritz". S-a înapoiat în atelierul lui și a răsfoit febril cataloage vechi. Apoi a petrecut o oră executînd desene în peniță, în stilul denumit „clasic" al lui Picasso, din anii '25. A doua zi, puțin înainte de prînz, a intrat într-o galerie din rue de Seine, al cărei director îi era cu totul necunoscut. Purta sub braț un carton cu trei desene. Avea palmele umede de emoție, dar s-a străduit să explice cu dezinvoltură că-l cunoscuse pe Picasso înainte de război și că, ruinat, se vedea nevoit să se despartă de aceste schițe, pe care i le dăruise marele pictor. Negustorul, pentru care această poveste era pe cît de curentă pe atît de banală, a examinat desenele cu atenție.

— Sînt bune, a spus el în sfîrșit. Cît vreți pe ele?

Peste 10 minute, Elmyr a ieșit din galerie cu 200 000 de franci în buzunar.

— Era mai mult decît toți banii pe care îi avusesem eu în mînă în ultimii 7 ani, povestește el. Îi obținusem atît de ușor, încît nu-mi venea să cred. Nu mă simțeam nici măcar vinovat... Probabil însă, în inima mea, îmi dădeam seama că, la nevoie, voi putea oricum să recurg la aceste expediente. Pe scurt, era pentru mine ca un fel de poliță de asigurare.

Ca și cum ar fi vrut să dovedească intențiile sale curate, și-a reluat penelurile și a reînceput să picteze peisaje. Încă o dată, nu a reușit să vîndă nimic. Între timp, banii obținuți pe cele trei „desene de Picasso" se topeau în mese copioase și în cadouri somptuoase, oferite prietenilor săi. În august, nu mai avea nici un ban.

Pe atunci, a mărturisit unui prieten intim activitatea lui de falsificator. Jacques Chamberlin, tînăr îndrăzneț, cu înfățișare plăcută, avea și el mari necazuri bănești. Tatăl său, industriaș din Bordeaux, murise în timpul războiului, iar colecția lui binecunoscută de opere ale impresioniștilor fusese furată de hitleriști. Într-o seară, la cafeneaua „Flore", Jacques Chamberlin i-a propus bucuros lui Elmyr o asociație:

— Tu faci desenele și eu le vînd. Voi spune că sînt rămășițe ale colecției tatălui meu.

De data aceasta, Elmyr a lucrat cu mai multă grijă. A vizitat o expoziție a lui Picasso și a studiat o serie de lucrări consacrate operei maestrului. Deoarece observase că negustorul din rue de Seine privise desenul în așa fel încît să-i descifreze filigranul, a reușit să descopere, în cele din urmă, un stoc de hîrtie de desen dinainte de război, cu marginile deja îngălbenite. Apoi, închis în atelierul lui, a executat într-o săptămînă 12 „desene de Picasso".

Atunci a început să trăiască pe picior mare. Cu un pașaport francez pe care i-l procurase Chamberlin, Elmyr a străbătut întreaga Europă, împreună cu asociatul său. Avea bani din belșug și se putea bucura astfel de confortul și luxul cu care fusese deprins. Cîteva ore bine folosite în fiecare dimineață, în camera lui de hotel, îi permiteau să satisfacă nevoile clientelei sale. Ori de cîte ori încheiau o vînzare, asociații o sărbătoreau așa cum se cuvenea și păraseau orașul.

(Va urma)

- Cuvinte profetice
- În seara de 4 aprilie, la motelul „Lorraine"...
- „Copii, tatăl vostru a fost împușcat"...
- Impunătoarea tăcere a celor 50 000

(3)

Coretta Scott King

Două tragedii: după Dallas, Memphis

Situația devenise îngrozitoare. Poliția i-a atacat pe demonstranți. Mulți au fost bătuți, iar un tînăr a fost împușcat pe la spate și ucis.

Cînd au izbucnit tulburările, Ralph Abernathy și alții l-au rugat pe Martin să se înapoieze la motelul unde locuia. Se temeau atît de mult ca el să nu fie atacat încît, în cele din urmă, Martin a consimțit. Se simțea foarte deprimat. Era prima oară cînd izbucneau violențe în cursul unui marș condus de el personal. Deși știa că nu este de vină, considera că va fi acuzat.

Bernard Lee, membru al personalului lui Martin, și Ralph Abernathy mi-au spus mai tîrziu că, în noaptea aceea, Martin ținuse o conferință de presă, fiind foarte nemulțumit că nu s-a desfășurat bine. A doua zi dimineață, a fost convocată o nouă conferință de presă, în cursul căreia Martin urma să-și expună planurile de viitor. „Domnilor, le-a spus el reporterilor, nu va fi o conferință de presă obișnuită, ci o convocare a presei pentru comunicări". Bernard Lee mi-a spus că declarația semăna cu o predică, era un mesaj expunînd principiile de nonviolență ale lui Martin. Încerca să facă presa să înțeleagă ce se întîmplase la Memphis. A vorbit despre dezamăgirile suferite acolo de negri și despre nevinovăția lor.

În dimineața zilei de miercuri, 3 aprilie, Ralph Abernathy a venit la noi pentru a-l lua pe Martin. Se înapoiau la Memphis. Nici Ralph, nici Martin n-au mîncat nimic. L-am condus pe Martin pînă la ușă, l-am sărutat și i-am urat să se întoarcă sănătos.

Copiii mai dormeau și nu l-au văzut la plecare. Era o despărțire ca oricare alta. Martin mi-a spus că mă va chema la telefon chiar în seara aceea.

La Memphis fusese criticat pentru că locuia la hotelul „Holliday Inn", considerat prea „neserios". Oamenii din anturajul său apreciau însă că era locul cel mai sigur pentru el, deoarece hotelul se afla departe de locul unde urma să aibă loc demonstrația. Totuși, sensibil la critică, Martin își rezervase de data aceasta un apartament la motelul „Lorraine", de pe Mulberry Street, aparținînd unor negri și administrat de negri.

În seara aceea mi-a telefonat, așa cum îmi promisese. Mi-a spus că lucrurile mergeau bine. Bayard Rustin aranjase să aducă la Memphis o mulțime de oameni din alte orașe, dar primarul Henry Loeb obținuse o interdicție federală împotriva participării la marș sau demonstrații a altor persoane decît locuitorii orașului. Totuși, Martin a declarat că luni, 8 aprilie, va conduce marșul.

În cursul convorbirii telefonice m-a întrebat dacă ascultasem jurnalul televizat de la ora 6, deoarece îl interesa problema convorbirilor pentru pace în Vietnam și voia să știe dacă interveniseră evenimente noi. I-am spus că nu avusesem posibilitatea să ascult știrile. Mi-a răspuns :

— Bine. O să prind știrile de la 11. Trebuie să plec și să iau cuvîntul la mitingul de masă, dar mă voi întoarce la timp pentru a auzi buletinul. Nu te necăji. O să te chem mîine seară la telefon.

Martin era cît pe-aci să nu plece la miting, deoarece începuse o ploaie violentă și Ralph Abernathy era de părere că nu vor veni mulți oameni. Martin avea nevoie de odihnă și Ralph s-a oferit să vorbească în locul lui.

Totuși, cînd a sosit la biserica „Clayborn", Ralph a constatat că se adunaseră vreo 2 000 de oameni. L-au aplaudat politicos, dar el știa că erau dezamăgiți. Ralph a ieșit și i-a dat un telefon lui Martin, cerîndu-i să vină și să ia cuvîntul în fața mulțimii care-l aștepta. Mai tîrziu, Ralph a spus : „Știam că mulțimea nu venise pentru mine. Dorea să-l audă pe Martin".

Ca de obicei, indiferent de starea sa de spirit anterioară, însuflețirea oamenilor l-a inspirat pe Martin. În seara aceea, cu totul spontan, a ținut unul din cele mai mari discursuri ale sale. La început, le-a spus oamenilor că este cu trup și suflet alături de ei, că susține o cauză justă și că el și organizația sa vor lupta pentru ei. A spus chiar că, dacă interdicția federală nu va fi anulată, va conduce luni marșul. Auditoriul fremăta de entuziasm. Cuvintele care au urmat au fost, s-ar spune, profetice. Le-a spus oamenilor că avionul cu care sosise din Atlanta întîrziase în dimineața aceea, deoarece „se afla la bord dr. Martin Luther King". Se făcuse o percheziție, căutîndu-se o eventuală bombă. Le-a mai spus că la Memphis fusese amenințat și că circulaseră zvonuri că va fi victima unui atentat. Apoi a adăugat :

— Nu știu ce se va întîmpla acum. Ne așteaptă cîteva zile grele. Dar pentru mine nu mai are importanță, deoarece m-am suit pe vîrful muntelui... Am privit în jur și am văzut Pămîntul Făgăduinței...

Reacția emoțională a auditoriului la cuvintele lui Martin a fost atît de puternică încît Mar-

Cîteva minute după atentat

Pe aeroportul din Atlanta

Vezi „Lumea" nr. 52 și 53/1969

Cortegiul funerar

tin a fost pur și simplu copleșit; s-a întrerupt aici.

A doua zi, joi, 4 aprilie, Martin părea aproape fericit, deși era preocupat de desfășurarea marșului. Fratele lui mi-a spus că se purtase ca în tinerețe. În după-amiaza aceea, au glumit amîndoi și s-au încăierat zgomotos ca băieții.

Martin a petrecut după-amiaza la motelul „Lorraine". După ce s-a îmbrăcat pentru masa de seară, a ieșit în balconașul care dădea spre stradă. În față, se afla o pensiune dărăpănată. Ben Branch, care urma să cînte la miting mai tîrziu în noaptea aceea, se afla sub balcon. Martin i-a strigat :

— Să cînți astă-seară pentru mine „Slăvite Doamne, ia-mă de mînă". Să cînți frumos.

Branch i-a răspuns rîzînd că va cînta.

Solomon Jones, care urma să conducă automobilul în seara aceea, a strigat :

— S-a răcorit, dr. King. Ar fi bine să vă puneți un pardesiu.

— Bine, o să-mi pun, a răspuns Martin.

Sosise aproape momentul să plece. Ralph Abernathy se dusese în camera lui să se aranjeze puțin.

În acel moment, s-a produs împușcătura. Mi-au spus că semăna cu zgomotul unui foc de artificii.

Jesse Jackson m-a chemat la telefon, la Atlanta, și m-a anunțat :

— Coretta, Martin a fost împușcat.

Am simțit un șoc. Nu eram surprinsă că telefonul pe care-l așteptasem, în mod subconștient, toată viața, venise în sfîrșit. Am cerut amănunte și Jesse, încercînd să mă cruțe, mi-a spus :

— A fost împușcat în umăr.

Mi-am dat seama că era ceva foarte serios și am vrut să știu cît de gravă era starea lui Martin, dar mi-a fost frică să întreb. I-am spus :

— Voi lua primul avion.

Am deschis televizorul. Se vorbea despre Martin, anunțîndu-se ceea ce știam. Copiii veniseră în cameră și, cu toate că am încercat să închid televizorul, auziseră destul pentru a ști că se întîmplase ceva cu tatăl lor. M-au întrebat :

— Ce s-a întîmplat ?

Yoki, care avea 12 ani, mi-a strigat :

— Nu-mi spune ! Și a ieșit plîngînd din cameră.

Dar, în curînd, s-a întors. I-am spus :

— Mă pregătesc să plec la Memphis, deoarece tăticul vostru a fost împușcat. Toți copiii erau în cameră și Yoki a început să mă ajute să împachetez. Era prima oară cînd se oferea să facă acest lucru.

Pe aeroportul din Atlanta, mi-am auzit numele la difuzorul pentru public. Am avut un sentiment straniu, deoarece știam că era o știre din Memphis și că știrea era proastă. În momentul acela, ajunsesem aproape de avion. L-am rugat pe primarul Ivan Allen, care mă condusese la aeroport împreună cu soția sa, să trimită pe cineva să vadă de ce eram chemată.

Peste cîteva minute, am văzut-o pe credincioasa secretară a soțului meu, Dora McDonald, venind spre mine foarte repede și am remarcat expresia de pe fața ei. Mi-a spus :

— Vino, doamnă King. Trebuie să stăm jos undeva.

Înțelesesem că Martin murise.

Primarul Allen a plecat pentru a încerca să obțină o confirmare. S-a întors curînd, palid și cu o înfățișare foarte gravă. Mi-a spus în mod foarte oficial :

— Doamnă King, am fost rugat să vă informez că dr. King a murit.

Înmărmuriți, am început să plîngem cu toții. Primarul Allen mi-a luat mîna și m-a întrebat :

— Doamnă King, ce vreți să faceți ? Vreți să plecați la Memphis, sau să vă întoarceți acasă ?

— Trebuie să mă întorc acasă și să văd de copii, i-am răspuns. Voi hotărî după aceea în privința plecării la Memphis.

Am început să mă gîndesc ce să le spun copiilor mei. Mă temeam să nu fi aflat știrea fără să fiu lîngă ei. Dar, cînd am ajuns acasă, Dexter, de 8 ani, și Bunny, de 5 ani, fuseseră culcați, iar Bunny dormea. Yoki se afla în hol și vorbea calm la telefon. Marty, care avea 10 ani, era încă în picioare, dar Yoki m-a urmat în dormitorul meu și mi-a spus :

— Mămico, n-am să plîng !

Spunea că nu va plînge, dar fața îi era scăldată în lacrimi. Am îmbrățișat-o și i-am spus :

— Ai fost minunat de curajoasă. Sînt mîndră de tine. Tatăl tău ar fi fost și el mîndru.

Marty și Dexter mă așteptau în camera lor. Marty părea cam încurcat ; voia să vorbească, dar nu știa ce să spună. Dexter m-a întrebat :

— Cînd o să se întoarcă tăticu acasă, mămico ?

Mi se rupea inima dar, păstrîndu-mi calmul, i-am răspuns :

— Dexter, știi că tăticul tău a fost împușcat ?

— Da.

— A fost rănit foarte rău. Du-te să te culci. O să-ți spun mîine ce s-a întîmplat.

— Bine, a spus Dexter și s-a dus să se culce. Părea calm.

Acesta a fost doar începutul unei nopți de coșmar. Deși oamenii s-au purtat minunat cu mine, nimic nu mă putea ajuta în acele ore cumplite. Președintele Johnson m-a chemat la telefon și mi-a spus :

— Vreau să știți că doamna Johnson și cu mine sîntem profund îndurerați pentru dv. și pentru familia dv.

Senatorul Robert Kennedy m-a chemat și el la telefon pentru a-și exprima regretul și simpatia :

— Vă voi da tot ajutorul care îmi stă în putere, mi-a spus el.

— Intenționez să plec dimineață la Memphis, pentru a aduce acasă corpul lui Martin, l-am informat eu.

— Permiteți-mi să vă conduc eu acolo. Voi avea un avion. Voi fi bucuros să fac acest lucru.

Apoi, știind cîte apeluri voi primi, senatorul Kennedy a dispus ca, în aceeași noapte, să fie instalate în locuința mea încă trei telefoane.

Curînd m-a sunat Harry Belafonte :

— Coretta, vreau să vin mîine, să fiu alături de dumneata și de copii.

Harry a sosit vineri și era acasă cînd m-am întors de la Memphis. În toată această perioadă, el mi-a fost de un enorm ajutor.

În acele zile de durere, multe persoane binecunoscute au venit la Atlanta pentru a-și manifesta respectul și simpatia sau pentru a asista la funeralii. Printre ele se aflau Robert, Ethel și Jacqueline Kennedy, precum și Richard Nixon. Doamna Eugene McCarthy a venit și ea și și-a oferit serviciile în casă. Alții au venit la Atlanta doar pentru a se prezenta la locuința noastră și a spune : „Nu vreau s-o deranjez pe doamna King. Am venit doar ca să știe că ne gîndim la ea".

În plus, au venit mii de persoane pe care nu le cunoșteam și care nu-l văzuseră niciodată pe soțul meu. Prezența lor a fost profund semnificativă pentru mine.

Vineri dimineața, am plecat la Memphis cu avionul pus la dispoziție de senatorul Kennedy. Am așteptat la bordul avionului în timp ce era adus corpul lui Martin și m-am întors cu el la Atlanta.

Marșul de la Memphis era prevăzut în continuare pentru lunea următoare, așa cum plănuise Martin și cum ar fi dorit el. Sîmbătă dimineața, Harry Belafonte mi-a spus :

— Coretta, vreau să-ți spun la ce m-am gîndit. Nu ești obligată să accepți, dar te rog să te gîndești la ce-ți voi spune. Cred că, dacă nu ți-e prea greu, ar trebui să pleci la Memphis și să participi luni la marș. Pentru oamenii din întreaga țară, simpla ta prezență acolo ar însemna foarte mult.

I-am răspuns imediat :

— Sînt de acord. Cred că Martin ar fi dorit să plec. Nu mă gîndisem la aceasta înainte, dar acum, cînd ai ridicat problema, aș vrea, într-adevăr, să plec. S-ar putea chiar să iau copiii cu mine.

Așadar, luni am plecat la Memphis, împreună cu Harry Belafonte și cu cei trei copii mai mari, la bordul unui avion pus la dispoziție de Harry. La Memphis nu am avut dificultăți. În condițiile șocului și durerii provocate de moartea lui Martin, interdicția federală împotriva marșului a fost fie uitată, fie anulată ; aproape că nu exista om în Statele Unite care să fi îndrăznit sau dorit s-o aplice. De la aeroport, am plecat în grabă la locul marșului, luînd loc în rîndul întîi și am mers aproape o milă pînă la primărie, alături de Ralph Abernathy și de copii. Mergeau cu noi vreo 25 000, poate 50 000 de oameni, dintre care unii veniseră la Memphis din toate colțurile țării. De-a lungul drumului, o mulțime densă păstra tăcerea, ca un omagiu adus memoriei lui Martin. Copiii mei păreau și ei să simtă simpatia și compasiunea manifestată față de noi.

La primărie, cei trei copii au luat loc alături de mine la tribună. S-au rostit mai multe discursuri, avînd ca temă numeroasele realizări ale lui Martin Luther King, măreția și simplitatea lui. Știam că Yoki și Marty, chiar și micul Dexter, se simțeau încurajați auzind lucrurile frumoase spuse despre tatăl lor.

Cînd mi-a venit rîndul să iau cuvîntul, Harry Belafonte m-a prezentat. Am vorbit despre însușirile lui Martin. Am vorbit despre munca lui, despre marea sa speranță în dreptate socială și economică pentru toți și am subliniat că fusese pregătit să-și dea viața pentru cauza în care credea.

Dar am și întrebat :

— Cîți oameni trebuie să mai moară înainte de a putea să avem, într-adevăr, o societate liberă și pașnică ? Cît va mai dura ?

Și, vorbind despre mișcarea care fusese întotdeauna principala preocupare a soțului meu, am adăugat :

— Trebuie să mergem înainte, deoarece aceasta ar fi fost dorința lui... Vom continua munca lui, pentru ca toți oamenii să fie cu adevărat liberi...

Le Monde
PARIS

„MISIUNEA ASIATICĂ" A LUI SPIRO AGNEW

ROLUL de vicepreşedinte al Statelor Unite este greu de jucat. Ca şi Hary Truman sau Lyndon Johnson, Richard Nixon o ştie bine, el care a petrecut opt ani în umbra lui Eisenhower. Fără în-

Spiro Agnew

doială că, din această cauză, chiar şeful Casei Albe a hotărît să nu limiteze activitatea secundului său la inaugurarea expoziţiilor horticole, ci să-i încredinţeze sarcini foarte precise atît în politica internă cît şi cea externă.

Investit cu încrederea preşedintelui, Spiro Agnew a devenit foarte repede o piesă importantă pe eşichierul politic american. Într-adevăr, de trei luni, el a dus campania pe toate fronturile unde Administraţia este în defensivă, ba stigmatizînd pe opozanţii la războiul din Vietnam, ba atacînd canalele de televiziune „controlate de o minoritate neleală" şi marile jurnale „New York Times" şi „Washington Post", vinovate, după părerea lui, de a nu da publicului american despre evenimente decît o versiune sistematic ostilă preşedintelui Nixon.

Violenţa acestor atacuri a intrigat, în primul rînd, pe comentatorii americani. Vicepreşedintele Agnew se ilustrase doar de-a lungul campaniei electorale de anul trecut printr-o impresionantă serie de „gafe" de toate felurile. Discursurile sale incendiare de acum se înscriu, oare, în aceeaşi linie ? După cum s-a putut remarca, însă, în scurtă vreme, nu aceasta era situaţia : vicepreşedintele excomunica, denunţa şi muştruluia cu acordul total al preşedintelui. De mai multe ori, de altfel, Casa Albă a făcut cunoscut că împărtăşeşte sentimentele vicepreşedintelui. Specializat în „loviturile joase" pe care preşedintele Nixon şi le interzice lui însuşi, Spiro Agnew a devenit în cîteva săptămîni unul din cele mai importante elemente ale aşa-zisei strategii „sudiste" a preşedintelui, adică a eforturilor de a ralia partidului republican o importantă fracţiune a acelor alegători care au votat anul trecut în favoarea lui George Wallace, vechiul guvernator rasist al Alabamei.

După ce a străbătut Statele Unite în toate direcţiile, vicepreşedintele s-a urcat în avion pentru primul său voiaj oficial în străinătate, cu destinaţia Asia. Itinerarul lui cuprinde Filipinele, Tailanda, Nepalul, Afganistanul, Malayezia, Singapore, Indonezia, Australia, Noua Zeelandă şi Vietnamul de sud. Pentru ce acest lung turneu ? Este destinat, în primul rînd, „consumului interior al Statelor Unite ?" Vizează să întărească autoritatea lui Spiro Agnew în ochii alegătorilor ? Trebuie să credem Casa Albă atunci cînd lasă să se înţeleagă că vicepreşedintele are, într-adevăr, misiunea de a explica şefilor de stat cu care se întîlneşte politica asiatică a preşedintelui Nixon.

E semnificativ că Agnew a fost rugat să ocolească „punctul cald" pe care îl constituie Japonia. Dar ce limbaj va trebui să adopte faţă de conducătorii altor ţări asiatice ? Dacă el cunoaşte perfect şi ştie să exploateze cu mînă sigură obsesiile, temerile şi fobiile americanului mijlociu, nu ştie, în schimb, mare lucru despre locuitorii şi problemele continentului pe care îl vizitează. A fost, oare, judicios să i se încredinţeze tocmai lui sarcina de a expune o politică pe care Nixon însuşi a evitat să o definească prea clar in public, mai ales cînd nu se mai termină... terminarea războiului din Vietnam ? Dacă Agnew vorbeşte din nou în felul în care obişnuieşte s-o facă, voiajul său riscă să capete aspecte de nedorit în ochii acelora cu care preşedintele Nixon afirmă că vrea pînă la urmă să se înţeleagă. Şeful Casei Albe nu poate să fi ignorat acest risc.

REVOLUTION africaine
ALGER

URMĂRILE CONVENŢIEI DE LA YAOUNDÉ

RELAŢIILE Pieţei comune cu partenerii săi africani, consideraţi drept minori de către propagatorii unităţii vest-europene — „cei şase" întîmpinînd destule greutăţi în a-şi reglementa afacerile lor proprii — au trecut neobservate la Conferinţa de la Haga.

Vechile metropole considerau, pînă de curînd, fostele „imperii decolonizate" drept rezervaţiile lor. În acest spirit, Tratatul de la Roma din 25 martie 1957 hotăra, în mod unilateral, să asocieze, fără a le consulta, popoarele africane din „departamentele de peste mări" la Comunitatea Economică Europeană (C.E.E.). La 20 iulie 1963, mica Europă, neliniştită de criticile africane, rectifica această greşeală. O convenţie de asociere între cele „şase" ţări ale Comunităţii Economice Europene şi cele 18 state ale Africii Negre este semnată la Yaoundé, capitala Camerunului.

„Comunitatea euro-africană" permitea, într-o anumită măsură, o ajustare a relaţiilor fostei metropole coloniale cu fostele sale colonii şi constituia pen-

Bruxelles. Un violent incendiu a distrus parţial hotelul „Amigo", aflat în plin centrul capitalei

tru Franța o poziție naturală. Anumite capitale europene manifestau „reticențe legitime" în a-și da girul lor față de dispozitivele cooperării preconizate. Pentru o țară ca Olanda — ca să nu citățm decît un caz — care menținea legături privilegiate cu fosta sa colonie din Extremul Orient — Indonezia — și care era absentă de pe piața africană pînă în anii 1960, această politică regională promovată de Comunitate nu părea să fie rezonabilă.

În cadrul convenției, un regim tarifar preferențial, dublat de un mecanism de ajutor financiar, a cărui cheie de boltă era Fondul European pentru Dezvoltare, promitea să scoată țările africane din subdezvoltarea lor cronică. Era vorba oarecum de a remedia slăbiciunile structurale ale economiilor bazate pe monoculturi — ca arahidele pentru Senegal, bumbacul pentru Republica Africa Centrală etc. — prea expuse oscilațiilor cursurilor mondiale. Pornind de la această perspectivă, arătau experții occidentali, ajutoarele pentru producție aveau ca obiectiv să ușureze treptat comercializarea la prețurile internaționale. Astfel, statele membre ale Comunității acordau 730 milioane dolari Fondului Economic pentru Dezvoltare și o sumă de 70 milioane dolari Băncii Europene de Investiții, pentru a le „injecta" în economiile fragile ale „celor 18" din Africa. În termeni mai precișI, acest „ajutor" se cifra la 150 milioane dolari pe an, adică doi dolari și jumătate pe locuitor și pe an împărțiți „echitabil" într-o zonă limitată geografic și care are o densitate scăzută a populației.

Care au fost urmările acestui „ajutor" pentru economiile fragile africane? Iată ce spunea în octombrie 1966, în fața comisiei Comunității europene de la Bruxelles, Diori Hamani, președintele Republicii Niger: „Creșterea importurilor comunitare provenind din statele asociate a fost, în cursul ultimilor ani, mai puțin importantă decît aceea a importurilor provenind din țări terțe. Mecanismele actuale n-au ferit statele asociate de consecințele catastrofale ale fluctuației cursului materiilor prime. Înrăutățirea condițiilor de schimb dintre țările în curs de dezvoltare și țările bogate a redus și mai mult avantajele pe care ar fi putut să le aibă statele asociate din creșterea mediocră a exporturilor lor spre C.E.E."

Cum se prezintă situația astăzi? Henri Rocherau, membru al Comisiei economice a C.E.E. și purtătorul de cuvînt al acestui organism, recunoștea, la 18 aprilie 1969, că această situație s-a agravat și mai mult. „Dacă C.E.E. și-a sporit cumpărările pe ansamblul «lumii a treia» cu 17 la sută în timpul ultimilor patru ani, în schimb și-a sporit doar cu 13 la sută importurile de la asociați".

Dacă traducem aceste cifre care ilustrează „scadența inegală" dintre Europa „celor șase" și Africa „celor 18" în termeni mai puțin abstracți, constatăm că producătorii africani au fost penalizați sever. În 1958-1959, prețul cafelei provenind din Coasta de Fildeș era de 115 franci C.F.A. Or, astăzi, acest preț este de 90 de franci C.F.A. Prețul unui kilogram de arahide din Niger a suferit, între 1965—1968, o scădere de circa 20 la sută. Avînd în vedere că arahidele din Niger, ori cafeaua din Coasta de Fildeș constituie grosul exporturilor acestor țări, ne putem da seama că „ajutorul" dat de C.E.E. acestor țări este un ajutor care, din păcate, nu le ajută... să distrugă dictatura tradițională a „monoculturilor".

Ajutorul Europei „celor șase" acordat comunității africane apare în esență ca unul dintre acele multiple artificii prin care capitalismul modern își menține rata de profit, socializînd riscurile și investițiile nerentabile, pentru a nu păstra decît sectoarele productive din punct de vedere financiar.

Amine BEY

Le Monde diplomatique

PARIS

„NOUA" POLITICĂ A S.U.A. FAȚĂ DE AMERICA LATINĂ

CEL MAI BUN răspuns la discursul președintelui Nixon asupra politicii S.U.A. în America Latină a fost acea declarație comună a lui Rogelio Valdivieso, ministrul ecuadorian al afacerilor externe, și a omologului său chilian Gabriel Valdes. „Recentul discurs al președintelui Statelor Unite, se spune în declarația publicată la Santiago de Chile, constituie un răspuns parțial la cîteva din punctele Consensului de la Viña del Mar, care oferă posibilitatea continuării negocierilor necesare pentru obținerea unor rezultate pozitive în ceea ce privește America Latină". Redactat în termeni abili, acest comentariu exprimă perfect nemulțumirea celor doi miniștri care, fără riscul de a ne înșela, este, de fapt, cea a majorității guvernelor latino-americane.

La Viña del Mar (Chile), miniștrii afacerilor externe din America Latină și-au exprimat public plîngerile lor față de Statele Unite, punînd accentul pe discriminarea a cărei victimă este în mod sistematic America Latină în raporturile ei comerciale cu marea putere, cea care se pretinde, în același timp, a fi garanția libertății și dezvoltării partenerilor săi. Documentul publicat cu această ocazie era extrem de clar și nu lăsa să planeze nici o îndoială asupra revendicărilor legitime ale guvernelor latino-americane.

Președintele Nixon a așteptat mai multe luni înainte de a-și defini, pentru prima dată, politica sa în raport cu America Latină. A lăsat, astfel, să planeze mult timp un fel de „suspense" inutil asupra intențiilor sale. În realitate, nimeni în America Latină nu și-a făcut, în mod conștient, vreo iluzie asupra posibilităților reale ale unei schimbări radicale în politica S.U.A. față de America Latină.

Dacă fostul președinte John Kennedy, care a lansat acum opt ani „Alianța pentru Progres", și-a manifestat public preferința pentru regimurile democratice, președintele Nixon, fidel vechilor sale opinii asupra țărilor în curs de dezvoltare, nu a lăsat îndoieli asupra faptului că îi este indiferent dacă tratează cu guverne civile sau militare, dictatoriale sau democratice: „Va trebui să tratăm într-o manieră realistă cu guvernele sistemului interamerican,

Hanovra (R.F.G.). Studenții Institutului pedagogic și ai altor școli superioare demonstrează pentru modernizarea învățămîntului

așa cum sînt ele". Niciodată doctrina imperialistă nu a fost mai clar definită în atît de puține cuvinte. Președintele Nixon acceptă orice regim din America Latină, cu condiția ca interesele nord-americane să rămînă inviolabile. „Noi nu încurajăm investițiile private americane acolo unde nu sînt dorite și nici acolo unde condițiile politice locale le-ar face să-și asume unele riscuri". Politica lui Kennedy era, poate, mai suplă, aparent acceptabilă în ochii opiniei publice internaționale. De fapt, diferențe de fond între cele două politici nu există. Numai forma diferă : fostul președinte Kennedy mizase pe burghezia liberală și industrială din America Latină pentru a salva interesele Statelor Unite în zonă, în cadrul unui anumit număr de reforme modeste ; în ceea ce-l privește, președintele Nixon se acomodează cu toate forțele care se arată dispuse să apere, direct sau indirect, imperiul strategic nord-american în America Latină.

Președintele actual de la Casa Albă a propus să se acorde avantaje substanțiale comerțului cu țările latino-americane. Astfel, de la 1 noiembrie, creditele S.U.A. către America Latină nu vor mai depinde de cumpărarea unor mărfuri din S.U.A. Aceste credite vor putea fi folosite pentru importuri din alte țări latino-americane, ceea ce, în fapt, va favoriza în special țări industrial mai dezvoltate ca Brazilia, Argentina și Mexic. Dar conducătorii latino-americani știu prea bine că acest gest de bunăvoință aparentă este departe de a soluționa problemele reale ale schimburilor cu S.U.A.

Guvernatorul New Yorkului, Nelson Rockefeller, menționa în treacăt că obligația de a transporta pe vase nord-americane cel puțin jumătate din produsele cumpărate cu fondurile „ajutorului" economic este ea însăși o subvenție acordată industriei navale a Statelor Unite „pe spinarea latino-americanilor". El a insistat, însă, pe ideea creării unui consiliu de securitate a emisferei occidentale și a sporirii ajutorului militar acordat Americii Latine. În raportul său, a recomandat creșterea subvențiilor S.U.A. pentru finanțarea antrenamentelor forțelor de siguranță în America Latină ; livrarea de arme ușoare, material de transmisie, jepuri, elicoptere și camioane pentru forțele locale de poliție și siguranță ; antrenamentul în S.U.A. sau în zona Canalului Panama a forțelor militare din țările interesate sau trimiterea de instructori, la cerere. Singura noutate pozitivă: Nelson Rockefeller propune retragerea tuturor misiunilor militare. Pe bună dreptate, de altfel.

„Nu Statele Unite ajută țările Americii Latine, comentează dr. Carlos de Santamaria, președintele Comitetului interamerican al «Alianței pentru Progres», ci țările latino-americane ajută S.U.A." Cîteva cifre: pentru acel miliard de dolari anual, pe care S.U.A. îl acorda Americii Latine în cadrul „Alianței pentru Progres", America Latină plătea 2 miliarde dolari drept dobînzi asupra creditelor, intereselor, serviciilor și cumpărărilor de produse nord-americane. Inutil să căutăm alte statistici pentru a demonstra că țările latino-americane au toate motivele să se considere frustrate: cifrele oferite de Santamaria vorbesc de la sine despre nedreptatea unui sistem economic și politic care pare a nu se schimba într-un viitor apropiat. Cel puțin în ce privește S.U.A.

Tutela sau pumnul de fier nu mai sînt suficiente pentru accelerarea dezvoltării. Între America Latină și S.U.A. trebuie să se statornicească raporturi calitativ noi, care să respecte interesele ambelor părți, în cadrul unei cooperări loiale. Ar trebui considerate semnificative exproprierile și naționalizările companiilor particulare nord-americane, care nu afectează în mod obligatoriu întreprinderile europene sau japoneze, și care manifestă tendința de a deveni destul de frecvente pe continent.

Edouard BAILBY

jeune afrique

„BLOCUSUL" N-A BLOCAT MARE LUCRU

DACĂ ar fi să dăm crezare recentelor declarații ale lui Ian Smith, situația economică a Rhodesiei n-a fost niciodată atît de satisfăcătoare ca astăzi. Exporturile, în creștere pentru prima oară după 1965, au atins 336 milioane de dolari în 1969. Producția agricolă se va ridica la cifra record de 291 milioane dolari (cu 21 la sută mai mult față de anul precedent). Producția minieră, care depășise anul trecut contravaloarea a 94 milioane dolari, va fi și mai importantă în acest an, relansată prin extracția de nichel de către societatea „Express Mine" (din grupul „Rio Tinto") și firmele „Trojan" și „Madziwa" (din grupul „Anglo-American Corporation").

După ce a citat aceste argumente, Ian Smith a conchis pe un ton arogant, care lui i-a devenit obișnuit, că nu există în Rhodesia nici un semn exterior de prejudicii cauzate de sancțiuni. Dacă unele din aceste afirmații sînt adevărate, în ceea ce privește industria minieră — de exemplu, Ian Smith s-a ferit să se refere la numeroase realități care întunecă acest tablou optimist destinat în concepția lui să servească propagandei proprii. În fapt, balanța comercială rhodesiană, excedentă cu 71 milioane de dolari în 1964, a acuzat un deficit de 26 de milioane în 1968, în ciuda restricțiilor severe față de importuri, pe care le-a luat guvernul Smith. Exporturile au scăzut de la 442 milioane de dolari în 1965, la 264 milioane dolari în 1969, și redresarea anunțată pentru 1969 (336 milioane) este departe de a restabili echilibrul existent în 1965. Această redresare este în mare parte re-

reflector

UN NOU R.P.F. ?

Generalul de Gaulle se pregătește să încuviințeze reconstrucția unui nou R.P.F. ? (R.P.F. — Rassemblement du Peuple Français — Adunarea poporului francez, formațiune politică gaullistă care a activat înainte de 1958, cînd de Gaulle a revenit la putere — n.n.). Observatorii care formulează o asemenea ipoteză invocă unele fapte recente. Bunăoară, vizita făcută lui de Gaulle la Colombey de către vechiul său colaborator și ministru André Malraux. (Din dimineața zilei de 28 aprilie 1969, cînd a demisionat, de Gaulle s-a întîlnit oficial doar cu două persoane : fostul prim-ministru Couve de Murville și fostul ministru al apărării, Pierre Messmer). Pe de altă parte, Messmer a anunțat, de curînd, că intenționează să dea un caracter de „mișcare națională" grupului „Prezență și acțiune gaullistă". Actualmente, acest grup e compus din 40 de deputați ai partidului majoritar, U.D.R., care nu manifestă un acord deplin cu orientările președintelui Pompidou, evocînd constant teze și declarații ale lui de Gaulle. Unii observatori consideră că întărirea grupului „Prezență și acțiune gaullistă" ar putea fi primul pas către reconstrucția R.P.F., dar că generalul nu va aproba o asemenea inițiativă decît în circumstanțe „de urgență" care, pentru moment, nu par să existe.

(După **L'Espresso**)

PROIECTE LEGISLATIVE ÎN PAKISTAN

După o criză care a durat aproape șase luni și care a amenințat însăși unitatea politică a țării (se știe că Pakistanul e divizat în două părți distincte din punct de vedere geografic : occidentală și orientală, separate între ele de un teritoriu indian pe o lungime de aproape 2 000 km), în martie 1969, o dată cu demisia lui Ayub Khan și cu venirea la putere a mareșalului Mohammed Yahya Khan, a fost adoptată legea marțială. Noul președinte a afirmat că scopul său nu este instituirea unei dictaturi militare, ci revenirea țării la formula unui guvern civil. De curînd, el și-a făcut cunoscut programul, al cărui prim pas îl constituie reluarea normală, începînd din ianuarie, a activității partidelor și mișcărilor politice. În luna iunie, ar urma să fie completate listele electorale, iar la 5 octombrie — să se desfășoare, în ambele provincii, alegeri generale pentru formarea unei Adunări constituante de 300 de membri. Adunarea va avea la dispoziție 120 de zile pentru a elabora o nouă constituție și pentru a se transforma într-un parlament obișnuit. Președintele a mai anunțat că, ulterior, va părăsi postul pe care și l-a asumat temporar, militarii retrăgîndu-se definitiv din viața politică.

(După **L' Espresso**)

zultatul unei vînzări excepționale — în valoare de 30,8 milioane dolari — a porumbului rhodesian în Africa de Sud.

În ce privește balanța de plăți a Rhodesiei, deficitul ei n-a fost acoperit decît printr-un apel masiv la capitaluri străine (în mare parte sud-africane).

Dacă produsul național brut a crescut de la 1 020 milioane de dolari în 1965 la 1 142 milioane dolari în 1968, venitul pe cap de locuitor a rămas practic staționar, crescînd doar cu 4 milioane de dolari în aceeași perioadă. Dar, dacă ținem cont de creșterea prețului de consum cu 7,5 la sută între 1965 și 1968, produsul național brut pe locuitor, la prețurile constante din 1965, a fost în fapt redus cu 6 la sută.

De altfel, stocurile de mărfuri nevîndute tind să crească într-un mod alarmant, valorînd peste 66,08 milioane dolari în 1967. De asemenea, în 1966 numai 54 360 tone de tutun (principala cultură de export) au putut fi vîndute, dintr-o producție totală de 113 100 tone, din cauza închiderii pieței engleze. Guvernul rhodesian s-a decis atunci să limiteze producția, și recoltele au fost reduse, în ciuda protestelor fermierilor. Pe de altă parte, datoria publică s-a mărit cu 95,5 milioane dolari, în ciuda faptului că Rhodesia, ca răspuns la represaliile pe care le-a luat Marea Britanie, a suspendat plățile datoriilor sale către aceasta din urmă și Banca Mondială. În această împrejurare, guvernul englez s-a văzut pus în situația de a fi obligat să onoreze datoria rhodesiană, pe care el o garantase. În sfîrșit, potrivit revistei trimestriale londoneze „The Economist Intelligence Unit", numărul africanilor folosiți în Rhodesia a scăzut la 621 000 în 1968, de la 640 000 în 1960, deși populația africană a crescut cu un milion în aceeași perioadă. Ca remediu, Ian Smith nu preconizează altă soluție decît expulzarea africanilor veniți din Malawi și Zambia pentru a lucra în Rhodesia.

Fără sprijinul primit din partea Africii de Sud, care, împreună cu Mozambicul așa-zis portughez, absoarbe între 80 și 85 la sută din exporturile rhodesiene — în timp ce în 1965 acest procentaj era infim, de numai 9 la sută — Rhodesia și-ar fi văzut tot sistemul său comercial distrus. Precizăm că o bună parte din exporturile rhodesiene în Africa de Sud se scurge apoi în alte țări. Regimul lui Ian Smith este îndatorat capitalului străin, care, prin intermediul Africii de Sud a fost investit mai ales în industria minieră. Această nouă cale de acces spre bogățiile subsolului rhodesian a început să fie explorată în 1967. Cea mai importantă dintre societățile prospectoare este, bineînțeles, „Anglo-American Corporation". Ministrul rhodesian al minelor, Ian Dillon, a anunțat, recent, că 37 de noi societăți miniere au demarat în 1968, în timp ce lucrările de prospecție sînt continuate pe o suprafață de 15 000 km². Din cele 42 de mari societăți miniere care operează în Rhodesia, 16 sînt sud-africane și 26 britanice, legate fie de capitaluri americane, fie de capitaluri locale.

Datorită ajutorului extern, Ian Smith se simte foarte puternic azi pentru a institui o nouă constituție, care va intra în vigoare la începutul anului acesta și care nu are alt scop decît să intensifice segregația rasială în Rhodesia. Cît despre noua reformă agrară anunțată în octombrie, ea se inspiră după modelul „bantustanelor" sud-africane. În pofida unei anumite activări a producției, declarațiile unor responsabili rhodesieni sînt pătrunse de o neliniște reală față de amenințarea aplicării mai riguroase a sancțiunilor care ar afecta nu numai comerțul exterior, ci, în mod egal, și afluența de capitaluri spre Rhodesia. Neliniștea se manifestă și față de nemulțumirea crescîndă a imensei majorități africane din țară : Ian Smith nu poate să nu țină cont de faptul că măsurile de apartheid, aplicate în Africa de Sud, sînt și mai puțin aleatorii într-o țară în care proporția este de 21 de negri față de un alb.

Adèle KARAMANIAN

Apartheid-ul rhodesian în acțiune : „Acest motel nu este multirasial"

M' Aammar el KADHAFI

președintele Consiliului Comandamentului Revoluției al Republicii Arabe Libia

La sfîrșitul lunii august 1969, în absența regelui Idris, care se afla în străinătate pentru tratament medical, în Libia a avut loc o lovitură de stat, în urma căreia țara a devenit republică.

Considerat ca principalul animator al evenimentelor din august-septembrie 1969, M'Aammar El Kadhafi deține, în cadrul noului regim, funcția de președinte al Consiliului Comandamentului Revoluției — organul suprem de stat — și de șef al statului major al armatei.

Născut în 1942 la Sert, El Kadhafi își face studiile medii la Selba, o localitate din sudul țării. În anul 1961, intră la academia militară din Benghazi, iar paralel își pregătește licența la facultatea de istorie a universității din același oraș.

În 1966, este trimis la un colegiu militar din Anglia, unde urmează, timp de nouă luni, un curs de perfecționare în transmisiuni. Aici, împreună cu unii colegi de promoție, înființează organizația „Ofițerii liber unioniști", care își stabilește drept obiectiv principal răsturnarea monarhiei. Întors în țară, El Kadhafi intră în rîndurile armatei libiene, cu gradul de căpitan. În urma evenimentelor din septembrie, este promovat colonel, numit șef al statului major al armatei și președinte al Consiliului Comandamentului Revoluției.

În primul discurs pronunțat după numirea sa în aceste funcții, El Kadhafi a făcut cunoscută hotărîrea regimului republican libian de a „orienta țara pe calea progresului social și economic, în interesul națiunii, și de a o scoate din sfera de influență a Occidentului".

În ce privește politica economică, se preconizează ca exploatarea bogățiilor naturale ale Libiei să se concerteze în mai mare măsură cu interesele țării ; s-a hotărît instituirea unui control asupra activității celor 44 de companii străine din țară, ca și eliminarea din actualele acorduri a clauzelor de natură să lezeze interesele financiare ale Libiei.

Noul guvern a cerut Statelor Unite și Angliei să-și retragă bazele militare de pe teritoriul libian. La 24 decembrie, negocierile americano-libiene în problema evacuării bazei aeriene de la Wheelus Field s-au încheiat cu un acord care prevede lichidarea bazei și retragerea trupelor americane pînă la 30 iunie 1970. De asemenea, Anglia a anunțat că a acceptat să-și retragă toate trupele staționate în țară și să anuleze, înainte de anul 1973, acordul pe baza căruia aceste trupe erau menținute pe teritoriul libian.

A. M.

poșta redacției

CONFLICTUL IRLANDEZ

Dan Negulescu, București. Neînțelegerile dintre comunitățile religioase irlandeze, care au dus la ciocniri sîngeroase în cursul anului 1969, își au rădăcinile departe în istorie. În anul 431, este începută evanghelizarea irlandei și, după invaziile daneze și norvegiene din secolele VIII—IX, regele Henric al II-lea al Angliei cucerește țara în 1171. Patru secole mai tîrziu, în 1541, Henric al VIII-lea se proclamă și rege al Irlandei. În 1561, încep primele „plantații" (colonizări de populație). Potrivit unor istorici, după rebeliunea irlandeză din 1641, intervenția brutală a lui Cromwell ar fi distrus cinci șesimi din populație. Fapt este că irlandezii au fost împinși spre vest de către Cromwell, iar pămînturile au fost împărțite între soldații săi. În 1688, Iacob al II-lea Catolicul, alungat de ginerele său Guillaume d'Orange — conducător al protestantismului european — îi alătură pe irlandezi la cauza sa. Iacob este, însă, învins definitiv la Boyne și coroana engleză proclamă, în 1695, o serie de legi prin care se refuză orice drept irlandezilor. Au urmat perioade de mari dificultăți materiale, între care foametea din 1739—40, soldată cu patru sute de mii de morți. Lupta pentru independență se ascute; în 1782 este obținută independența legislativă, iar treisprezece ani mai tîrziu este semnalată apariția „Ordinului d'Orange", a cărui preocupare o constituie lupta împotriva ideilor propagate de tînărul avocat protestant Wolfe Tone. Acesta preconiza unirea irlandezilor catolici și protestanți și independența insulei. Cîțiva ani mai tîrziu, după eșecul unei insurecții, Tone se sinucide. În 1800, este proclamată unirea Irlandei cu Anglia. Secolul trecut înregistrează activitatea politică pentru obținerea independenței a lui Daniel O'Connell, o altă mare perioadă de foamete (1846—48), precum și începutul luptei protestantului Parnell pentru „Home Rule" (autonomie). „Home Rule", votată în 1912, trebuia să intre în vigoare în 1914. Începutul primului război mondial suspendă, însă, această hotărîre. Urmează o sîngeroasă rebeliune la Dublin, în 1916. Totodată, însă, protestanții acționează în sensul refuzului oricărei separări de Anglia. Pentru a pune capăt războiului angajat între trupele engleze și naționaliștii irlandezi, Lloyd George hotărăște, în 1920, împărțirea insulei. Se semnează un acord de pace în 1921, urmat, însă, de un război civil între partizanii compromisului și cei care refuzau o împărțire a Irlandei. În 1937, Irlanda obține o Constituție prezidențială, iar în 1949 se retrage din Commonwealth. Despre evenimentele din cursul anului 1969 vă recomandăm consultarea nr. 35/1969 al revistei noastre.

(În imaginea alăturată: *pe străzile din Belfast, în timpul tulburărilor din toamna trecută*).

APARIȚIA ZIARELOR MODERNE

Ziaristul parizian Emile de Girardin tipărește, la 1 iulie 1836, primul număr al cotidianului „La Presse", după o formulă cu totul nouă. Jurnalul se baza pe scurte și variate informații și cuprindea multă publicitate; tirajul (peste 100 000 de exemplare) era nemaiîntîlnit în acea vreme, iar prețul era mult mai redus decît al celorlalte ziare. În coloanele din „La Presse" a fost introdus și un roman de acțiune, publicat „în foileton". (Astfel au apărut multe din scrierile lui Alexandre Dumas-tatăl, Eugène Sue și Honoré de Balzac). Prin apariția ziarului „La Presse", formula ziarului modern fusese descoperită. Emile de Girardin nu este, însă, singurul realizator al acestei formule. Dutacq, fost asociat al lui Girardin, tipărește la aceeași dată ziarul „Le Siècle", bazat pe aceleași principii. Înaintea acestor jurnale, trebuie menționată apariția lui „Penny Magazine" la Londra, în 1830, care a introdus ilustrațiile; apariția lui „The Sun" la New York, în 1833 — primul ziar ieftin „de senzație", editat de Benjamin Day; în sfîrșit, „The New York Herald", în 1835, care costa un cent.

Dan Felix RÎPA
student, Iași

Gh. I. Oprescu, București. 1) „Nunatak"-ul este o oază stîncoasă, de suprafață relativ redusă, care străbate calota glaciară groenlandeză. Calota glaciară acoperă 80 la sută din teritoriul Groenlandei. 2) Groenlanda a devenit colonie daneză în 1774. Din 1953 este provincie daneză. 3) O listă a guvernelor italiene după al doilea război mondial a fost publicată la „Poșta redacției", în nr. 35/1969. Iată guvernele italiene din 1911 pînă la instaurarea fascismului: Giovanni Giolitti: martie 1911—martie 1914; Antonio Salandra: martie 1914—ianuarie 1916; Paolo Boselli: ianuarie 1916—octombrie 1917; Vittorio Orlando: octombrie 1917—mai 1919; Francesco Nitti: iunie 1919—iunie 1920; Giovanni Giolitti: iunie 1920—iunie 1921; Ivanoe Bonomi: iulie 1921—februarie 1922; Luigi Facta: februarie—octombrie 1922. O mare parte dintre acești prim-miniștri au format cabinete în mai multe rînduri.

LESOTHO

Ion Uimeanu, Galați. Cea mai îndepărtată mențiune istorică privitoare la populația africană basuto datează din secolul XVI. Unirea tuturor triburilor se realizează, însă, mult mai tîrziu, în secolul XIX, sub conducerea lui Moshah; luptînd împotriva incursiunilor populației zulu, el unește populația basuto, care îl recunoaște drept conducător. Au urmat, apoi, încercările de invazie ale emigranților buri, care l-au determinat pe Moshah să ceară protecția autorităților britanice. În 1865, Basutolandul este declarat teritoriu al coroanei britanice. Patru ani mai tîrziu, se delimitează frontierele teritoriului, a cărui administrare este încredințată unui înalt comisar britanic, cu reședința în Africa de Sud. Ulterior, Basutolandul este anexat coloniei Capului (actuala Republică Sud Africană). Numeroase revolte ale populației basuto sînt înregistrate în anii următori. În 1903, se creează un consiliu alcătuit din conducători basuto care, cu timpul, reușesc să obțină o oarecare participare în administrarea teritoriului. După al doilea război mondial, procesul prăbușirii fostelor imperii coloniale se face simțit și pe acest teritoriu. În 1955, consiliul alcătuit în 1903 obține dreptul de a stabili legile. Constituția alcătuită de consiliu (prima constituție din Basutoland) intră în vigoare în 1960. În 1964, între 20 aprilie și 15 mai, are loc la Londra o întîlnire între reprezentanții conducătorilor basuto și ai administrației britanice, care e nevoită să acorde independență teritoriului. Independența este proclamată la 4 octombrie 1966. Noul stat se numește Lesotho, fiind o monarhie constituțională (suveranul actual este Moshoeshoe II). În Lesotho există mai multe partide; trei dintre ele au reprezentanți în parlament: Basu National Party, Congress Party și Maremat1ou Freedom Party. Partidul Comunist din Lesotho a fost înființat în 1961. Statul Lesotho nu are armată, iar din punct de vedere economic e dependent de Republica Sud Africană.

E. Georgescu, Brăila. 1) O bună parte din colecțiile familiei Medici se află în palatul Pitti din Florența: picturi de Rafael, Filippo Lippi, Ghirlandaio, Perugino, Fra Bartolomeo, Andrea Del Sarto. Palatul Pitti se află pe malul stîng al rîului Arno. Construcția sa a început în anul 1440; un secol mai tîrziu, arhitectul Ammannati îi adaugă o frumoasă curte interioară. În secolele următoare, palatul a fost extins, fiind executate, totodată, fresce de mare valoare în apartamentele princiare. 2) Nu trebuie confundat castelul Plessis-Bourré — aflat în Anjou și construit în secolul XV de către Jean Bourré, ministru al regilor Ludovic al XI-lea, Carol al VIII-lea și Ludovic al XII-lea — cu castelul Plessis-lez-Tours, aflat în Touraine, la 2 km sud de orașul Tours, între Cher și Loire. În acesta din urmă, regele Ludovic al XI-lea (care îl cumpărase în noiembrie 1463) își petrece ultimii ani ai vieții (moare în 1483). Tot aici, Ludovic al XII-lea a fost proclamat „părinte al poporului", în 1506. Castelul a fost cumpărat de un judecător din Tours, în 1797, demolat în parte și transformat în fermă. Orașul Tours l-a răscumpărat în 1932 și l-a restaurat. 3) Nadîr Șah (1880—1933) a ocupat, înaintea proclamării sale ca rege (1929) al Afganistanului, funcțiile de ministru de război și ambasador la Paris. A dat regatului forma unei monarhii constituționale. A murit asasinat. 4) Inginerul german Otto Lilienthal a fost unul dintre primii oameni care au experimentat zborul uman cu aripi asemănătoare păsărilor, între 1891 și 1896. Moare în timpul celei de-a 2 000-a „lansări".

LOVITURI DE STAT ÎN AFRICA

Grigore Bălan, București. Recenta lovitură de stat din Dahomey i-a determinat pe observatori să comenteze din nou instabilitatea politică cronică a unor țări africane. În nouă ani, Dahomeyul a cunoscut opt șefi de stat și trei republici. Din 1963, la sud de Sahara s-au înregistrat 18 lovituri de stat. **Togo,** 13 ianuarie 1963 — asasinarea președintelui Sylvanus Olympio de către un grup de subofițeri, care îl aduc la putere pe Nicolas Grunitzky. **Dahomey,** 28 octombrie 1963 — președintele Hubert Maga este înlocuit de o juntă militară, condusă de colonelul Christophe Soglo. **Gabon,** februarie 1964 — un grup de ofițeri răstoarnă regimul președintelui Léon Mba, care este, însă, ulterior reinstalat în funcție. **Congo-Kinshasa,** 25 noiembrie 1965 — generalul Mobutu îl destituie și îl înlocuiește pe președintele Kasavubu. **Dahomey,** 22 decembrie 1965 — generalul Soglo îl alungă pe Apithy și se proclamă președinte al republicii. **Republica Africa Centrală,** 1 ianuarie 1966 — colonelul Bokassa îl înlocuiește pe David Dacko la președinția țării. **Volta Superioară,** 4 ianuarie 1966 — lovitura de stat a colonelului Lamizana. **Nigeria,** 14 ianuarie 1966 — generalul Ironsi preia puterea după asasinarea președintelui Abukat Tafewa Balewa. **Ghana,** 24 februarie 1966 — armata îl destituie pe președintele Nkrumah. **Nigeria,** 29 iulie 1966 — locotenent-colonelul Gowon îl înlocuiește pe generalul Ironsi, asasinat de ofițeri. **Burundi,** 28 noiembrie 1966 — căpitanul Micombero răstoarnă regimul regelui Ntare al V-lea **Togo,** 13 ianuarie 1967

poșta redacției

— locotenent-colonelul Eyadema provoacă demisia președintelui Grunitzky. **Sierra-Leone,** 23 martie 1967 — locotenent-colonelul Juxon-Smith determină demisia lui Albert Margai. **Dahomey,** 17 decembrie 1967 — generalul Soglo este înlăturat de către un grup de ofițeri și înlocuit de locotenent-colonelul Alley. **Sierra-Leone,** 18 aprilie 1968 — o juntă militară îl înlocuiește pe Juxon-Smith. **Congo-Brazzaville,** septembrie 1968 — căpitanul Alfred Raoul urmează lui Massemba-Débat. **Mali,** 19 noiembrie 1968 — căderea președintelui Modibo Keita, provocată de un grup de militari. Africa sud-sahariană numără astăzi zece state conduse de militari : Burundi, Congo-Brazzaville, Congo-Kinshasa, Dahomey, Volta Superioară, Mali, Nigeria, Republica Africa Centrală, Somalia, Togo. In Sierra-Leone și în Ghana, militarii au remis puterea civililor : la 27 aprilie 1968, la Freetown, un grup de subofițeri l-a desemnat pe Siaka Stevens prim-ministru, iar după alegerile generale de la 29 august 1969, dr. Kofi Busia a fost instalat premier la Accra.

TRATATUL DE LA UTRECHT

Virgil Ionescu, Ploiești. 1) Tratatul de la Utrecht este, de fapt, un ansamblu de tratate, care au pus capăt războiului de succesiune la tronul Spaniei, fiind încheiate între 1713 și 1715. După ce obține, prin două tratate secrete (8 octombrie 1711) — numite „preliminarele de la Londra" — anumite asigurări din partea Franței, guvernul englez, condus de Bolingbroke, constrînge Țările de Jos să accepte convocarea la Utrecht a unui congres al puterilor beligerante. Congresul s-a deschis la 29 ianuarie 1712 și a contribuit la semnarea unor tratate bilaterale între Franța și Spania și foștii lor adversari. (De fapt, împăratul german Carol al VII-lea și prinții germani n-au tratat decît cu Franța, la Rastatt și la Baden, în 1714). Ulterior, delegațiile britanică și franceză au început negocieri, care au determinat pe toți ceilalți beligeranți să renunțe treptat la forța armelor. Englezii au semnat separat cu Franța un armistițiu în iulie-august 1712, la care se alătură Portugalia (noiembrie), Savoia (martie 1713) și Prusia. Pentru a constrînge Țările de Jos să trateze cu Franța, s-a semnat al doilea tratat (Utrecht, 30 ianuarie 1713), confirmat mai tîrziu la Anvers (15 noiembrie 1715), prin care se permite olandezilor menținerea unei garnizoane de 35 000 de oameni în șapte orașe din Țările de Jos, de-a lungul frontierei franceze. După 30 ianuarie 1713, s-a ajuns, deci, la situația ca primele șase tratate de la Utrecht să poată fi semnate în bloc (la 11 aprilie). Filip al V-lea, recunoscut rege al Spaniei de către aliați, a trebuit să accepte, în cele din urmă, tratatul de la Utrecht, iar prin tratatul de la 13 iulie 1713 — să cedeze Gibraltarul Angliei. Despre consecințele acestui tratat — în urma căruia Anglia obține hegemonia politică, maritimă și comercială, și care a constituit pentru Spania o sursă de îndelungate nemulțumiri — revista noastră a scris în nr. 26/1969. 2) Cunoscutul arhitect american Frank Lloyd Wright s-a născut la Richland Center (Wisconsin) în 1869 și a murit la Phoenix (Arizona) în 1959. A devenit celebru mai ales prin faptul că a construit, între 1936 și 1939, o clădire la Bear Run (Pennsylvania), suspendată, într-un mod uimitor, deasupra unei cascade.

SALVAREA VENEȚIEI

Sandu Vasilescu, Constanța. 1) Potrivit ultimelor informații publicate de U.N.E.S.C.O., se pare că, în cazul în care cele trei fenomene naturale specifice zonei venețiene — mareele, scirocco-ul și curenții marini — ar acționa concomitent și cu intensitate maximă, orașul ar fi acoperit de o pătură de 2,50—3 metri de apă, amestecată cu noroi. Probabilitatea matematică a unei asemenea împrejurări nu poate fi concretizată decît o dată la 10 000 de ani, dar scufundări mari, ca aceea de la 4 noiembrie 1966, pot surveni la fiecare 250 de ani sau chiar mai des. De altfel, frecvența scufundărilor în această zonă e ascendentă : din cele 58 produse în ultimii o sută de ani, 48 s-au petrecut în ultimii 35 de ani și 30 — în ultimii zece ani. În cursul vieții sale, un venețian vede orașul scufundîndu-se cu aproximativ 20 de cm. Exodul populației este, în același timp, demn de menționat. Între 1871 și 1951, populația Veneției s-a dublat, deși creșterea anuală a fost extrem de mică. Din 1951 (191 200 locuitori), însă, a fost înregistrată o scădere bruscă a numărului de locuitori (135 000 în 1966). Această cifră înseamnă o pierdere anuală de 3 500 de locuitori. Dacă un asemenea ritm se va menține, în 1981 vor fi doar 97 800 locuitori, din care mai mulți bătrîni decît copii și mai multe femei decît bărbați. În 1962, au fost adoptate o serie de măsuri menite să prelungească viața orașului și să limiteze efectul unor fenomene nocive. Și, totuși, ansamblul arhitectural și operele de artă ale Veneției sînt în continuare amenințate să se degradeze. Industriile din zona Marghera trimit anual în atmosferă peste 15 000 tone de acid sulfuric concentrat, pe care ploile îl revarsă asupra orașului. 6 la sută din operele în marmură, 5 la sută din fresce, 3 la sută din tablouri și 2 la sută din picturile pe lemn se degradează în fiece an. Conservarea și restaurarea tuturor acestor opere de artă au determinat angajarea a numeroși arhitecți și urbaniști într-o vastă activitate, la care participă și U.N.E.S.C.O. 2) Consultați articolul despre alegerile din Ciad, apărut în nr. 53/1969. 3) Descoperite la nord de Acapulco (Mexic), cele mai vechi picturi rupestre ale Americii datează de aproximativ 2 400—2 800 de ani și reprezintă oameni și șerpi viu colorați. Cei doi antropologi americani care au făcut descoperirea, precum și experții care au consultat picturile, sînt de părere că aparțin civilizației olmece, anterioară cu 700 de ani culturii maya. 4) Într-adevăr, cea mai mare monedă cunoscută pînă acum cîntărește 20 kg și are dimensiunile 35x65 cm. A fost bătută în 1664 la Avesta, în Suedia, din cuprul extras din minele de la Falun. În același an, au fost emise 26 652 de astfel de monede, din care s-au păstrat trei (celelalte au fost retopite).

Radu Stamate, Cluj. Convenția privind lupta împotriva discriminării în domeniul învățămîntului a fost adoptată de către cea de a XI-a Conferință Generală a U.N.E.S.C.O., la 14 decembrie 1960. Definind „discriminare" drept „orice deosebire, excludere, limitare sau sistem preferențial care este fondat pe rasă, culoare, sex, limbă, religie, opinie politică sau orice altă opinie", Convenția stabilește obligativitatea părților de a lua măsurile legislative și administrative necesare pentru a preveni orice discriminări și pentru a asigura o egalitate reală de tratament în domeniul învățămîntului. Printre aceste obligații, menționăm : abrogarea dispozițiilor legislative și administrative, precum și a practicilor administrative care comportă o discriminare în învățămînt, necesitatea de a lua măsuri pe cale legislativă pentru a înlătura orice discriminare la admiterea în instituțiile de învățămînt de toate gradele ; fixarea cheltuielilor de școlaritate, acordarea burselor sau oricăror alte ajutoare exclusiv după merite și nevoi ; angajamentul statelor de a dezvolta și aplica o politică națională vizînd promovarea egalității de șanse și tratament în materie de învățămînt (obligativitatea și gratuitatea învățămîntului primar, generalizarea învățămîntului secundar, accesibilitatea, în funcție de capacități, în învățămîntul superior, încurajarea și intensificarea educației persoanelor apte să-și continue studiile).

Victor Popovici, Cluj. 1) Rif este numele unui lanț muntos din Maroc, a cărui înălțime maximă este 2 542 m. „Campaniile Rifului" au avut loc între 1920 și 1926.

Alex. Nicolau, str. Cernătescu 4, Huși, județul Vaslui, dorește să cumpere nr. 1/1963 al revistei „Lumea".

A. Ionescu, Ploiești. Vă propunem să vă adresați revistei „Magazin istoric".

LUMEA

săptămînal de politică externă editat de Uniunea Ziariștilor din Republica Socialistă România

Redactor-șef Ion Cârje

Redacția și administrația : București, Piața Scînteii 1
Telefon 17.60.10, Internațional 18.50.05, și 18.53.55
Telex 197

Tiparul executat la Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii"

Abonamentele se fac la oficiile poștale, factorii poștali și difuzorii voluntari din întreprinderi și instituții

Combinatul chimico-metalurgic „GH. GHEORGHIU-DEJ"

BAIA MARE

oferă următoarele produse

miniu de plumb

tiosulfat de sodiu cristalizat

pămînturi decolorante

seleniu pur

— precum și instalații de purificarea seleniului pentru industria de semiconductori și instalații de fabricarea tiosulfatului de sodiu pentru uz fotografic

Baia Mare,
str. Eliberării nr. 15

I. I. S. ELECTRO-BANAT

str. Pestalozzi nr. 22, Timişoara

oferă o gamă variată de noi modele de candelabre, aplice, lămpi de birou, lămpi pentru noptiere etc.

Lei 2

LUMEA

CABINETUL DE PARTID

Nr. 3 *15 ianuarie 1970*

EVOLUȚIA ASCENDENTĂ A COLABORĂRII ROMÂNO-IUGOSLAVE

Terenul fertil al dialogului european

ITALIA: După „toamna caldă"

Sfîrșitul Biafrei?

Reportaj pe glob

MADRID

IMPRESII DE PE LUNĂ

Relatările echipajului „Apollo-12"

Primirea de către tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretarul general al Partidului Comunist Român, a președintelui Partidului Socialist Popular din Danemarca, Omann Sigurd

Belgrad. Un aspect de la vizita protocolară făcută de președintele Consiliului de Miniștri al României, Ion Gheorghe Maurer, președintelui Vecei Executive Federale, Mitia Ribicici, la sediul guvernului iugoslav

Semnarea acordurilor de cooperare economică și tehnico-științifică româno-franceze. Din partea română semnează Manea Mănescu, președintele Consiliului Economic, iar din partea franceză, Valéry Giscard d'Estaing, ministrul economiei și finanțelor

CABINETUL DE LECTURĂ BIBLIOTECA SIBIU

LUMEA

Nr. 3 (325) — 15 IANUARIE 1970

sumar

DE LA CORESPONDENȚII ȘI TRIMIȘII NOȘTRI

2 BELGRAD. Evoluția ascendentă a relațiilor dintre România și Iugoslavia. *Ilie Șerbănescu*
7 VARȘOVIA. Pulsul orașului de pe Vistula. *Iosif Dumitrașcu*
15 KÖLN. „Nu numai un ideal, ci un imperativ al epocii noastre". *Mircea Moarcăș*
22 CIUDAD DE MEXICO. America Latină : „Anul independenței naționale". *Luis Suarez*

ARTICOLE

4 Condiții favorabile în colaborarea româno-franceză. *I. Florescu*
5 Italia : „Autunno caldo". *Ștefan Andrei*
14 Bonn. Consens și controverse. *Radu Pascal*
20 Biafra : adio, arme ? *Rodica Georgescu*

CONVORBIRI

7 OMANN SIGURD, președintele Partidului Socialist Popular din Danemarca, și GERT PETERSEN, membru în Comitetul Executiv al partidului

SINTEZE

10 „Societatea consumului" confruntată cu viața. *Prof. univ. dr. I. Nicolae Văleanu*
12 Embargoul francez asupra armamentelor pentru Orientul Apropiat
13 Recunoașterea „de jure" și „de facto" în dreptul internațional. *Prof. univ. dr. docent Edwin Glaser*

REPORTAJ PE GLOB

16 Madrid. *Sergiu Verona*

LUMEA ÎN CĂRȚI ȘI REVISTE

18 Resorturi și implicații ale „complexului militar-industrial". *Mihai Dulea*

24 „Pe Lună, totul a fost plăcut. Chiar și căzăturile". *Charles Conrad*

SERIAL

25 Inimaginabila carieră a unui falsificator (2). *Clifford Irving*

PUNCTE DE VEDERE DIN PRESA MONDIALĂ

27—30 Trybuna Ludu, International Herald Tribune, Le Monde, L'Unità

PROFIL

30 PIERRE GRABER, șeful Departamentului Politic al Confederației Elvețiene

POȘTA REDACȚIEI (31—32)

În acest număr :

Corespondență din Belgrad

VIZITA PREMIERULUI ROMÂN

DIN ACTUALITATEA INTERNAȚIONALĂ

- **Primele trei luni ale cabinetului Brandt**
- **Italia după „toamna caldă"**
- **Sfîrșitul Biafrei**

RĂSPUNSURI LA ÎNTREBĂRILE CITITORILOR

- ***Embargoul francez asupra armamentelor în Orientul Apropiat***
- ***Recunoașterea „de facto" și „de jure" în dreptul internațional***

Reportaj pe glob

MADRID

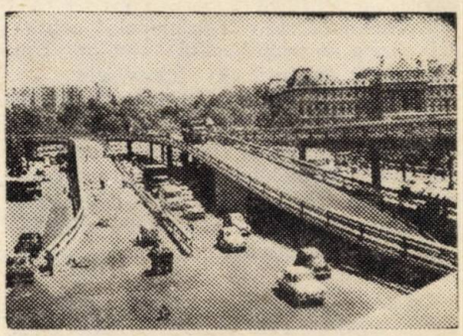

Resorturile „complexului militar-industrial"

32 DE ORE PE LUNĂ
Relatarea lui Charles Conrad comandantul navei „Apollo-12"

Evoluția ascendentă a relațiilor dintre România și Iugoslavia

De la trimisul nostru, Ilie Șerbănescu

În ultimii ani, contactele între factori de răspundere au devenit acte politice curente în practica relațiilor dintre cele două state socialiste frățești, România și Iugoslavia. Expresie a evoluției rodnice a legăturilor de prietenie și colaborare româno-iugoslave, ele prilejuiesc abordarea, într-un spirit de încredere și respect mutual, a unei game variate de probleme de interes reciproc, identificarea a noi domenii și acțiuni de cooperare, stabilirea unor măsuri practice de întreprins.

În acest sens, un rol de cea mai mare însemnătate îl au întîlnirile dintre tovarășii Nicolae Ceaușescu și Iosip Broz Tito, concluziile și înțelegerile adoptate de șefii celor două state. La ultima dintre acestea — în septembrie anul trecut — cei doi conducători de partid și de stat, constatînd că dezvoltarea relațiilor româno-iugoslave se desfășoară cu succes în toate domeniile, și-au exprimat „hotărîrea lor pentru extinderea continuă a colaborării politice, economice, tehnico-științifice și în alte domenii, pentru folosirea unor forme și metode noi, în primul rînd a cooperării în producția industrială, în scopul punerii mai largi în valoare a posibilităților economice ale celor două țări". În legătură cu aceasta, s-a convenit — sublinia comunicatul comun publicat atunci — ca președinții guvernelor celor două țări să se întîlnească în vederea concretizării acestei colaborări.

Acesta este, de altfel, obiectul actualei vizite a premierului român Ion Gheorghe Maurer în Iugoslavia.

Dialogul desfășurat aici, la Belgrad, a prilejuit o amplă trecere în revistă a stadiului actual al relațiilor româno-iugoslave de prietenie, colaborare economică și tehnico-științifică, cele două părți exprimîndu-și satisfacția în legătură cu amplificarea constantă a acestor relații.

Ca țară socialistă, România așează la baza relațiilor sale externe colaborarea frățească cu toate țările socialiste, aducîndu-și astfel o contribuție activă la întărirea sistemului socialist mondial, la cauza socialismului, păcii și progresului. În acest cadru, se înscrie și dezvoltarea continuă a colaborării dintre România și Iugoslavia, țări socialiste vecine. Intensificarea colaborării româno-iugoslave, schimbul de valori materiale și spirituale, de experiență în cele mai diverse sectoare ale construcției socialiste, constituie o reflectare a progresului remarcabil obținut de cele două țări în domeniile hotărîtoare ale activității umane. Exemplul cel mai edificator al acestei colaborări este, fără îndoială, construirea cu succes a marelui complex hidroenergetic și de navigație de la Porțile de Fier, rod al geniului și eforturilor creatoare ale popoarelor celor două țări. Pot fi menționate, de asemenea, recentele realizări ale unor importante acțiuni de cooperare industrială (cum sînt cele dintre întreprinderile „Mașinexport" și „Investimport" din Belgrad și dintre „Mașinimport" și „Rade Kónčar" din Zagreb), lărgirea colaborării în zonele de frontieră, extinderea legăturilor dintre diferite organe și organizații din cele două țări.

Desigur, pentru adîncirea și diversificarea cooperării economice, tehnico-științifice și culturale sau din alte domenii, există încă largi posibilități.

În legătură cu aceasta, tovarășul Ion Gheorghe Maurer arăta că identificarea posibilităților multiple de dezvoltare a colaborării, valorificarea lor cît mai deplină, lărgirea continuă a cadrului de acțiuni și perfecționarea instrumentelor de cooperare sînt solicitate, în chip obiectiv, de stadiul actual al relațiilor dintre cele două țări, ca și de perspectivele dezvoltării lor viitoare. Subliniind că trebuie luată în considerare, în acest sens, în mod deosebit cooperarea în producție și în cercetarea științifică și tehnică între întreprinderi industriale și organizații economice din România și Iugoslavia, premierul român declara: „Sînt încredințat, ca și dumneavoastră, tovarășe Ribicici, că rezultatele discuțiilor noastre, începute sub auspicii atît de favorabile, vor stimula imaginația, inițiativa și eforturile la toate eșaloanele, într-o perseverentă căutare de forme și metode concrete, capabile să imprime un dinamism mereu mai viguros acestei colaborări".

Pe fundamentul acestei colaborări, pe care viitorul îl prefigurează mereu mai trainic, tezaurul comun — de tradiții și aspirații, de prietenie, de bună vecinătate și fructuoasă conlucrare — al popoarelor român și iugoslav își apropie noi valori; se evidențiază, astfel, o colaborare statuată pe respectarea cu strictețe a principiilor avantajului mutual, respectului și stimei reciproce, egalității în drepturi, neamestecului în treburile interne, respectării independenței și suveranității naționale, colaborării frățești internaționaliste. Este tezaurul comun a două țări prietene, căruia edificarea orînduirii socialiste, ideologia marxist-leninistă, îi conferă capacitatea îmbogățirii sale permanente, îi asigură remarcabile împliniri. „Într-o atare ambianță, evoluția mereu ascendentă a raporturilor dintre țările noastre — spunea tovarășul Ion Gheorghe Maurer — ne apare ca firească. Sîntem convinși că aceasta slujește intereselor popoarelor român și iugoslav, cauzei păcii și socialismului în lume".

În cadrul convorbirilor oficiale care au avut loc, cei doi prim-miniștri au abordat, totodată, principalele aspecte ale situației politice internaționale, prin prisma dorinței celor două țări de a contribui în mod activ la opera de cooperare și promovare a păcii, la statornicirea unui climat de înțelegere și securitate, la soluționarea tuturor problemelor pe cale pașnică, pe baza respectării ferme a principiilor legalității internaționale.

Asemănarea sau identitatea punctelor de vedere ale celor două țări privind problemele internaționale își găsesc substanța, printre altele, în luarea în considerație a tendințelor ce se impun cu tot mai mare putere pe arena internațională, cărora le sînt caracteristice afirmarea pregnantă a forțelor socialismului, progresului și păcii, prevalența dreptului asupra forței, preeminența principiilor universale ale dreptului internațional. „Dintre mutațiile decisive intervenite în lumea contemporană — arăta tovarășul Ion Gheorghe Maurer — aș dori să amintesc pe acelea care mi se par definitorii pentru modul de abordare și soluționare a problemelor tot mai complexe ale vieții internaționale. Am în vedere puternica afirmare a forțelor socialismului și păcii; dreptul fiecărei națiuni, mare sau mică, de a-și hotărî singură destinele; dreptul egal al statelor la pace și securitate, dezvoltare și progres; extinderea și ramificarea considerabilă a legăturilor de cooperare și strînsă conlucrare dintre state". La rîndul său, premierul Mitia Ribicici aprecia că „anul trecut nu s-au deschis noi focare de război. În relațiile internaționale se manifestă cu mai multă pregnanță tendința de a rezolva problemele mondiale deschise pe calea tratativelor. Aceasta face să crească speranțele că vor fi grabnic depășite crizele mondiale și că se va permite popoarelor să se dezvolte liber în condiții de pace".

În acest sens, cuvîntările celor doi președinți au relevat prejudiciile pe care menținerea unor focare de tensiune și încordare în lume le aduce păcii și securității internaționale. Pornind de la ideea că interesele păcii și cooperării internaționale impun acțiuni energice din partea popoarelor pentru lichidarea surselor de încordare în lume, ei au afirmat necesitatea imperioasă a încetării războiului dus de

(Continuare în pag. 4)

În exclusivitate pentru „Lumea"

Un aspect de la convorbirile româno-iugoslave

Mitia RIBICICI

preşedintele Vecei Executive Federale a R. S. F. Iugoslavia

UN SCOP IDENTIC — SECURITATEA ŞI PACEA

Preşedintele Vecei Executive Federale a R. S. F. Iugoslavia, Mitia Ribicici, a avut amabilitatea de a face declaraţia de mai jos trimisului nostru la Belgrad, Ilie Şerbănescu.

Întîlnirea noastră şi-a propus mai multe obiective. Primul obiectiv central a fost trecerea în revistă a relaţiilor economice dintre cele două ţări. Cu prilejul întîlnirii de la Porţile de Fier dintre tovarăşii Iosip Broz Tito şi Nicolae Ceauşescu, s-a constatat că relaţiile reciproce politice şi diplomatice, gradul nostru de înţelegere în problemele vieţii internaţionale se găsesc la un nivel atît de înalt încît s-ar fi putut spune că relaţiile economice, colaborarea economică, ce constituie baza colaborării, au rămas într-un anumit sens în urmă. Cu acel prilej, s-a hotărît de aceea să se întreprindă măsuri speciale pentru a se intensifica şi extinde colaborarea economică. Aceasta nu înseamnă că pînă în prezent nu a existat o colaborare largă, că pînă în prezent nu s-au desfăşurat largi schimburi reciproce, relaţii comerciale dezvoltate. Aş nota, în acest sens, în primul rînd, construcţia complexului hidroenergetic şi de navigaţie de la Porţile de Fier, expresie a eforturilor şi a muncii consacrate accelerării dezvoltării economice a celor două ţări. Dar ţările noastre sînt ţări socialiste, iar comuniştilor le este străină automulţumirea. Şi, de aceea, am decis să intensificăm şi să extindem relaţiile noastre. Aceasta a fost una din sarcini, pe care am îndeplinit-o cu succes, făcînd astfel un mare pas înainte în colaborarea noastră economică. Am realizat multe aranjamente privind adîncirea cooperării, dezvoltarea schimburilor de mărfuri, folosirea amplificată în continuare a potenţialului Dunării — pentru că Dunărea, frontieră de două-trei sute de kilometri între ţările noastre, este o frontieră care nu ne separă ci, dimpotrivă, ne leagă strîns. Aici am în vedere, între altele, şi rezultatele bune obţinute în dezvoltarea relaţiilor în zona de frontieră, a circulaţiei şi a micului trafic de călători în această zonă.

Noi considerăm că aceste rezultate bune constituie o contribuţie la afirmarea internaţională, în special, a ideilor securităţii europene, deoarece dacă între toate ţările s-ar obţine un asemenea nivel de colaborare şi înţelegere, aceasta ar contribui la crearea unei astfel de situaţii în care fiecare popor, fiecare stat european, ar avea posibilitatea de a se dezvolta autonom, în condiţiile respectării principiilor independenţei şi suveranităţii naţionale, egalităţii în drepturi, neamestecului în treburile interne, avantajului reciproc, ale respectării dreptului fiecărei ţări de a-şi hotărî singură destinele. În acelaşi timp, prin aceasta s-ar crea posibilităţi pentru ca popoarele să colaboreze mai strîns, deoarece în condiţiile actuale ale revoluţiei ştiinţifice şi tehnice, nimeni nu poate concepe să trăiască izolat în propria casă, ci trebuie să caute un spaţiu cît mai larg de afirmare pe plan extern.

În legătură cu problemele internaţionale, noi ne-am expus punctele de vedere în toasturile rostite, puncte de vedere ce vor fi incluse în cadrul comunicatului comun. Trebuie să spun că toate convorbirile dintre cele două delegaţii sînt în deplină conformitate cu documentele pe care le-am adoptat împreună. În problemele internaţionale majore există o deplină unitate de vederi, scopul nostru fiind identic — securitatea şi pacea, iar metodele şi formele de realizare ale acestui scop fiind adecvate posibilităţilor şi condiţiilor concrete ale fiecăreia dintre cele două ţări. Una din problemele centrale care au fost abordate a fost problema securităţii europene, pe care cele două popoare o doresc şi militează pentru ea. N-aş vrea să vorbesc aici şi despre celelalte probleme în care avem puncte de vedere comune, inserate, de altfel, în documentele bilaterale anterioare, respectiv — problema necesităţii încetării războiului din Vietnam, rezolvarea crizei din Orientul Apropiat în spiritul rezoluţiei Consiliului de Securitate din noiembrie 1967, precum şi în legătură cu toate celelalte probleme internaţionale, în care şi ţara noastră şi ţara dv. s-au pronunţat şi depun eforturi pentru rezolvarea lor prin mijloace politice, prin participarea activă în cadrul Organizaţiei Naţiunilor Unite, alături de alte forţe progresiste din lume. Am constatat împreună că forţele democratice şi progresiste din lume cresc tot mai mult, că socialismul a devenit o uriaşă forţă mondială şi că fiecare ţară trebuie să colaboreze cît mai strîns cu toţi factorii progresişti care se nasc şi se întăresc constant în lume.

În încheiere, ţin să apreciez că relaţiile româno-iugoslave constituie un exemplu de relaţii între ţări socialiste şi că ele au toate posibilităţile de a se dezvolta mai departe, fără nici o piedică, în interesul celor două ţări, al cauzei socialismului şi păcii.

Statele Unite ale Americii împotriva poporului vietnamez și a soluționării conflictului din Orientul Apropiat, pe baza rezoluției Consiliului de Securitate.

Vital angajate în realizarea unei păci durabile în Europa și în dezvoltarea unor relații normale de colaborare între toate statele europene, cele două țări și-au exprimat în mod clar dorința de a se înfăptui pe continentul nostru o reală securitate, care să ofere fiecărui stat european deplina garanție că se află la adăpost de orice primejdie de agresiune sau de folosire a forței și, în același timp, să asigure plenar dezvoltarea lor pașnică într-un climat de destindere, înțelegere și colaborare.

„Între problemele majore ale lumii contemporane — a declarat premierul român — securitatea europeană ocupă un loc de prim rang. Pentru poporul român, care a cunoscut atît distrugerile pricinuite de războaie, cît și binefacerile păcii, realizarea securității europene constituie o problemă de interes fundamental ; în soluționarea ei adecvată, durabilă, poporul nostru vede o garanție a desfășurării operei sale de construcție pașnică închinată progresului și propășirii sale. Din aceste considerente, înfăptuirea securității europene reprezintă o preocupare de cea mai mare însemnătate a guvernului și statului român".

În problema securității europene, România pornește de la aprecierea obiectivă că momentul actual european se definește printr-o constantă amplificare a dialogului între țările continentului nostru, că ideea realizării securității europene a căpătat valoarea unui consens majoritar — în sprijinul ei pronunțîndu-se largi cercuri ale opiniei publice, inclusiv cele mai multe guverne europene. În consecință, există premise favorabile unei abordări realiste, constructive a acestei probleme vitale pentru toate popoarele Europei.

Cuvîntările celor doi șefi de guvern evidențiază adeziunea față de ideea organizării unei conferințe a statelor europene și, de asemenea, consensul lor în favoarea unor acțiuni concrete și propuneri care să contribuie la întărirea colaborării, la asigurarea unei trainice securități pe continentul european.

Ceea ce se impune în contactele actuale pentru realizarea securității europene, ca, de altfel, pentru soluționarea pe cale pașnică a tuturor situațiilor complexe ale vieții internaționale, a securității și păcii mondiale, este crearea unui cadru stabil, trainic și eficient relațiilor dintre toate țările lumii, care nu poate fi altul decît acela al statuării depline a principiilor independenței și suveranității naționale, a egalității în drepturi, a neamestecului în treburile interne, avantajului reciproc, al recunoașterii dreptului fiecărui popor de a-și hotărî singur destinele — principii pe care țara noastră le așează la baza relațiilor sale și pentru care militează activ pe plan internațional.

Sinceritatea și cordialitatea au devenit trăsături familiare ale dialogului româno-iugoslav. În același spirit și atmosferă s-au desfășurat și actualele convorbiri.

Un vînt puternic și o temperatură scăzută au prilejuit premierului iugoslav, în momentul întîmpinării primului ministru în gara Dunav, — cuvintele : „Un salut cald dintr-un Belgrad rece". „La Belgrad este totdeauna cald" — a răspuns tovarășul Ion Gheorghe Maurer.

Belgrad, 14 ianuarie

Condiții favorabile în colaborarea româno-franceză

Creată în baza Declarației româno-franceze din mai 1968 în vederea dezvoltării cooperării dintre România și Franța, Comisia mixtă guvernamentală româno-franceză și-a ținut a doua sesiune în capitala țării noastre, între 8 și 12 ianuarie 1970.

Oaspete, în țara noastră, ca șef al delegației franceze la lucrările sesiunii, Valéry Giscard d'Estaing, ministrul economiei și finanțelor al Franței, a fost primit de către președintele Consiliului de Stat al Republicii Socialiste România, Nicolae Ceaușescu, și de către președintele Consiliului de Miniștri, Ion Gheorghe Maurer.

În cursul întrevederii avute cu președintele Consiliului de Stat s-au subliniat cu satisfacție dezvoltarea fructuoasă pe care au cunoscut-o relațiile de prietenie tradițională dintre România și Franța, perspectivele favorabile ale evoluției acestora, precum și hotărîrea celor două state de a extinde cooperarea lor în toate domeniile, pe baza stimei și încrederii reciproce. Examinarea situației internaționale a scos în evidență voința din ce în ce mai hotărîtă a popoarelor de a trăi în pace, într-un climat de destindere și înțelegere. De asemenea, s-a afirmat, cu acest prilej, atașamentul celor două țări față de principiul independenței naționale, bazate pe dreptul fiecărui popor de a-și hotărî de sine stătător propria soartă, precum și față de întărirea legăturilor de cooperare între toate țările lumii. Evocîndu-se problemele păcii și securității europene, s-a afirmat din nou hotărîrea celor două state de a-și aduce întreaga lor contribuție la instaurarea în Europa a unui climat de destindere, înțelegere și cooperare, ceea ce s-ar răsfrînge favorabil asupra păcii și securității în întreaga lume.

Cu ocazia acestei sesiuni, care a subliniat progresele realizate în domeniul schimburilor comerciale (dublate în cursul ultimilor cinci ani), s-a semnat Acordul româno-francez cu privire la schimburile și cooperarea economică pe perioada 1970—1974. Prin prevederile ce le conține referitor la lărgirea schimburilor, a facilităților acordate operațiunilor rezultate din cooperare, Acordul va crea cadrul adecvat în vederea unei dezvoltări rapide, continue și echilibrate și a unei structuri armonioase a schimburilor. În contextul de cooperare astfel creat, Comisia mixtă guvernamentală a elaborat recomandări privind extinderea rezultatelor obținute în domeniul industrial, în special în industria constructoare de mașini, chimică, electrotehnică, siderurgică, aeronautică, în elaborarea de procedee tehnologice, precum și în proiectarea și executarea în comun de instalații industriale. Comisia a apreciat că punerea în aplicare a programului stabilit în comun pentru producția de automobile va fi favorizată de extinderea fabricării în România de piese și subansamble destinate industriei franceze de automobile. Ea a recunoscut, pe de altă parte, existența unor perspective favorabile în domeniul punerii în aplicare a diverselor proiecte referitoare la utilizarea energiei nucleare în scopuri pașnice.

În scopul aprofundării și diversificării cooperării, comisia a recomandat ca organismele competente din cele două țări să examineze posibilitățile de a iniția noi acțiuni de cooperare, îndeosebi prin elaborarea în comun a unor procedee tehnologice, prin acordarea de asistență tehnică și științifică reciprocă, prin folosirea de brevete și documentații și prin schimburi de informații tehnice și științifice.

Actuala sesiune a permis să se constate existența condițiilor necesare pentru întărirea cooperării, atît în domeniul cercetărilor fundamentale, cît și în cel al aplicațiilor practice.

Discuțiile — se spune în comunicatul dat publicității — s-au desfășurat într-un climat cordial de înțelegere reciprocă, în spiritul relațiilor de prietenie care leagă cele două țări. Întărirea și diversificarea acestor relații vor contribui la cauza cooperării și păcii.

De altfel, la plecare, pe aeroportul Băneasa, ministrul Valéry Giscard d'Estaing a ținut să-și exprime satisfacția față de realizările obținute în înfăptuirea acordului de cooperare economică, științifică și tehnică dintre România și Franța. După ce a amintit că a mai vizitat România acum cinci ani, ministrul francez a spus în continuare : „În timpul actualei vizite, am avut plăcerea să am convorbiri foarte interesante cu dl prim-ministru Ion Gheorghe Maurer. În dimineața aceasta, am fost primit de dl Nicolae Ceaușescu. Am discutat despre ansamblul problemelor care ne-au preocupat în timpul șederii mele în România și, de asemenea, despre caracterul politic al cooperării dintre România și Franța. Peste cîteva luni, a spus Valéry Giscard d'Estaing, așteptăm vizita președintelui dumneavoastră în Franța, vizită de care ne bucurăm foarte mult. În timpul actualei vizite în țara dumneavoastră — a spus oaspetele francez — am avut un interesant schimb de păreri asupra concepțiilor politice ale României și ale Franței față de problemele lumii contemporane. Am constatat că atît unii cît și ceilalți am rămas credincioși politicii noastre esențiale, adică luptei pentru salvgardarea păcii. Dorim, însă, o pace care să fie bazată pe independență și pe cooperare, pe dreptul popoarelor de a-și stabili ele însele destinul".

Vizita în țara noastră a delegației franceze condusă de ministrul economiei și finanțelor, Valéry Giscard d'Estaing, confirmă cursul pozitiv al relațiilor de prietenie tradițională dintre popoarele român și francez, ca și perspectivele lor favorabile de dezvoltare.

Ion FLORESCU

Italia: „AUTUNNO CALDO"

Ștefan Andrei

Imaginea încrustată în memorie ca urmare a vizitelor efectuate anterior în Italia îmi fixase ca un element fundamental, specific, prezența în această țară a unui număr impresionant de vizitatori străini. Recent, parcurgînd Roma, Amalfi, Napoli, Milano, cu prilejul unei vizite desfășurate în ultima decadă a lunii decembrie, mi s-a dezvăluit o fațetă necunoscută, cu totul diferită de aceea caracteristică lunilor de vîrf turistic. Este, poate, perioada în care italienii pot, în sfîrșit, să-și admire în voie monumentele de artă sau să se retragă în regiunile preferate, liniștite, acum, după tumultul generat de invazia turistică (în 1968, peste 38 milioane de persoane au vizitat Italia).

CONTRASTE SEZONIERE

Iată celebra fîntînă Trevi, care îi captivează pe turiști și-i face mai dornici în speranța efemeră că, prin monedele azvîrlite în apa limpede, vor dobîndi favorurile zeiței Fortuna și vor reveni pe aceste meleaguri. Acum, singurii admiratori ai fîntînii sînt cei trei tineri liceeni care, în pragul serii, într-o atmosferă neobișnuită, surprinzătoare prin liniștea ce o degajă, descifrează pe rînd între statui pe Neptun, zeițele Abundenței și Sănătății sau pe cea a tinerei care, potrivit legendei, ar fi indicat romanilor sursa de unde a fost adusă prin apeduct apa captată odinioară de Agripa și folosită pentru terme, iar, mai tîrziu, pentru fîntîna de azi. La fel în piața Navona, obiectiv nelipsit din itinerarul fiecărui turist, grupuri mici de italieni admiră acum fîntîna fluviilor, una dintre cele mai frumoase creații ale lui Bernini. De altfel, în piață au fost improvizate vremelnic numeroase barăci, expunînd spre vînzare produse speciale pentru sărbătorile de iarnă.

E o atmosferă pe care o întîlnești și în alte părți. La Pompei, ghizii, cu toate că o parte din ei au plecat în vacanță, se dovedesc prea numeroși față de numărul restrîns de vizitatori ce se abat spre a afla tainele orașului dispărut sub lava Vezuviului, cu aproape două milenii în urmă. Trecem prin Sorento, atît de îndrăgit de turiști, și unde s-au perindat Byron și Goethe, Gorki și Musset, Verdi și Ibsen. Grupuri de tineri s-au adunat seara în jurul monumentului ridicat în cinstea lui Torquato Tasso, născut în acest oraș.

Iată-ne, apoi, la Amalfi, celebră republică maritimă pînă în secolul XII, concurentă a republicilor genoveză și pisană; odinioară cu 50 000 locuitori, orașul are azi abia 7 500. Așezat într-o regiune încîntătoare, cu casele sale înalte și albe, proptite în roca tare a muntelui, despărțit de apa mării printr-o fîșie îngustă de teren plat, Amalfi, atît de căutat în zilele însorite ale verii, are acum hotelurile goale. Doar măsuțele din holuri pe care au mai rămas cîteva ghiduri turistice în limba suedeză sau germană mai amintesc ceva din forfota sezonieră. Din vechea republică de odinioară s-au păstrat pentru istorie, ca singure mărturii, doar armele din arsenalul republicii. Erau anii cînd comerțul pe mare constituia principala activitate a orașului ce-și disputa cu Veneția monopolul piețelor din Orient, plătind mărfurile cu propria-i monedă — tari. Mîndria orașului o constituie catedrala (construită în secolul XI, refăcută după aceea în stil baroc, avînd o bogată fațadă policromă, păstrînd influența stilului arab, cu mozaicuri și vitralii încîntătoare, conservînd o ușă adusă din Constantinopole și adăpostind rămășițele Sfîntului Andrei), monumentul în cinstea unui localnic, Flavio Gioia, inventatorul prezumtiv al busolei, și codul maritim al republicii Amalfi, elaborat acum opt secole și adăpostit în micul muzeu din primăria orașului.

Pietro Nenni, liderul „autonomiștilor" din partidul socialist: „S-ar impune ca P.S.I. să-și asume răspunderi în conducerea țării"

Riccardo Lombardi, conducătorul curentului de stînga: „Participarea la guvern a P.S.I. alături de P.S.U. ar deplasa spre dreapta axa politică"

Mi-a fost greu să deslușesc prezența vreunui străin printre numeroșii romani care părăsiseră capitala spre a petrece, într-o zi de sărbătoare, cîteva momente de răgaz la Tivoli, cu admirabilele sale grădini și jeturi de apă.

COMPONENTE ALE PEISAJULUI SOCIAL

Cînd am sosit în Italia, simțeam pretutindeni indignarea și dezaprobarea față de atentatele teroriste de la Milano și Roma, organizate de elementele de dreapta, în încercarea de a bloca procesul politic care caracterizează situația italiană după alegerile din 1968 și care s-a exprimat cu intensitate crescîndă prin marile lupte revendicative, prin progresele luptei sindicale. Totodată, tocmai se încheiase, în linii mari, puternicul val al mișcărilor greviste, întemeiat pe mișcarea pentru reînnoirea contractelor de muncă și îmbunătățirea condițiilor de viață — toate acestea pe fondul general al luptei pentru dezvoltarea politică a țării, pentru reforme economice și sociale. Semnificativ pentru amploarea acestor mișcări e faptul că acțiunea pentru reînnoirea contractelor de muncă a antrenat peste zece milioane de muncitori, salariați din toate domeniile de activitate. De altfel, ca o expresie a încordării sociale, grevele de scurtă și lungă durată împreună cu gre-

vele generale au însumat, în primele zece luni ale anului, peste 250 milioane de oremuncă. Ca rezultat al acțiunilor combative, unitare, oamenii muncii au obținut, o dată cu reînnoirea contractelor, satisfacerea majorității covîrșitoare a revendicărilor ; ele urmează să se realizeze eșalonat, în viitorii trei ani. Este, de asemenea, important că muncitorii italieni au cîștigat dreptul de a organiza adunări sindicale în fabrici în timpul orelor plătite, dobîndindu-se, în plus, dreptul de participare la asemenea reuniuni a unor reprezentanți ai organizațiilor sindicale veniți din afara întreprinderii. Patronatul a început să tergiverseze tratativele, să prelungească grevele sperînd ca, influențînd asupra cîștigurilor muncitorilor, să reducă cererile oamenilor muncii. De aceea, pentru ca grevele să fie cît mai eficace în condițiile unei durate cît mai scurte, sindicatele au organizat așa-zisa „sciopero articolatto" (grevă articulată), localizată în centrele nodale ale procesului de producție ; o grevă de scurtă durată lovea asupra centrului nevralgic al producției, provocînd serioase perturbări procesului de producție și, ca atare, însemnate pierderi economice de natură să forțeze patronatul să încline spre împlinirea revendicărilor oamenilor muncii. Prin eficiența, nivelul de organizare și prin caracterul său politic, așa-numita „autunno caldo" (toamnă caldă) s-a ridicat deasupra tuturor bătăliilor de clasă purtate de oamenii muncii italieni în ultimii ani. Declanșată de 1 300 000 de salariați din metalurgie și construcțiile de mașini, greva a fost încheiată cu succes de cei 200 000 de oameni ai muncii din întreprinderile cu participare statală.

Lupta revendicativă continuă. Chiar în timpul ședерii noastre la Roma, se desfășura mișcarea grevistă a muncitorilor din transporturi. Încetarea circulației mijloacelor de transport în comun a făcut ca în zilele de 22 și 23 decembrie, de exemplu, în ceasurile de vîrf (între orele 12,00 și 13,00 și respectiv, 18,00 și 20,00), circulația cu automobilul să devină aproape imposibilă în Piața Veneției, ca și în alte puncte nodale ale Romei ; și nu erau puțini aceia care-și lăsau mașinile în stradă și își continuau drumul pe jos.

CLIMAT POLITIC

Ne aflam în Italia la invitația Partidului Socialist Italian și aveam să constatăm că vizita delegației partidului nostru a prilejuit un amplu schimb de păreri cu reprezentanți ai partidelor de stînga P.S.I., P.C.I. și P.S.I.U.P., într-un moment deosebit de important al evoluției vieții politice italiene. Ceea ce s-a subliniat, în primul rînd, cu deosebită forță, a fost influența pozitivă pe care a avut-o asupra luptei oamenilor muncii existența unor raporturi de înțelegere și apropiere între partidele de stînga și, în primul rînd, între P.C.I. și P.S.I.

După cum este cunoscut, începînd din 1963, o dată cu intrarea P.S.I. în guvernul de centru-stînga, dar mai ales după crearea Partidului Socialist Unificat (prin contopirea P.S.I. cu P.S.D.I.), relațiile dintre partidele de stînga au fost serios perturbate, ceea ce s-a răsfrînt nefavorabil asupra luptei unitare a oamenilor muncii din Italia. Succesul actualelor mișcări revendicative, lupta unitară a centralelor sindicale din această „toamnă caldă italiană", înlocuirea unor administrații locale, alcătuite anterior pe formula centru-stînga cu altele compuse din reprezentanți ai P.C.I., P.S.I., P.S.I.U.P. și stînga democrat-creștină, impunerea discutării în parlament a unor legi de mare importanță, ca legea pensiilor, legea finanțării și organizării regiunilor, statutul muncitorilor — iată numai cîteva din elementele care dovedesc, în mod convingător, cît de importantă este realizarea unei înțelegeri și colaborări între partidele clasei muncitoare și, în primul rînd, între comuniști și socialiști. De altfel, sciziunea care a avut loc în iulie anul trecut în cadrul Partidului Socialist Unificat, în urma căreia majoritatea social-democraților au părăsit partidul, creînd Partidul Socialist Unitar, a fost provocată tocmai de faptul că noua majoritate creată în partid s-a pronunțat pentru o politică menită să ducă la întărirea relațiilor cu baza muncitorească a populației italiene, la construirea unor noi raporturi cu Partidul Comunist Italian, prin depășirea deosebirilor de ordin ideologic și aducerea în prim plan a elementelor convergente, unitare și îndeosebi îngemănarea eforturilor în lupta pusă în slujba revendicărilor oamenilor muncii, cu precădere a revendicărilor social-economice.

Una din problemele de deosebită acuitate ale vieții politice italiene constă în asigurarea unei concordanțe între puternica mișcare revendicativă italiană, expresie de netăgăduit a unei deplasări evidente spre stînga a poporului italian, și elaborarea unei soluții politice corespunzătoare care să fie reflectată, în primul rînd, în formula guvernamentală.

Chiar în perioada ședерii noastre în Italia, cele patru partide politice care alcătuiseră inițial guvernul de centru-stînga au fost consultate și invitate să participe la înlocuirea actualului guvern monocolor, format din partidul democrat-creștin și susținut din exterior de republicani, socialiști și social-democrați. În timp ce celelalte partide se pronunță pentru refacerea imediată a guvernului organic de centru-stînga, majoritatea covîrșitoare a partidului socialist a arătat că, deși nu exclude o asemenea ipoteză, consideră că ar trebui create mai întîi atmosfera și condițiile favorabile reluării unei atari colaborări, ar trebui să se asigure cadrul politic bine definit și programul unei politici capabile să răspundă exigențelor reale ale țării. În același timp, curentul autonomist din cadrul partidului, avînd ca lider pe Pietro Nenni, apreciază că, întrucît actuala situație este deosebit de complicată, s-ar impune în mod necesar și urgent ca P.S.I. să-și asume răspunderi în conducerea țării, deoarece există perspectiva ca un guvern monocolor să nu poată face față presiunilor patronatului de a smulge treptat, prin creșterea prețurilor, din cuceririle obținute de valul grevist. Făcînd aluzie la evenimentele din anii 1921—1922, Nenni avertiza, într-una din alocuțiunile sale, asupra posibilității apariției unui vid al puterii, ce ar putea înlesni o eventuală lovitură de dreapta. El consideră necesare înlăturarea climatului de confuzie în care acționează toate partidele fostei coaliții și restabilirea caracterului originar al guvernului de centru-stînga, fapt de natură, apreciază el, să înlăture starea de nesiguranță și să redea tuturor încrederea în instituțiile republicane și democratice. Pe de altă parte, curentul de stînga din partid, condus de Lombardi, ca și Federația tineretului socialist italian resping ab initio chiar discutarea posibilității intrării P.S.I. în guvernul de centru-stînga, întrucît o asemenea participare alături de cea a P.S.U. ar duce — consideră ei — la o deplasare spre dreapta a axei politice a țării.

De altfel, cel puțin acum, se pare că precumpănitoare în P.S.I. este ideea ca actualul guvern monocolor să rămînă în funcție pînă la alegerile administrative din primăvară, ceea ce, de altfel, ar constitui și un prilej pentru P.S.I. de a-și reapropia o parte a corpului electoral pierdută la ultimele alegeri administrative și, ca atare, posibilitatea de a dobîndi o pondere mai mare în alcătuirea unui viitor guvern. Totodată, P.S.I. avertizează asupra dificultăților pe care le-ar genera declanșarea unei crize politice și organizarea precipitată, înainte de termen, a unor noi alegeri, în condițiile în care nu s-a conturat soluția în stare să redea încrederea și răspunderea tuturor forțelor politice.

Fără a subaprecia primejdiile la adresa democrației, comuniștii, ca și socialiștii, consideră că deși, probabil, anumite forțe au în vedere o involuție sau chiar o lovitură de dreapta, forțele democratice sînt astăzi suficient de puternice și capabile să dea peste cap asemenea manevre și să demonstreze că în Italia democrația nu poate fi atinsă.

Exprimîndu-și opoziția față de un guvern monocolor, bicolor sau cvadripartit, ca și față de dizolvarea parlamentului, comuniștii se pronunță și acționează hotărît pentru un guvern care să nu fie rezultatul unui șantaj al grupurilor conservatoare democrat-creștine și social-democratice, ci al intensificării inițiativei și presiunii populare, pentru un guvern orientat spre stînga, care să aibă o atitudine pozitivă față de lupta oamenilor muncii, să dea o orientare nouă politicii interne și externe a țării, să asigure respectarea riguroasă a libertăților parlamentare, un guvern care să aibă și acordul stîngii în care P.C.I. este forța esențială, gata să-și îndeplinească pe deplin funcția sa chiar și în parlament.

Preocupat de problemele continentului nostru, P.S.I. și-a făcut cunoscută hotărîrea de a-și articula eforturile la lupta dusă de alte forțe iubitoare de pace pentru realizarea securității europene, pronunțîndu-se, în acest sens, în favoarea organizării unei conferințe general-europene. P.S.I. se pronunță pentru depășirea blocurilor militare și susține necesitatea ca Italia, chiar în condițiile rămînerii în cadrul N.A.T.O., să se afirme mai activ în politica de destindere.

Considerînd că în America s-a înțeles imposibilitatea obținerii unei victorii militare în Vietnam, P.S.I. se pronunță pentru rezolvarea politică a problemei vietnameze, în spiritul respectării independenței poporului vietnamez, al dreptului său de a-și decide propria soartă.

În legătură cu recenta schimbare de guvern din Republica Federală a Germaniei, P.S.I. speră într-o orientare nouă în politica externă a guvernului de la Bonn.

Socialiștii italieni se pronunță pentru recunoașterea drepturilor legitime ale R. P. Chineze la Organizația Națiunilor Unite, pentru recunoașterea de către Italia a R. P. Chineze — acțiune inițiată în perioada guvernului precedent, cînd Pietro Nenni era ministru de externe.

■

Vizita delegației P.C.R., convorbirile avute cu marea majoritate a liderilor P.S.I., spiritul de cordialitate și respect reciproc în care s-au desfășurat conversațiile au exprimat dorința comună a celor două partide de a dezvolta în viitor raporturile bilaterale, de a sprijini procesul pozitiv de extindere continuă a relațiilor româno-italiene, au scos în relief hotărîrea lor comună ca, chiar în condițiile existenței unor deosebiri de păreri în unele probleme, să-și aducă contribuția la lupta unită a tuturor forțelor contemporane care, sub diferite forme și în moduri specifice, acționează în slujba cauzei păcii și înțelegerii între popoare, a securității în Europa, în întreaga lume.

Corespondență din Varșovia de la Iosif Dumitrașcu

Pulsul orașului de pe Vistula

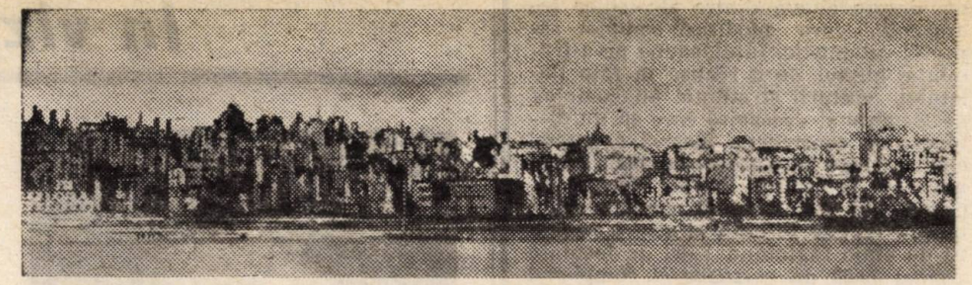

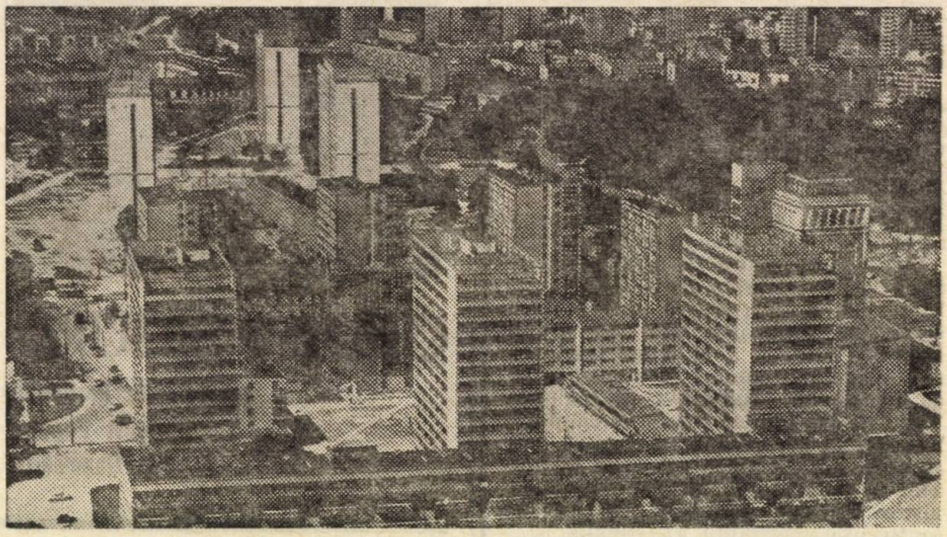

Varșovia 1945 și 1970

Sfertul de veac de la eliberare pe care îl sărbătorește, în aceste zile, Varșovia prietenă reprezintă ani de eforturi deosebite, încununate de succese importante în opera de făurire a vieții noi. Cuvintele „viață nouă" au în cazul Varșoviei o semnificație care depășește cu mult cadrul unei relatări stricte, bazate pe cifre și date.

În momentul eliberării Varșoviei — la 17 ianuarie 1945 —trupele sovietice și poloneze au găsit un morman imens de cenușă și ruine ; 85 la sută din oraș fusese distrus și aruncat în aer de naziști. În afara cartierului Praga, de pe malul drept al Vistulei, eliberat în septembrie 1944, din Varșovia a fost salvată numai o fîșie îngustă, situată la periferie, unde predominau construcțiile mici, răsfirate într-un labirint de străzi înguste. Centrul era parțial rîs de pe suprafața pămîntului. 20 de milioane de metri cubi de ruine era tot ce rămăsese din Varșovia.

Privită astăzi, retrospectiv, prin prisma celor 25 de ani de dezvoltare socialistă, capitala poloneză apare ca un oraș modern, a cărui dezvoltare se conturează ascendent în planuri de perspectivă.

Cel mai în măsură să prezinte cititorilor revistei „Lumea" drumul parcurs de capitala poloneză, preocupările și planurile prezente și de viitor, este, fără îndoială, **ing. CZESLAW KOTELA**, arhitectul șef al orașului Varșovia. De aceea, i-am adresat cîteva întrebări, rugîndu-l să ne prezinte orașul de pe Vistula.

— Se poate spune că Varșovia continuă într-un fel școala arhitectonică dinainte de război în Polonia ? Prin ce se deosebește Varșovia anului 1970 de cea a lui 1939?

— În primul rînd, aș dori să fac o precizare, necesară înțelegerii depline a acestei probleme. Înainte de război, exista un oraș de factură capitalistă, cu funcții economice și sociale amestecate, uneori nebuloase sau chiar simbolice, în care predomina construcția după bunul plac. Acest fapt își găsea expresia imediată în sistemul haotic al distribuirii construcțiilor pe terenul capitalei, ceea ce ducea în mod normal la cristalizarea și accentuarea contrastelor. Desigur, am lăsat cu totul deoparte această trăsătură negativă a arhitecturii urbanistice trecute. Nu este însă mai puțin adevărat că, în prezent, există într-un fel o continuare a școlii teoretice arhitectonice dinainte de război. În perioada antebelică, au existat la Varșovia două așa-numite centre de urbanistică, precum și diverse concepții în ce privește dezvoltarea în perspectivă a orașului. Primul plan al regiunii Varșovia, „Varșovia funcțională", a fost elaborat la începutul deceniului al patrulea de Jan Chmielewski și Szymon Syrkus. Bineînțeles, pentru acele vremuri lucrarea ca atare a stîrnit senzație, fiind pozitiv apreciată. Au lipsit, însă, ceea ce era mai important — fondurile... În timpul ocupației hitleriste au acționat două organizații secrete în cadrul cărora lucrau o serie de specialiști în arhitectură și urbanistică, printre care și Marian Spychalski, actualul președinte al Consiliului de Stat. Elemente ale continuității școlii de arhitectură dinainte de război le găsim, în primul rînd, în lucrările de restaurare a orașului vechi (pe baza unor liste de inventariere realizate de studenți în timpul cursurilor normale, a unor vechi icoane din secolul al 17-lea și al 18-lea și, bineînțeles, pe baza picturilor lui Canaletto), precum și în tendința de a păstra pe cît posibil sistemul vechi de dispunere a străzilor în oraș.

— Care au fost etapele reconstruirii și dezvoltării capitalei poloneze și prin ce anume s-au caracterizat ele ?

— Drumul parcurs de Varșovia în cei 25 de ani de la eliberare a fost presărat, în egală măsură, cu bucurii și necazuri ; un drum sinuos de urcușuri și coborîșuri, în care dorința fierbinte a tuturor de a vedea capitala renăscînd a învins opreliștile și urmele adînci lăsate de urgia războiului. Anii 1945—1946 au constituit o primă etapă în care s-au pus, de fapt, bazele existenței ulterioare a Varșoviei. Trebuiau create, în primul rînd, condițiile pentru ca orașul să poată fi redat vieții. Au fost ani de luptă necurmată, dîrză și pe alocuri chiar crîncenă. Au rezistat cei mai puternici. Anul 1949 marchează darea în folosință a primului complex de locuințe, în timp ce în anii 1950—1955 atenția și eforturile s-au concentrat în direcția refacerii bazei industriale distrusă în proporție de 90 la sută.

În ritm crescînd, anii 1956—1960 marchează dezvoltarea construcțiilor de locuințe. Pe harta orașului își fac apariția, cu tot mai mult curaj, complexele de deservire și locuințe, moderne și spațioase, amplasate în diverse cartiere, cu precădere mărginașe. O dată cu anul 1960, are loc o reorientare a plasării investițiilor. Se trece de la periferie la centru. Începe marea bătălie de înfrumusețare și modernizare a centrului Varșoviei, complet distrus de către fasciști. În decursul următorilor 8 ani, circa 30 la sută din totalul investițiilor planificate în Varșovia au fost amplasate în reconstrucția centrului. Peisajul s-a îmbogățit cu noi cartiere, cum ar fi Emilia, Marianska, Grzybow, Strona Wschodnia, Zelasna Brama. Powisle, numit în jargonul varșovian „vestul sălbatic", renunță treptat la atributul său exotic și devine un cartier onorabil în plină dezvoltare, avînd menirea de a deschide orașul spre Vistula.

— Vă rugăm să ne spuneți cîteva cuvinte despre ritmul construcțiilor în Varșovia și, totodată, să conturați preocupările și perspectivele dezvoltării capitalei. În ce stadiu de dezvoltare se află, în prezent, orașul de pe Vistula ?

— Am să încep, dacă îmi permiteți, cu ultima parte a întrebării, tocmai pentru a fi înțeles mai bine. Varșovia se află în perioada de vîrf a gospodăririi centrului, caracterizată prin localizarea, în această parte a orașului, a unor obiective moderne, aș putea spu-

ne, despre cîteva dintre ele, chiar îndrăznețe, care modifică complet aspectul urbanistic. Întotdeauna ne-a frămîntat gîndul de a realiza în fața Palatului culturii și științei un complex de locuințe și deservire care să nu distoneze cu construcția masivă a acestei clădiri. După numeroase căutări, a fost aprobat proiectul Sciana Wschodnia. Complexul de locuințe cuprinzînd 8 blocuri cu cîte 10 etaje și alte 3 cu cîte 23 de etaje înglobînd 1 100 de locuințe pentru 3 500 de persoane și complexul de deservire „Centrum" cu 4 magazine — Junior, Wars, Sewa și Sezam — se completează reciproc, deschizînd totodată peisajul în această parte a orașului.

Anual, orașul se îmbogățește cu 15—16 000 de noi locuințe. În cei 25 de ani de la eliberare, au fost construite la Varșovia 645 000 apartamente, paralel cu reconstruirea și modernizarea altor 200 000. În prezent, orașul de pe Vistula înregistrează aproximativ 18 milioane de metri pătrați de suprafață locuibilă.

Un alt aspect este acela legat de folosirea valorilor naturale oferite de Vistula. În planul de perspectivă pînă în 1985 prevedem realizarea unor noi artere largi de circulație de-a lungul fluviului, pe ambele sale maluri, și a unei salbe de complexuri recreative pe malurile Vistulei. Și, fiindcă sîntem la capitolul referitor la perspective, aș dori să arăt că celor cinci poduri, existente în prezent la Varșovia, li se vor mai adăuga altele două. De asemenea, se prevede construirea metroului (cheltuielile sînt cifrate aici la 4—5 miliarde de zloți).

În același context, avîndu-se în vedere dezvoltarea impetuoasă a industriei constructoare de mijloace auto, s-a început construirea unor pasaje subterane pentru pietoni în vederea descongestionării intersecțiilor și s-a trecut la modernizarea ieșirilor principale din oraș. Vor fi realizate artere destinate unei circulații auto rapide. Nu vom putea rezolva problemele de parcare a autovehiculelor prin construirea de garaje. De aceea, vom recurge la amplasarea în diverse puncte ale orașului a unor parkinguri supraetajate (unul dintre ele se află deja în construcție). Mă opresc aici cu planurile și preocupările de viitor ale arhitecților Varșoviei.

— Există în multe capitale tendința de a se trece la construirea unor așa-numite „orașe satelit". Se manifestă această tendință și în concepțiile privind dezvoltarea Varșoviei ?

— Cred că „orașe satelit" este prea mult spus în cazul Varșoviei. Există, însă, în cadrul procesului larg de dezaglomerare a capitalei, concepția de a realiza într-un perimetru de 100 de kilometri în jurul ei o rețea de așezări urbane bine înzestrate și aprovizionate în care industria, specializată și profilată corespunzător condițiilor concrete ale orașelor respective, urmează să se dezvolte într-un ritm accelerat. Cînd spun acest lucru, mă gîndesc la Plock (centrul petrochimiei poloneze), Ciechocinek, Sidlce și chiar Radom. O serie de întreprinderi, care nu își justifică prin nimic prezența lor în capitală, urmează să ia drumul respectivelor orașe, precum și al altora mai mici. În acest fel se realizează un dublu scop: dezaglomerarea Varșoviei și întărirea industriei și economiei într-o serie de așezări urbane care au fost ocolite de marea industrie din diferite motive.

...Sînt, toate acestea, coordonate majore ale Varșoviei de astăzi, simbol al năzuințelor poporului polonez spre continuu progres și dezvoltare creatoare.

Varșovia, 13 ianuarie

În vizită la redacție

Omann SIGURD

președintele Partidului Socialist Popular din Danemarca

Gert PETERSEN

membru în Comitetul Executiv al partidului, redactor-șef al ziarului „S. F. Bladet"

Terenul fertil al dialogului european

Ne-au vizitat țara, la invitația Institutului Român pentru Relațiile Culturale cu Străinătatea, Omann Sigurd, președintele Partidului Socialist Popular din Danemarca, și Gert Petersen, membru al Comitetului Executiv al partidului, redactor-șef al ziarului „S. F. Bladet". În cursul vizitei, oaspeții danezi au fost primiți de tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român, împreună cu tovarășul Paul Niculescu-Mizil, membru al Comitetului Executiv, al Prezidiului Permanent, secretar al C.C. al P.C.R. ; cu acest prilej, a avut loc o convorbire desfășurată într-o atmosferă cordială, tovărășească.

Programul vizitei a inclus, după cum s-a anunțat, o întîlnire la revista „Lumea". Cu acest prilej, precum și cu ocazia unor discuții ulterioare, Omann Sigurd și Gert Petersen ne-au expus opiniile Partidului Socialist Popular asupra unor probleme internaționale, asupra situației politice în Danemarca, au apreciat convorbirile avute în România.

Am dorit mai întîi să cunoaștem opiniile oaspeților noștri privind unele probleme europene și, în primul rînd, modul în care ei privesc ideea conferinței pentru securitatea continentului.

Considerăm că — *au spus oaspeții noștri* — conferința general-europeană trebuie bine pregătită, dar că aceste pregătiri trebuie să înceapă imediat. Este ceea ce a făcut, de fapt, Finlanda. Propunerea finlandeză ar trebui să fie luată ca punct de pornire de statele europene spre a pune problema conferinței pe agenda imediată a preocupărilor lor și spre a se angaja discuții între toate statele europene cu privire la conținutul ei, tocmai în vederea pregătirii întîlnirii. După părerea noastră, este de la sine înțeles că o singură conferință n-ar putea oferi soluții la toate problemele continentului și, de aceea, credem că o primă reuniune ar trebui să-și propună discutarea unui număr de probleme concrete, eventual mai puțin hotărîtoare, și să stabilească, de asemenea, ordinea de zi a conferințelor următoare.

Ar fi important, credem, să nu fetișizăm unele probleme, să nu le privim ca pe niște obstacole imposibil de depășit. De pildă, multă lume, în Europa occidentală, vorbea despre prioritatea rezolvării problemei germane. Ce era această problemă germană — era mai greu de explicat. Lucrurile s-au clarificat mult între timp. Problema constă în faptul că există două state germane și că amîndouă trebuie recunoscute. Partidul nostru este favorabil acestei recunoașteri. Ni se pare importantă și evoluția punctului de vedere al social-democraților danezi care, fără să recomande recunoașterea imediată a R.D.G., au apreciat, în mod public, că acest act va deveni, într-un viitor

apropiat, inevitabil; este, de altfel, o convingere larg împărtășită de opinia noastră publică. Noi apreciem faptul că România întreține relații cu ambele state germane. În această privință, Danemarca nu a dispus de libertate de acțiune, datorită faptului că guvernele noastre se consideră încă legate de anumite documente, semnate în perioada primirii R.F.G. în N.A.T.O., în care se afirmă că R.F.G. ar fi singurul stat reprezentînd poporul german. Sperăm că, printre înnoirile anunțate, noul guvern vest-german va revizui această pretenție, ceea ce ar facilita recunoașterea R.D.G. de către guvernul danez.

Invitații noștri s-au referit, în continuare, la situația existentă în Europa, la condițiile îmbunătățirii climatului european, la perspectiva realizării unui sistem de securitate pe continentul nostru.

Considerăm existența blocurilor un fenomen negativ. Noi apreciem că scopul general al unei conferințe privind securitatea europeană trebuie să fie tocmai acela de a pune la punct un sistem de securitate europeană deosebit de acela al blocurilor, desființînd blocurile și permițînd fiecărui stat din Europa să trăiască în mod independent, într-o securitate sporită față de aceea pe care o permite sistemul celor două blocuri. Ne pronunțăm în favoarea unui sistem de securitate colectivă bazat pe garanții reciproce între toate statele europene. Apreciem că Europa este îndeajuns de mică pentru ca și alte țări să fie incluse în acest sistem de garanții, la care ar putea, astfel, participa cele două principale puteri nucleare. Pe de altă parte, un asemenea sistem n-ar fi satisfăcător decît dacă ar fi urmat de o dezarmare în etape, atribuindu-se, totodată, Organizației Națiunilor Unite un anumit rol față de acest sistem.

În legătură cu dezarmarea, discuția s-a angajat în continuare pe tema recentei runde de convorbiri de la Helsinki privind limitarea armelor strategice.

Este pozitiv faptul că Uniunea Sovietică și Statele Unite au căzut de acord să discute asupra limitării spiralei înarmărilor. Pe de altă parte, credem că o soluție de lungă durată a problemei securității mondiale trebuie să implice participarea tuturor statelor.

Desigur, începerea acestor negocieri nu este străină de povara economică a înarmării și de perspectiva unor cheltuieli sporite de înarmare, excesiv de grele chiar pentru cele mai mari puteri ale lumii. Intervine, totodată, aici, și rolul opiniei publice mondiale. Atunci cînd s-a încheiat tratatul de neproliferare, foarte multe state au subliniat necesitatea îndeplinirii acelui punct al tratatului care prevede continuarea acțiunilor și măsurilor în direcția dezarmării generale de către statele nucleare. La dezbaterea acestui aspect au contribuit diferite state, dintre care aș menționa România, Canada, Suedia. Această poziție, sprijinită în întreaga lume, este o ilustrare a faptului că anumite realități și anumite curente de opinie merg într-o direcție convergentă.

Oaspeții s-au referit pe larg la existența în Occident a unor grupări economice închise, la perspectivele acestora. Favorabili proiectului Nordek — pe care îl consideră a fi alternativa la Piața comună, invitații noștri s-au manifestat evident nefavorabil față de integrarea politică prevăzută de protocoalele C.E.E. și față de limitările impuse libertății comerțului, în general.

Am dori să afirmăm — *au declarat oaspeții* — că grupările economice închise nu pot persista în a fi închise pe termen lung. Chiar și proiectele privind lărgirea Pieței comune ne par a fi o reflectare a faptului că evoluția economică și industrială a atins un nivel care face ca această asociație să devină prea mică. Dar ni se pare că ar corespunde intereselor întregii Europe ca, înainte de a lua în considerare problema unei piețe mai ample în Europa, țările nordice să progreseze spre realizarea proiectului Nordek.

Ceea ce dorim noi este dezvoltarea liberă a comerțului în întreaga Europă. Ca etapă în acest proiect, am putea lua în considerare o dezvoltare mai cuprinzătoare a unei zone de comerț liber în Europa occidentală, diferită, însă, de actuala Piață comună. Nu putem accepta cele mai multe din premisele politice ale Pieței comune, așa cum au fost transcrise în preambulul de la Roma. Este, de asemenea, important ca o viitoare grupare economică să nu contravină intereselor țărilor subdezvoltate. Acestea sînt motivele pentru care ne pronunțăm în favoarea proiectului Nordek. Considerăm că Nordek ar putea influența în mod pozitiv evoluția piețelor europene, depolitizînd Piața comună și contribuind la instituirea unei zone a comerțului liber, deschisă fiecărei țări, după modelul acordurilor pe care le avem cu Finlanda.

În continuare, invitații noștri s-au referit la viața politică din Danemarca, la perspectivele actualei coaliții de centru-dreapta și ale stîngii daneze.

Considerăm că actuala coaliție va mai dura, deoarece cele trei partide nu vor putea să nu colaboreze. A existat, recent, o evoluție economică nefavorabilă și nu credem că partidele din coaliție vor dori să prezinte alegătorilor aceste rezultate. Ele vor amîna pe cît pot prezentarea situației reale. Este vorba de problema balanței de plăți și de problema ratei dobînzilor, extrem de ridicată. Dar cel mai important lucru este faptul că nu s-a asigurat o creștere satisfăcătoare a produsului național și a investițiilor în industrie. Aceasta demonstrează că un sistem de măsuri de tip capitalist, cum este acela adoptat de actualul guvern, duce în mod inevitabil la dificultăți privind balanța de plăți și dezvoltarea economică. Acesta este motivul pentru care soluțiile socialiste apar ca fiind necesare și accesibile în foarte multe dintre probleme.

Oaspeții au exprimat, de asemenea, o serie de considerații privind perspectivele stîngii daneze, evoluția partidului social-democrat, prezența sindicatelor și a tinerei generații în viața politică a țării.

Poate cel mai important eveniment al deceniului care s-a încheiat privește evoluția partidelor de stînga din Danemarca. Exceptînd primii 10 sau 20 de ani ai perioadei reformiste, social-democrații au controlat, numeric, mișcarea muncitorească. Tendința reformistă la social-democrați a devenit extrem de puternică atunci cînd ei au început să colaboreze cu partidele burgheze, deoarece li se părea imposibil să obțină, cu titlu independent, o majoritate. Mulți ani, aproximativ 30 de ani, partidul social-democrat a colaborat la alcătuirea guvernelor cu partidele burgheze. Această colaborare spre dreapta a devenit un reflex condiționat al liderilor social-democrați, în timp ce colaborarea spre stînga devenise de neconceput pentru ei. În primii șapte ani ai existenței partidului socialist-popular, partidul social-democrat a încercat să lichideze sau, cînd aceasta n-a fost posibil, să neglijeze partidul nostru, deși devenise clar că vechiul vis al obținerii unei majorități de către partidele de stînga devenise realizabil. În 1966, cele două partide au obținut împreună majoritatea și atunci stînga partidului social-democrat a hotărît să colaboreze cu partidul nostru. După alegerile generale din 1968, cînd ambele partide au ajuns în opoziție, aceste noi relații între cele două partide au persistat, iar dreapta social-democrată a suferit o nouă înfrîngere.

Așa se face că, în prezent, avem noi linii de demarcație în viața politică daneză, cu partidele muncitorești, pe de o parte, și partidele burgheze, pe de altă parte, un acord între partidul social-democrat și partidele burgheze devenind astăzi aproape de neimaginat. Obișnuim să folosim expresia că am restabilit o diviziune istorică în viața politică daneză, o diviziune care dispăruse vreme de aproape două generații. Trebuie să ne găsim căi proprii și sîntem de părere că noul deceniu va înregistra schimbări marcate în evoluția țării noastre.

În ce privește sindicatele, ele constituie în Danemarca un organism destul de conservator, de rezistent la schimbări. Esențial este că tendința stîngii s-a făcut simțită și în cadrul mișcării sindicale, lucru care poate fi observat din faptul că cea mai mare organizație sindicală din Danemarca, aceea a muncitorilor necalificați (care este, venind vorba, cea mai mare organizație sindicală din întreaga Scandinavie), cînd a trebuit să aleagă un nou președinte, în cursul anului trecut, a ales un membru care aparține stîngii social-democrate, un om cu merite deosebite în ce privește schimbarea politicii social-democrate față de problema războiului din Vietnam.

Am putea spune că există, în ultimii ani, o certă tendință spre stînga în cadrul mișcării sindicale. Acest lucru este demonstrat de alegerile pentru funcții de conducere din mișcarea sindicală, în cadrul cărora au fost aleși, în general, oamenii cu vederi de stînga. Președintele Congresului sindicatelor din Danemarca a declarat, recent, că marea problemă pentru anul 1970 va fi cum poate fi limitată proprietatea privată asupra mijloacelor de producție. O asemenea declarație era de neconceput cu ani în urmă.

Puțin despre tineret: tineretul contestatar poate fi privit ca un factor pozitiv, chiar dacă cuprinde elemente sectariste și anarhiste. Dar conținutul esențial, după părerea noastră, al evoluției tineretului contestatar privește participarea la viața socială, este expresia unei căutări spre noi soluții și a dorinței de a obține o societate mai larg democratică.

În încheiere, oaspeții s-au referit la întrevederile avute în România și, în special, la convorbirile avute cu ocazia primirii la secretarul general al Partidului Comunist Român, Nicolae Ceaușescu.

Am avut o convorbire cuprinzătoare cu secretarul general al Partidului Comunist Român, caracterizată printr-o marcată similitudine a punctelor de vedere. Un schimb util de vederi a avut loc asupra inițiativei ținerii unei conferințe privind securitatea europeană, obiectiv cu care părțile și-au declarat acordul deplin. De asemenea, am apreciat favorabil dezvoltarea relațiilor între România și Danemarca. Am căzut de acord și asupra continuării contactelor între cele două partide ale noastre, în contextul general al necesității stabilirii de relații între toate partidele muncitorești, precum și între acestea și alte forțe progresiste.

Mihai MATEI

„Societatea consumului" confruntată cu viaţa

Prof. univ. dr. I. Nicolae Văleanu

Teorii care să acrediteze schimbarea caracterului capitalismului au apărut în număr mare în perioada postbelică. Unele cu o existenţă efemeră, altele cu o durată mai mare. S-a scris mult despre „statul bunăstării generale", despre „capitalismul popular", „orînduirea mixtă", „socialismul concurenţial", „economia liberă de piaţă", „societatea postindustrială", „societatea postcapitalistă" etc. Se scrie mult, în ultima vreme, despre „societatea consumului".

Fiecare din teoriile sus-pomenite a pus accentul pe interpretarea denaturată şi specularea unui fenomen sau altul care viza starea capitalismului într-un moment sau altul. De aici şi varietatea, de aici şi rapida lor discreditare. Se retrăgea fenomenul din centrul atenţiei şi teoria trebuia să bată în retragere, epuizîndu-se ca vîlvătaia unui foc de paie. Era, însă, şi ceva durabil în aceste teorii, ceva care dădea o anumită unitate diversităţii ; era ideea, susţinută abil, cu variate argumente, că în trecut capitalismul a avut multe păcate, a fost exploatator, inechitabil etc. dar că astăzi s-ar fi schimbat radical, nu ar mai avea nimic din vechile racile. Direct sau mai pe ocolite, s-a contat, de fiecare dată, să se acrediteze ideea că unele adaptări ale orînduirii capitaliste ar avea semnificaţia desfiinţării conflictului între forţele şi relaţiile de producţie, a contradicţiilor şi racilelor derivînd din ea, şi că ar face, deci, inutilă trecerea la orînduirea socialistă. Mersul real, implacabil înainte al societăţii omeneşti, realizările ţărilor socialiste, obstacolele şi racilele capitalismului au surpat, însă, rînd pe rînd argumentele în favoarea tezei amintite, pe care ideologii burghezi s-au străduit s-o acrediteze. Ele au demonstrat superioritatea socialismului ca orînduire asupra capitalismului, dictînd ca proces fundamental al epocii noastre trecerea de la capitalism la socialism.

În pofida faptelor, a realităţilor, ideologii burgheziei nu dezarmează ; ei nu pot renunţa la susţinerea orînduirii în slujba căreia sînt angajaţi prin existenţa, modul lor de viaţă şi de gîndire. Chiar dacă o parte din ei îi constată şi critică o seamă de racile şi contradicţii.

VICII DE STRUCTURĂ

Teoria „societăţii consumului" are astăzi susţinători printre figurile prestigioase ale gîndirii şi practicii burgheze. Amintim pe W. W. Rostow, J. K. Galbraith, M. Harrington, Maurice Duverger ş. a. Autorii ei au tras unele învăţăminte din eşecul precedentelor teorii şi au căutat să-i dea un fundament aparent mai solid.

„Societatea consumului" este definită în termenii unei dezvoltări tehnice relativ înalte, care a depăşit faza asigurării în masă a satisfacerii nevoilor de îmbrăcăminte, hrană şi locuinţă, îndreptîndu-se spre procurarea bunurilor de folosinţă de lungă durată şi spre servicii. W. W. Rostow, în spiritul teoriei stadiilor dezvoltării, defineşte „societatea consumului" ca un „stat al bunăstării generale" a cărui apariţie „este o manifestare a drumului parcurs de o societate dincolo de maturitatea ei tehnică ; dar tot în acest stadiu al suveranităţii consumatorului se tinde a se dirija tot mai multe resurse spre producţia bunurilor de consum de folosinţă îndelungată şi spre răspîndirea serviciilor pe bază de masă" [1]).

În acel stadiu al dezvoltării tehnicii cînd se pot asigura nevoile elementare de hrană, îmbrăcăminte şi locuinţă, societatea, începînd să aloce mijloace pentru bunuri de folosinţă îndelungată şi servicii, ar face automat, după adepţii teoriei, un salt de la treapta precumpănirii producţiei la treapta precumpănirii consumului. Un asemenea mod de punere a problemelor are, însă, serioase implicaţii de ordin teoretic şi practic. **În primul rînd**, se elimină (pentru că ideologii „societăţii consumului" n-o pot rezolva în favoarea lor) problema orînduirilor sociale. Dezvoltarea tehnică contemporană în condiţiile revoluţiei tehnico-ştiinţifice nu elimină ci, dimpotrivă, pune cu tot mai multă acuitate problema modului de organizare a societăţii, a orînduirii în cadrul căreia să aibă condiţiile cele mai propice de realizare în favoarea omului. Chiar adepţii teoriei, judecînd realităţile capitaliste actuale, sînt nevoiţi să recunoască o seamă de racile şi cercuri vicioase care pun sub semn de întrebare însăşi societatea respectivă. Numai prin procedee respinse de ştiinţă, aceste racile şi cercuri vicioase pot fi puse pe seama nivelului dezvoltării — ca „boli ale dezvoltării" — şi **nu** ale societăţii capitaliste date. **În al doilea rînd**, se pune în legătură nemijlocită nivelul dezvoltării tehnice a societăţii capitaliste cu gradul de satisfacere a nevoilor populaţiei ca şi cum între acestea nu s-ar interpune scopul producţiei capitaliste — goana după cît mai mult profit. Tocmai acest factor, izvorît din sistemul relaţiilor de producţie actuale ale capitalismului, determină acele situaţii paradoxale de coabitare extrem de polarizată a mizeriei şi bogăţiei. J. K. Galbraith recunoştea că, în ţările capitaliste dezvoltate, în timp de criză „poate că oamenii nu mureau de foame într-o lume aruncată la discreţia spuselor malthusiene (Malthus spunea că mizeria ar fi rezultatul zgîrceniei naturii şi al înmulţirii prea rapide a populaţiei — n. n.) dar nu se vor afla oare în situaţia de muritori de foame în mijlocul abundenţei de bunuri pe care sînt în imposibilitate să şi le procure ?" [2]).

Unul din paradoxurile capitalismului — societate care în unele ţări a dus forţele de producţie la un grad înalt de dezvoltare — este tocmai limitarea strictă a posibilităţii oamenilor care concură la crearea sau mişcarea bogăţiei de a intra în mod corespunzător în posesia ei. Deoarece la baza acestei societăţi se află, într-o formă sau alta, relaţia de capital, proprietatea privat-capitalistă asupra mijloacelor de producţie. De aici, sărăcie în mijlocul avuţiei, mizerie în mijlocul abundenţei. De aici, şi constatarea — pe care se sprijină teoria „societăţii consumului" — că producţie există, mărfuri şi servicii există, dar nu se consumă în mod corespunzător. Dar, această realitate nu este expresia „supradezvoltării", ci a greutăţilor de realizare a mărfurilor ca urmare a caracterului exploatator al relaţiilor capitaliste de producţie.

Neputînd, datorită poziţiei lor de apărători ai capitalismului, să pătrundă în mecanismul real al reproducţiei capitaliste, economiştii burghezi de la Keynes încoace au dat explicaţii superficiale contradicţiei producţie-realizare, au explicat rămînerea în urmă a realizării faţă de producţie prin factori psihologici, prin pretinsa tendinţă a oamenilor de a face economii atunci cînd cîştigă mai mult, şi au prescris măsuri, convenabile capitalismului, de „stimulare a cererii efective".

Este un adevăr că producţia nu creează numai produse ci şi nevoi, dar acestea din urmă trebuie recunoscute ca socialmente necesare — deci trebuie să treacă prin ţesutul unui sistem social de relaţii — şi apoi satisfacerea nevoii mai presupune să ai **cu ce** şi **cum** să-ţi apropriezi bunurile respective. Cercetări mai recente, printre care şi unele burgheze, ne arată că, chiar în Statele Unite sînt nevoi multiple de satisfăcut, pentru care există bunuri, dar nu există mijloacele necesare de a intra în posesia lor. Emile Benoit le estima la 65 miliarde de dolari, dintre care : pentru lupta cu mizeria — 6,4 miliarde, pentru sănătate — 7,8 miliarde, pentru învăţămînt — 11,6 miliarde, pentru construcţii de locuinţe — 4,5 miliarde, pentru transportul orăşenesc şi serviciile comunale

[1]) W. W. Rostow — The Stages of Economic Growth — N.Y. 1961, p. 52.

[2]) J. K. Galbraith — The Affluent Society — trad. franceză, Paris, 1961, p. 48.